

קונטרס

הבינוני

פרשת

נח

תשפ"ה

שנה ו'
חוברת ד'
גליון 334

שיעורי

**הרב שמעון
שפיצער שליט"א**

קול הבינוני

718.686.8300 ארה"ב:

0204.586.2115 בריטניה:

03.300.0223 בלגיה:

072.257.7726 ארץ ישראל:

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים השווים לכל נפש הנאמרים מדי יום ביומו בכל מקצועות התורה והחסידות מסודרים להפליא ומלאים כל טוב

להצטרף לקבלת השיעורים או החוברות באימיל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 03.3096216
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח העניינים

יום ראשון פרשת נח כה תשרי תשפ"ה

ה לקשור ולהמשיך את ימי חודש תשרי לשאר ימות השנה

שלושה חלקים באדם - ומפליא לעשות | חודש תשרי בשני חלקים מקבילים | אין החודש תלוי בהרגשים | הכל נשאר חרוט במוח | קשר על גבי קשר | עושים עוד מפתחות | העמדת כלי בעשייה | הנעליים והגרביים שבגן העדן | קדושת חול המועד בחודש טבת | את ההחלטות מקבלים רק בתשרי | תמיד יש מה לעשות | הצרכים הרוחניים עומדים בראש הרשימה | מאפלה לאורה הוציאנו | הזמזום של חודש שבט | הפער בין בני האדם | הפער בין הימים | אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח

יום שני פרשת נח כ"ו תשרי תשפ"ה

הוצאת הכוחות אל הפועל על-ידי מצבי החיים

דמיון האדם אל האדמה | הדביקות היא תכלית החיים | אלף שנים ליום אחד | דרך הנברא להשתלם | בחירת הפרנסה לפי התכונות והכשרונות | הרווח העצום של המלמד | תשוקת הנשמה להידבק במקורה | הנחיתה אחרי הימים הקדושים | ישיבתו של הקב"ה | כשככל התוכניות משתבשות | הקב"ה קובע לאדם מה ללמוד | בשביל חברותא כזו הכל כדאי | שבעים פנים לתורה | אין קשר בין התכנית למציאות | כי ברוב הימים תצטרך לו

יום שני פרשת נח כ"ח תשרי תשפ"ב

ביטול הטרדות ההכרחיות על-ידי ויתור על טרדות מיותרות

אלה תולדות נח נח | פשר הברכה והקללה בעולם הזה | תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה | דרכו של יצר בימינו לדחות את האדם גם מהעוה"ז | דחה דחיתני לנפול וה' עזרני | היתכן שאנו מביאים על עצמנו טרדות בידים? | בונה או קונה שלא לצורך | מעמיס את מוחו בהבלי הזמן | אין הצר שוה בנזק המלך | מרבה עליו ריעים | הגאון אין מכניס למוחו מה שאין בו צורך | מקבל על עצמו ענין כספי שלא לצורך | עצה טובה קמ"ל | בחינה של מסירות נפש | כל המתפלל על חבירו הוא נענה תחילה | יחליף טרדה בטרדה | נייחא בעליונים על ידי נייחא בתחתונים

יום שלישי פרשת נח כ"ט תשרי תשפ"ב

הדרך אל התיקון רצופה בחורבנות

השקעות ירודות לטמיון | וימח את כל היקום | עד שהמלך במסיבו נרדי נתן ריחו | נשמות דור המבול קיבלו את התורה | אין מוקדם ומאוחר בתורה | היסוד מוכח מתוכו | את השמים ואת הארץ | השכל בא עם הזמן | נח הכניס הרהורי תשובה בלבות בני דורו | אחד הביא את העצים ואחד הביא את האור | בכל דור ודור בני ישראל בונים את התיבה | דמעותיה של אם שבורה | תפקידנו בדור האחרון | הרהורי התשובה של בעל נועם אלימלך | הדרך אל ההצלחה רצופה בכישלונות

יום חמישי פרשת בראשית כ"ד תשרי תשפ"ב

מ שניים מקרא אחד תרגום עם פירוש רש"י - חלק א'

לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור | כדי שישכיל בדברים יותר | יתבונן במה שקורא | להבין ענין המצוות שבכל פרשה | מספיקין בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות | יצר הרע המכונה 'עניינים' | להנאתך ולטובתך | אם ראית גנב ותירוץ עמו | ירא שמים יוצא ידי שניהם | וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ - הכרת הטוב | הדרך לחיים מאושרים | קריאת שמו"ת כדבעי רק על ידי תשלום מחיר

לקבלת הקונטרס המלא בענין 'שניים מקרא אחד תרגום',
נא לשלוח מייל ל- office@machonhavineini.com

מדור אור החיים הק'

ליל שישי פרשת נח ב' חשוון תשפ"ג

מ רק המתוקן בבין אדם לחבירו ראוי לתורה

חומסים מתורת האדם | קלקול בין אדם לחבירו מחריב את העולם | בין אדם לחבירו הוא הבסיס | לעולם יהא אדם | למדנו ששנוי המחלוקת וגדול השלום | האדם ניכר בכיסו בכוסו ובכעסו | דרך ארוכה שהיא קצרה

מדור שיעורי ליל שישי

ליל שישי פרשת נח ב' חשוון תשפ"ג

נ השומר פיו ועיניו אינו משתעבד לכולם

וירא ויגד - עבד עבדים יהיה | תנה בני לבך לי ועיניך דרכי תצורנה | התמכרות לראיה ודיבור | אחרי נמכר גאולה תהיה לו | עצה טובה קא משמע לן | ויזמרון לך שירין ורחשין

ליל שישי פרשת נח ב' חשוון תשפ"ג

נד היו מזונתיי מרורין כזית בידו של הקב"ה

האדם לומד קל וחומר מהיונה | כדאי היא המרירות | בשביל המתיקות שבסוף | הצעתו של הקב"ה

יום ראשון פרשת נח כה תשרי תשפ"ה

לקשור ולהמשיך את ימי חודש תשרי לשאר ימות השנה

את היכולת להמשיך אלוקות לתוך העשייה. כל עוד הנשמה נמצאת למעלה בשמים, אין היא יכולה לגעת במקום כה נמוך וחשוך כעולם העשייה. מכניס הקב"ה את הנשמה בתוך הגוף, וכיון שהיא פועלת והאדם עושה מעשה מצוה, הרי הוא ממשיך את אור נשמתו לתוך עולם החושך. ולאחר מכן, כשהנשמה מסתלקת ושבה אל חיק אביה שבשמים, הגם שהגוף כבר אינו קיים, היא מקבלת את שכרה מפני שעבדה את ה' והכירה באלוקותו בעודה בתוך הגוף. זהו המהלך. הנשמה נכנסת בגוף וכך האדם עובד את ה', ולאחר מכן אין יותר צורך בגוף, כי הוא לא היה נצרך רק כדי לעבוד בו את ה' בעוד צורה.

חודש תשרי בשני חלקים מקבילים

והנה כשיהודי זוכה לקיים את החגים של חודש תשרי, הלא הוא מקיימם בשני חלקים מקבילים. החלק האחד הוא ההרגשים. כשהוא מכין את עצמו ליום הדין, זה מעורר בו הרגשים של יראה ושל המלכת ה'. הוא אומר את הפסוקים של מלכיות זכרונות ושופרות תוך כדי שמיעת קול השופר, ולפי מדרגתו הוא מתפעל מהמלכת ה' - יש מלך המולך על כל העולם כולו... והוא מתחנן לפניו: ויידע כל פעול כי אתה פעלתו - הלוואי שאזכור זאת לעולם, הלוואי שכל אומות העולם יכירו היטב במלכותך. אלה הם ההרגשים של יום הדין. ואח"כ באים ההרגשים של הימים בין כסא לעשור, הרגשים של תשובה ושל השתוקקות לרבש"ע, ואז באים רגשי

שלושה חלקים באדם - ומפליא לעשות

אסרו חג פירושו לקשור את היו"ט. מה הכוונה לקשור את היו"ט? הן זכינו לחגוג את החגים ברוממות הרוח, למה צריך כעת לקשור אותם? אכן עבודת הקשירה היא במדה מסוימת העבודה הנחוצה ביותר שעל ידה יזכה האדם לקחת כל מה שנשמתו זכתה לקבל ולהכניסם בכלי בכדי שייעשו חלק ממנו ובאמת יוכלו ללוותו ולעזור לו בכל נסיונותיו.

הקב"ה ברא את האדם כשהוא מורכב משלושה חלקים. החלק הראשון הוא הגוף, אשר בנוי בחכמה גדולה, וכמה שהרופאים מוסיפים לחוקרו, כך הם מגלים שידיעתם מעוטה ביותר, ומכל אצבע ומכל צפורן ומכל שערה שבו, רואים אלוקות. החלק השני הוא הנפש, וכבר כתוב במדרש ובזוה"ק שהנפש ממוצעת בין הנשמה והגוף ובה תלויות כל המדות ובה נמצאים ההרגשים. בה האדם מרגיש אהבה ויראה, ובה הוא מרגיש משיכה וגיעול. והחלק השלישי הוא הנשמה, חלק א-לוה ממעל, שאותה נפח הקב"ה באדם כמאמר הכתוב ויפח באפו נשמת חיים, והיא רוחניות טהורה. ובהיות הקב"ה מפליא לעשות, קישר את כל השלושה באחדות מופלאה, כך שאין הם חלקים נפרדים, אלא הם אחוים ודבוקים זה בזה, ולכן יש לפעמים שאין האדם שם לב כשהוא מתרגש איזה חלק פועל אצלו.

ואחת מהסיבות שעשה כן הקב"ה היא שכאשר הנשמה נמצאת בתוך הגוף, יש לה

לימות השנה ולעניינים שדחיתי לאחרי יו"ט, וכל שכן אם אני נכשל בכעס מחמת גודל הלחץ - אזי לא נודע כי באו אל קרבי. הכל נעלם כלא היה. היכן הם הימים הקדושים? איה הם ההרגשים? לאן התפוגגה הרוממות? מה עם כל הקבלות הטובות שקיבלתי על עצמי? אני מוצא את עצמי שוב בתוך ההרגלים והבעיות שלי, ומגלה שהם חזרו אלי בריבי ריבית.

ובכן, הדבר הראשון שהאדם צריך לדעת הוא שמדובר בטעות מוחלטת. החודש אינו תלוי כלל בהרגשים שלך. זה לא קשור בשאלה כיצד אתה מרגיש עכשיו. אפילו הצדיקים הגדולים ביותר לא התהלכו עם ההרגשים של תפילת נעילה במשך כל ימות החורף. המטרה איננה שהאדם יישאר עם אותם הרגשים שהיו לו בזמנים הנעלים. על האדם להבין אפוא **שהדבר שהוא מרוויח בירח האיתנים הוא שהוא נוטל את נשמתו ועובד את ה' בהרגשים ובעשייה**. הוא עובד את ה' באופן שגופו ונפשו הבהמית יכולים להרגיש את נשמתו. **כל שלושת החלקים עובדים יחדיו את ה'**. הם עובדים אותו בריקודים, הם עובדים אותו בצום, הם עובדים אותו בכל צורה אפשרית ויוצאים מכובסים על-ידי תשובה מיראה ותשובה מאהבה, וכעת האדם נוטל עמו כצידה לדרך הן את המצוות דאורייתא והן את המצוות דרבנן, ואף את ההרגשים הוא נוטל עמו.

הכל נשאר חרוט במוח

צריך להבין שבכדי ליטול את ההרגשים להמשך הדרך לא צריך שהם יישארו כמו שהיו בזמנם. המציאות היא שהם קיימים בפנים, ובכל זמן שהאדם יעצום את עיניו ויזכר באותם זמנים, הם יחזרו ויצופו במוחו ובלבו. מעשה שהיה, ונתאמת על-ידי גדולי ישראל, באשה נכרייה שניתחה

ההשתוקקות של סוכות ושל שמחת בית השואבה, ושל הושענא רבה ושמחת תורה. זהו החלק האחד והוא החלק השייך לנפש העומדת בין הנשמה והגוף.

והחלק השני הוא **חלק העשייה**. האדם זוכה לשמוע בראש השנה את קול השופר, מאה קולות. הוא זוכה להתענות ביום הכיפורים, הוא זוכה לעשות את כל המצוות והמנהגים השייכים לימים האלה, אמירת תשליך, כפרות, וכן הלאה. וכן הוא זוכה לומר וידוי ביום הכיפורים, לא פעם אחת, אלא פעם אחר פעם. הוא בונה סוכה, תר אחר ארבעת המינים, ומתעסק עם כל הטרדות של ערב סוכות, ואח"כ הוא יושב בסוכה, בצלא דמהימנותא ומברך שהחינו, ואח"כ הוא נוטל ארבעת המינים, ואומר הלל ועושה את סדר ההושענות והנענועים, ואח"כ עובד עבודת הושענא רבה, ורוקד עם ספר התורה בשמחת תורה. רשימה ארוכה היא של עשיות שהאדם עושה.

נמצא שחודש תשרי נערך על-ידי היהודי הן עם חלק הגוף והן עם חלק הנפש, ומה עם חלק הנשמה? התשובה היא: אדרבא, הנשמה זוכה להשתתף בעבודות אלו שאי אפשר לעשותן למעלה בשמים. הנשמה היא זו שזוכה לעבוד את ה' בנפש ובגוף ובגלל זה ירדה לעולם. היא ירדה לעולם כדי שתוכל להרגיש הרגשים של קדושה בעודה שוכנת בתוך הגוף, אף גם כאשר הגוף עיף ורעב לאחר כמה וכמה שעות שלא בא אל קרבו מזון גשמי.

אין החודש תלוי בהרגשים

ועכשיו כשבאים לסימוני של חודש כזה, קיימת טעות קשה שבגללה אין האדם מנצל את ההזדמנות לקשור את כל מה שרכש ביגיעה אל ימות החול. האדם כאילו אומר לעצמו: כל עוד ההרגשים קיימים בי - החודש קיים, אך כשאני נופל בחזרה

טוב, **וכיון שהאדם קושרו יותר טוב, נעשה לו יותר קל לשלוח אותו.** לזכרון יש כמה דרגות, כאשר הדרגה הקטנה ביותר היא זו שהידיעה טמונה כל-כך עמוק ורק על-ידי ניתוח אפשר לשלוף אותה. אומר הקב"ה: **אתן לכם מתנה בשם איסרו חג שתועיל לו לאדם להקל עליו לדלות בעת הצורך כל מה שנכנס בתוכו.** השאלה איננה אם יאבד אותם או לא, אלא **כמה יוכל ליהנות מהם במשך השנה.** בפנים הם נמצאים בלי שום ספק. השאלה היא **אם בעת הצורך יהיה לו מפתח לפתוח את הדלת ולדלות מתוכו את האוצר המנוצר.**

עושים עוד מפתחות

ובכן, **עבודת הקשירה המוטלת על האדם היא שיעשה מה שצריך,** כמו שיבואר להלן, **לבנות כלים שעל ידם יהיה כל מה שנכנס בתוכו במשך החודש בהישג ידו.** משל למה הדבר דומה? לאחד שמכניס אבנים טובות ומרגליות בכספת ונועל את דלתה אשר לה מפתח אחד בלבד, וכדי שלא ימצאו את המפתח, הוא עושה לו משמרת ומשמרת למשמרת, ובכל עת הוא חי בחשש ודאגה על המפתח שמא לא ימצאו במקומו ולא יוכל לפתוח את הכספת. יום אחד, כשחבירו רואהו במצוקתו, הוא מייעץ לו לשכפל עשרה מפתחות ולמוסרם בידי אנשים נאמנים. אחד לשכנו הידוע לו כצדיק וישר אשר לעולם לא ייגע במה שאינו שלו, אחד לאביו, אחד לחבירו, וכן הלאה, באמרו לו: לא יתכן שתחיה בדאגה תמידית שמא לא תוכל לפתוח את הכספת. המפתח צריך תמיד להיות בהישג ידך.

עבודתו של איסרו חג, היא עבודה של עשיית עוד מפתחות. אל תשטתה! יש לך אוצר נפלא ויש לך מפתח לפתוח את

במוחה ונגעו בעצב פנימי והתחילה לשיר מתוך שינתה העמוק שיר איטליאני מורכב. כשהתעוררה מתרדמתה ושאלה על כך, לא ידעה על מה שחים, ואמרה שכלל אינה יודעת לשיר. חקרו ודרשו והתברר שבהיותה ילדה קטנה, לקחה לקונצרט ושם התנגן שיר זה ונקלט במקום עמוק במוחה, ואם בכוחות עצמה לא יכלה לשלוף את השיר, כשנגעו בה בעצב מסוים, הוא נשלף ויצא דרך פיה.

אגב, זה אחד מהיסודות של אמירת זכרונות בראש השנה. בפסוקי הזכרונות אנחנו מדברים על הקשר העמוק ועל האהבה שבינינו לבין אבינו שבשמים, ובזה אנחנו מנסים להוציא החוצה מה שנמצא אצלנו בפנים, כי אנו מאמינים ויודעים שהוא קיים שם. **כך כל פרט ופרט שהיה במשך החודש, נצרב בנשמתנו בנפשנו ובגופנו ונמצא שם, ובמשך השנה האדם יכול וצריך לחזור ולהציפם.** בוודאי הוא כך. וכי לא ידע הקב"ה שאחרי חודש תשרי האדם חוזר לסדר היום שהיה לו לפני חודש זה?! נכון שהקב"ה עוזר לו לאדם והוא זו כלפי מעלה ומקבל על עצמו קבלות, אבל באופן כללי האדם חוזר למציאות הראשונה, והקב"ה ידע גם ידע מכך. הוא ידע שיהיה עליו לחזור אל המצבים שיחזרו ויעוררו בו הרגלים ישנים, אבל **התכנית שלו היתה שהאדם יטול עמו את כל מה שאירע עמו במשך החודש, כי הכל נחרט והכל נצרב בו ואינו יכול להמחק בשום אופן.**

קשר על גבי קשר

ולאחר מכן, ורק לאחר מכן, **מתחילה עבודה חדשה שבה האדם מוסיף קשר על קשר.** שימני כחותם על לבך. חותם אחד היהודי מניח במוצאי יו"ט על-ידי אמירת שמע ישראל, ואת השני הוא מניח בהושענא רבה, וכך הוא יכול לקשרו יותר

אפשר לעשות כלי על-ידי הוספת סדר לימוד, על-ידי הוספת הידור בתפילה, או על-ידי הוספה בגמילות חסדים, וכדומה. **כשהאדם עושה כן, נקודת הדבר היא שהוא מחזיק את האלוקות בתחתונים במהלך של עשייה.** אמור מעתה: זה לא רק הקבלה הזו. יש שהאדם חושב שהוא נשאר עם קבלה זו לבדה. אך אין הדבר כן, אלא **הקבלה היא כלי קיבול להחזיק כל מה שנכנס בו** במשך כל ימי חודש תשרי. **כשהאדם נמצא במצב הנכון וזוכר את האמת ואת תכלית החיים, הוא צריך להתבונן מה הוא יכול לעשות בעניין זה.** הוא מבין מה טעון תיקון אצלו ומבין שזה מה שהוא לוקח אתו. **הוא לוקח את הרצון והיוזמה לעשות שם שינוי ובוזה הוא קושר את הכל.** אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח. בעבותות של אהבה הוא קושר אותם עד לנקודה של מסירות נפש ממש, וכל זה על-ידי העשייה.

הנעליים והגרביים שבגן העדן

בעל התניא זיע"א שח פעם: ידוע שהמלאכים אינם יכולים לומר שירה רק בצוותא עם כלל ישראל, כמו שאומרים בקדושת כתר: יחד כולם לך ישלשו. ובכן, בצפרא דשמחת תורה, המלאכים שאין להם עבודת ההקפות בלילה, מוכנים היו השכם בבוקר לומר שירה, אך בני ישראל שיש להם עבודת ההקפות בלילה, לא עמדו עדיין בבית הכנסת מזומנים להתפלל. מה עשו המלאכים? החליטו ללכת לגן העדן למצוא כמה נשמות ישראל כדי לומר עמהם שירה. נכנסו בגן העדן, ואם בדרך כלל רואים שם תפילין וציצית ושאר תשמישי קדושה מעבודתם של בני ישראל, הפעם ראו שם נעליים, רצועות וגרביים. תמהו - מה לאלו בגן העדן? הלכו לשאול

הדלת, אבל שכפל* לעצמך מפתחות כי תצטרך להם. יבואו ימים חשוכים, יבואו ימים קרים, ימים שיתעוררו בהם הרגלים ישנים. יהיה לך מה לעשות אז, אך זאת בתנאי שיהיה לך מפתח בהישג יד. **זוהי העבודה - להקל לעצמך לדלות מבפנים את היראה, האהבה, התשובה, השמחה, שנחרטו בגופך בנפשך ובנשמתך.**

היה פעם אצל הגה"ק משינאווא זיע"א שהוצרך לעמוד בפני דין תורה מחמת איזה מעשה שהיה. אמר לאחר מכן שהוא יודע מדוע נגזר עליו לעבור הצער הזה, כי עד כה קיבל על עצמו בכל שנה אחרי שמחת תורה סדר לימוד חדש, אך השנה באו אליו קרוביו וידידיו ודיברו על לבו למונעו מקבלת סדר לימוד חדש באמרם שאם ימשיך להוסיף סדרי לימוד, לא יישאר לו זמן לקבלת קהל, והסכים לדבריהם, ובגלל כן נגזר עליו הצער הזה, שכן אמרו חז"ל: אם בטלת מן התורה, יש לך הרבה בטלים כנגדך.

העמדת כלי בעשייה

כשמדברים על אסרו חג, קשירת החג לימות השנה, יש שניגשים לזה בשטחיות. חושבים שהסיבה שצריך לעשות איזו קבלה אחרי יו"ט היא מפני שצריך לעשות דבר מעשי שלא להיות ככלב השב על קיאו, אבל באמת זה יותר עמוק. **העשייה שהאדם זוכה לעשות בעולם הזה, היא דרך להמשיך אלוקות בתחתונים אשר זוהי הסיבה שהקב"ה קישר את הנשמה עם הגוף כפי שנתבאר לעיל, והקב"ה נתן לנו לשם כך חודש מלא בעשיות של מצוות ומעשים טובים, וכעת רוצה הקב"ה שהאדם יקח את כל הארות הקדושה שנשמתו קיבלה בחודש הזה, ויעשה להם כלי בעשייה להכניסם בו.**

הירש מזידיטשוב זיע"א שבליי טבת הארוכים יש מקדושת חול המועד, ומי שזוכה לנצל את הזמן בלימוד התורה וקיום מצוותיה, יכול להמשיך עליו קדושה זו, וכעין זה יש מהאר"י ז"ל שיש יחוד שמתחיל בסוכות ונגמר בפסח. פירושו של דבר שקיימים כלים בימות החול שהאדם יוכל לשאוב מהם אהבה ויראה, תשובה ושמחה. הסדר לא נקבע להיות בחודש תשרי דווקא, אך בחודש תשרי הקב"ה נתן לנו מצוות גלויות כדי שיהיה יותר קל לעורר אותן, ואז אומרים לו לאדם: עשה לעצמך מפתחות ואח"כ כשתעשה פעולות בעשייה תוכל לפתוח את האור הפנימי שבכל הימים והלילות ולהרגיש את האהבה ויראה לה' שבנשמת האיש הישראלי.

הקב"ה אומר לו לאדם: בעודך מפוכח, בעודך במצב טוב ודעתך מיושבת עליך, עשה את החלטותיך. אל תדחה את קבלת החלטותיך כשאינך במצב רגוע. אני נותן לך מוחין דגדלות כדי שתקבל את החלטותיך תחת ההשפעה של מוחין דגדלות. הן תמיד זה כך, וכפי שדיברנו בעבר על ציווי התורה שופטים ושוטרים תתן לך. השופטים מבררים ומכריעים ומקבלים החלטות, ואז באים השוטרים ומוציאים לפועל את ההחלטות. השוטרים אין להם תפקיד לברר מה נכון. תפקידם הוא רק להוציא לפועל את מה שהחוק אומר. בא אחד ומנסה להתווכח עם השוטר. הוא אומר לו: אין שום הגיון בחובה לעצור באדם. אמור לי אתה, מדוע צריך לעצור עכשיו? מדוע אי אפשר להמשיך בנסיעה? אומר לו השוטר: אני שומע כל מה שאתה אומר. יש לך פלפול נפלא. אתה פשוט לא מדבר אל האדם הנכון. עליך לדבר עם אלה שקובעים את החוקים ויתכן שיאמרו שאתה מדבר דברים של טעם. אני רק שוטר.

ממלאך מיכאל המליץ טוב על בני ישראל. השיב להם מלאכך מיכאל: אמש רקדו בני ישראל לרבש"ע, ומחמת הריקודים, היו שנקרעו נעליהם, היו שהתנתקו רצועותיהם והיו שהתחוררו גרביהם, והם אלו שנתלקטו ובאו לגן העדן. הוסיף מלאך מיכאל והראה למלאכים (כך סיפר בעל התניא): נעל זו באה מקאזניץ, גרב זה בא ממעזריטש, וכן הלאה. וכיון ששמעו זאת המלאכים, נסוגו לאחור, כי הבינו שקימתם המאוחרת של בני ישראל נובעת מעבודה מיוחדת שיש להם ולא למלאכים. עד כאן שח בעל התניא.

ובכן, עומק נפלא יש במעשה זה. הקב"ה נתן בחודש תשרי עבודה שמגיעה עד למטה, לנעליים, לרצועות ולגרביים, כפי שאמרו הצדיקים שבסוכה נכנסים עם המגפיים. אך לא רק בסוכות, אלא גם בשמחת תורה וגם בשאר כל הימים המאירים של החודש הזה. העבודה מגיעה בדווקא עד למטה כדי שיהיה לו לאדם כלים להחזיק את האור למשך כל השנה. הנעליים עם רצועותיהן הן עבודות שאפשר לקשור בהן את כל ההרגשים הנעלים לימות השנה. האדם מבין שההרגשים לא יישארו כפי שהיו. הם אמנם יישארו בזכרונו, אבל לא ימשיכו לפעפעע בו כבתחילה. אך מה? בשעה שעדיין ההרגשים נעורים, הוא מאמץ את מוחו לחשוב איזה ענין בעשייה הוא יכול לתקן, ומכוון שזה יהיה לכלי ולרצועה להחזיק את האלוקות אצלו במשך השנה כדי שיוכל להיזכר באותם הרגשים.

קדושת חול המועד בחודש טבת

יותר מזה, ידוע שצדיקי בית בעלזא נהגו לחזור במוצאי שמחת תורה על הדיבור הקדוש שיצא מפה הבעש"ט הק' זיע"א שבימות השנה משלימים את עבודת ימי התשרי, וכך אמר הרה"ק רבי צבי

הבה אקבל על עצמי קבלות כפי שמוחי ולבי מבינים עכשיו.

אם יש לו לאדם, בדרך משל, איזו מחלוקת עם חברו. לא קל לו לקרוא לפלוני ולנסות ליישב אתו את ההדורים. אומר לו הקב"ה: במשך חודש תשרי היו לך הרגשים וידעת מה נכון, כשהיית במוחין דגדלות הבנת שכך צריך להיות, **עכשיו זה הזמן, בטרם יהיה מאוחר מדי, לקבל את ההחלטות. כשהאדם עושה כך, הוא לוקח את הנפש והנשמה ומחברן אל הגוף, וכך הוא מכניס לימות השנה לא רק את הקבלה המסוימת, אלא את כל עבודת חודש תשרי, והרי הוא עולה ומתעלה והולך מדרגה לדרגה.**

תמיד יש מה לעשות

עבודה נפלאה היא שהאדם צריך לעשות גם כשאינו מכיר את המהלך להתקדם הלאה. לפעמים האדם מבין שצריך לתקן, אבל עדיין לא מצא את הדרך. הוא יודע שהוא צריך חבר ללימוד בחברותא, אבל עדיין לא מצא; הוא יודע שהוא צריך להתפלל במנין אחר, אבל עדיין לא מצא את המנין האחר; הוא יודע שהוא צריך לעשות שינוי בסדר יומו, אבל עדיין לא מצא את הכלים לעשות את השינוי. אין זה אומר שאדם זה אינו יכול לעשות אסרו חג, אין זה אומר שאינו יכול להגיע לידי עשייה, וכפי שנבאר.

על פי סוד תפילה שייכת לעשייה כידוע שתפילה היא מדת המלכות. כשהאדם מתפלל הוא מעורר עשייה, ולכן דברים מתרחשים כשמתפללים. ובכן, **כשהאדם יודע שמשוה צריך תיקון אצלו, אינו מפסיק להתפלל עליו. אם אינך יכול לתקנו בידיך, תתקנו בפיך, עקימת שפתיים הוי מעשה. עשה אסרו חג. עשה אסרו חג בכ"ד**

את ההחלטות מקבלים רק בתשרי

הקב"ה נתן לנו ימי משפט, ראש השנה, הימים בין כסא לעשור, יום הכיפורים. כשעושים משפט, אז מקבלים החלטות, אז מבינים כיצד החיים צריכים להיראות. האדם מתבייש, בדרך משל, לקחת לעצמו חברותא... איני יודע, זה לא בשבילי, כבר ניסיתי כל-כך הרבה פעמים ולא הצלחתי, אני מעדיף ללמוד לבד... אבל לב יודע מרת נפשו והוא עצמו יודע שבלי חברותא יש לו כל יום תירוץ אחר לא ללמוד. כאן הוא עייף, כאן הוא במצב רוח עכור, כאן הסוגיא מדי מורכבת. מדוע לא תקיים בעצמך הוי מחשב שכר כנגד הפסד? תבדוק אם אתה מרוויח יותר באופן זה או מפסיד יותר. בימי המשפט של חודש תשרי, כשהאדם נמצא במצב נכון, זהו הזמן שיבין שהוא טועה ואינו הולך ישר. כך הוא הדבר לגבי שעת הקימה, וכן הוא לגבי המנין שבו האדם מתפלל. מנין זה טוב בשבילך? הסתכל לי בעיניים! הדרך שהם מתפללים, הקצב שהם מתפללים, סגנון האנשים שמתפללים שם... יתכן שלאנשים אחרים מנין זה מעולה. אבל האם לך הוא טוב? אמור לי האמת? האם אתה מרגיש אחרי התפילה שמח ומרומם על שזכית לדבר עם הקב"ה. אתה צריך להתבונן בשאלה האם המקום הזה טוב בשבילך. אולי עדיף לך להתפלל במנין אחר. כך הוא לגבי ההכנה לתפילה והלימוד קודם התפילה.

באסרו חג האדם קובע את ההחלטות. ואח"כ, במשך ימות החורף, כשגופו ונפשו מספרים לו סיפורי בדויות ואומרים לו שקודם לכן היה יותר טוב, הוא אומר להם: בלי נדר, הפעם הבאה שנדון בנושא תהיה בתשרי תשפ"ו בס"ד. עכשיו אינו הזמן. **הזמן של קבלת ההחלטות הוא כשיש לו לאדם מוחין דגדלות, לא כשהוא עייף ונלאה. אסרו חג פירושו שהאדם אומר:**

הקב"ה, שהוא מסכים לשנות את הטבע. אם נשמתך ידעה בזמן של ישוב הדעת ושל הרגשים שאתה זקוק לדבר זה - אתה יכול להיות בטוח שאתה זקוק לו.

חז"ל דנו במסכת כתובות (כ, א) בענין מי שהוא עתים שוטה עתים חלים, אם הוא יכול לגרש את אשתו ולמכור ולקנות, ואיתא שם שבזמן שיש לו דעת, קניינו קנין, קידושו קידושין וגירושו גירושין, וזאת על אף שיש לו זמנים שבהם דינו כשוטה גמור. ובכן, כל אדם הוא בזעיר אנפין באופן זה. יש לו לאדם זמנים שבהם הוא מדבר הבלים. הוא עושה מטפל עיקר, הוא מתרגז ומתמרמר בגלל שטותים והבלים, ומתעסק בדברים שמסכיחים את דעתו לגמרי מתכליתו, ונדמה לו שהדברים האלה נחוצים לו ביותר. אך כנגד זה יש לו זמנים מלאי אורה, וכעת אנו באים מהזמנים האלה.

כשעמד ברגעים המאירים של ראש השנה, כשרקד בשמחת תורה עם ספר התורה בידי והצמידו אל חיקו ואמר בלבו: אני רוצה לקיים מה שכתוב כאן... כך כל אחד כשנשמתו התעוררה, אם בשמחת בית השואבה, אם בהושענה רבה, אם בלילה הראשון של סליחות. **הוא ידע אז מה שהוא צריך. נשמתו דיברה אז בקול צלול - זה מה שאני צריכה.** אומר הקב"ה: **זהו הדבר שאתה באמת צריך ואני הולך לעזור לך להשיגו, ואני מבטיח לך שאעזור לך למעלה מדרך הטבע. אבל האמן בי והתפלל אלי מתוך אמונה שאחלץ אותך** מן הבור.

מאפלה לאורה הוציאנו

אנשים בלי סוף מספרים שהיה להם דבר שהתמודדו אתו במשך חמש או עשר שנים ויותר, התמודדות קשה מאוד, אם בסור מרע אם בעשה טוב, וכבר ניסו כל גדר וכל

בכ"ה בכ"ו, בכל יום מימות החודש תשרי. **התפלל בהם ללא הרף שהקב"ה יעזור לך לעבור את הגשר ולזכות לקיים למעשה מה שאתה יודע שאתה צריך לקיים.** זה לא רק לצורך עשיית השינויים עצמן, אלא זה **מקשר אותו בקשר על גבי קשר כדי שיוכל ליטול עמו כל ההרגשים וכל ההארות של החודש.**

כל אחד יש לו שלושה או ארבעה דברים שבהם הוא צריך להתחיל ולהתקדם תיכף ומיד, **ואם האדם מתפלל עליהם ואינו מרפה ידיים ואינו מתייאש, הקב"ה עוזר לו להגיע למהלך של עשייה.** אין זה אומר שהוא מגלה אז בדיוק מהי הדרך הכבושה... אדרבא, שם צריך האדם לסמוך על הקב"ה פי כמה וכמה, כי אינו מוצא את הדרך הכבושה... אבל הוא יודע אז ללא ספק מה הקב"ה רוצה ממנו שיעשה.

הצרכים הרוחניים עומדים בראש הרשימה

הנה בפרשת בראשית הקב"ה אומר לבני ישראל: יש ששת ימי המעשה המתנהלים על פי הטבע, אבל חלק השבת הוא שלכם. שבת היא האלוקות הנראית בבריאה, ההתנהגות היוצאת מדרך הטבע, והיא נמסרה לבני ישראל בעיקר בשביל צרכיהם הרוחניים, כי צרכיו הרוחניים של האדם, הם הדברים החשובים ביותר הקיימים בעולם. יש בעולם מיליארדי בני אדם, אך הקב"ה אומר כך: החפץ אתה לדעת מה חשוב בעולם הזה? היהודי חשוב בעולם הזה, ועם היהודי באים צרכיו הרוחניים. עוזב הקב"ה את הכל (כביכול) ומתמסר לצרכיו הרוחניים של משה ושל יענקל', בחורים צעירים, אברכים ומבוגרים. אכן כן, צרכיך הרוחניים עומדים בעליית הרשימה של הדברים הנחוצים לעולם. הם נחוצים לעולם הבא, הם נחוצים לרבש"ע שברא את העולם, ובשביל זה, אמר

נוסטלגי או דבר השייך לגיל הבחרות. ולא כן הדבר, אלא הוא משתמש בו ככלי לדלות את קדושת חול המועד החבויה בח' שבט או ב"ט בטבת. **הקדושה קיימת שם וכעת הוא מתבונן ורוצה לחזור ולהמשיכה על עצמו.**

על האדם לזכור שהקב"ה מבטיח להתנהג בזה למעלה מדרך הטבע. הוא אומר ליהודי: אני נותן לך עולם שונה מהעולם שאני נותן לאומות העולם. **אני נותן לך עולם שבו תוכל לדלג על ההרים ולקפץ על הגבעות כדי שתוכל להגיע למילוי שליחותך.**

הפער בין בני האדם

כשנתבונן נראה דבר פלא. בעולם יש דומם צומח חי ומדבר, ובעוד בשלושה הראשונים יש קטנים כנגד גדולים ועצומים... בדומם - אבן חצץ וכנגדה הר רם ונישא; בצומח - עשב קטן וכנגדו עץ המתנשא אל-על; בחי - נמלה קטנה וכנגדה שור הבר ולווייתן... הרי שבמדבר כולם שווים פחות או יותר. אמנם היו פעם בני ענקים, אבל לפי סדר הבריאה, אין פער גדול בין בני האדם, אך כולם דומים כמעט בקומתם. מה פשר הדבר הזה? אכן הסיבה פשוטה ביותר. האדם אינו נמדד באורך רגליו. האדם נמדד במוחו ובלבו ושם יש באמת פערים עצומים. מצד אחד ברא הקב"ה את הגוי שיש לו מח ולב זעירים, ומצד שני ברא את היהודי שיש לו לב **הבוער באש להבת שלהבת לאביו שבשמים ויש לו מח שיכול לתפוס תורה וקדושה בלי גבול.** הן לא נגענו עדיין אף לא במשהו מחכמת התורה, כי רחבה מצותך מאוד. היא כל-כך רחבה וכל-כך עמוקה, ודברי תורה כל זמן שאדם מממש בהם, מוצא בהם טעם. אפשר להתחיל שוב מבראשית ולהשתעשע עם כל דיבור מדברי התורה.

סייג וכל עצה וכל פתרון, ולא הצליחו, וזה כל-כך ייאש אותם וכל-כך שבר אותם והשפיע להם לרעה על כל תחומי חייהם, עד שהגיע הרגע שבו התפללו לרבש"ע: רבוננו של עולם! אתה יכול לעזור לי ואתה רוצה לעזור לי. אין לי ספק בכך. אנא עזור לי וחלץ אותי מסככי. ועשו איזה מעשה טוב, נתנו צדקה או אמרו פרק תהלים, כדי שיעמוד להם לזכות, ונחלצו מסבכם ויצאו מאפלה לאור גדול.

האדם יודע היטב מה הם צרכיו הרוחניים ומה הקב"ה רוצה ממנו והיכן הוא טועה. **ברגעיו הטובים הוא יודע היטב היכן הוא טועה.** ובכן, אנו מגיעים מהרבה רגעים טובים. אסרו חג בעבותים פירוש: **היזכר ברגעים הטובים. אל תמשיך הלאה. היזכר בהם והאמן באמונה שלמה שהקב"ה עתיד לעזור לך,** ועם זה תתקדם. **אל תעזוב את התפילה הזו. התקשר עמה. התפלל אותה שוב ושוב ותזכיר לעצמך מדי יום ביומו:** בחודש תשרי הייתי בצל כנפיו של הקב"ה ושפכתי בפניו צקון שיחי וענה לי סלחתי כדבריך. הוא אמר לי: כיון שאתה בא ליטרה, אסייע אותך. אני כאן בשבילך.

וכך הוא אפילו האדם רואה שכבר נפל נפילה אחר נפילה, כמאמר **החכם מכל אדם:** שבע יפול צדיק וקם. יש שחושבים שצריך לקבל את ההרגש מיד לאחר מכן. אך לא כן הוא. האדם מחובר לחודש תשרי גם בחודש שבט כשמזמן כבר שכת. ההרגשים חרוטים בלבו וצרוכים במוחו. זהו הפירוש שיש לכל הימים מקדושת חול המועד. **האוצר קיים בפנים ורק צריך ליטול את המפתח ולפתוח.**

הזמזום של חודש שבט

יש שהאדם חושב שכאשר הוא מתחיל לזמזם בחודש שבט מבלי לשים לב איזה ניגון של הימים הקדושים, זה סתם ענין

הפער בין הימים

וכך הוא בענין הזמן. האדם שואל כך: הן אף היום בריה הוא, ואם כן מדוע לא יהיה יום גדול וכנגדו יום קטן. הן אמת שיש ימי הקיץ הארוכים וימי החורף הקצרים, אך על מה כבר מדברים, על פער של ארבע שעות? בסופו של דבר איננו רואים בין הימים פער כה גדול כפי שיש בין המינים אצל הדומם הצומח והחי. אכן התשובה היא כנ"ל. הזמן הוא רק כלי. הוא כלי ריקן ואפשר למלאותו בדברים גדולים ועצומים. מגיעים ליום מיוחד, שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, על פניו אין הוא שונה בגודלו משאר הימים. הוא מתחיל עם זריחת השמש בבוקר ובא אל קצה בשקיעת החמה בערב, אבל הוא יום כה מאיר, יום כיפור, שמחת תורה. היש לך מושג מה אפשר לחטוף ביום כזה? היש לך מושג לאיזו דביקות אפשר להגיע בו?! הוי אומר: היום אינו נמדד באורך שעותיו, אלא בסך החיות שאפשר לקבל בו. רואים בשמחת תורה איך השמש מתקרבת לקצה האופק המערבי ובני ישראל היקרים נחפזים אל ביתם עם טליתותיהם להספיק ליטול ידיהם לסעודה קודם שתשקע החמה. הידוע לכם מה בני ישראל הספיקו בזה היום?! כל-כך הרבה שמחה, כל-כך הרבה דביקות, כל-כך הרבה רוממות. מבחוץ אין היום נראה שונה משאר הימים, אבל האם הוא באמת אותו יום? הא לך שגדול וקטן תלוי רק בכלים ובהרגשים.

אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח

הקב"ה אומר לנו כך: בכל יום, אף של חודשי טבת ושבת, אפשר לעורר קדושת חול המועד. **אם האדם קושר עצמו** על-ידי קביעת סדר לימוד ועל-ידי עשיית מהלך הגון להתפלל כיהודי, ועל-ידי עשיית גדרים וסייגים לבל ייכשל ח"ו במראות האסורות

העלולות להפשיטו מכל לבושי הקדושה, **הקב"ה יתן לו ליהנות מההרגשים של הזמנים הנעלים בכל עת שירצה.** עוד מסופר על הרה"ק **מראפשיץ** זיע"א שלמד בכל השנה מסכת סוכה כדי להתחבר לקדושת חג הסוכות, וכן יש **מצדיקי ליובאוויטש** שאמרו שכל יום הוא בחינה של יו"כ. בק"ש שעל המיטה אומרים וידוי, ובבוקר אין אוכלים קודם התפילה. אכן **קדושה נסתרת יש בתוך הימים הרגילים ואפשר לעורר אותה.** אבל האדם צריך לעשות לעצמו מהלך שאפילו יהיה בבחינת שבע יפול, יחזור ויקום. **האדם צריך שיהיה לו מהלך שאף שהיה לו יום קשה, יהיה לו אין לחזור. וכשהאדם עושה כן, הקב"ה נותן לו מלוא חפניים.**

בזוה"ק איתא שיש להתפלל בעת פתיחת הארון כי עת רצון היא כשפותחים את הארון להוציא את ספר התורה לקרות בו ואפשר לבקש אז על הצרכים הרוחניים. ובכן, **כשנפתחת השנה החדשה אחרי שנכנס בקרבנו שפע רוחני רב ועצום ויוצאים אל ימות החול, הקב"ה רוצה ליתן עוד ועוד.** הוא שואל: מי מגיע? מי מגיע? מי מגיע? לזמן החדש? אל תהיה טיפש! קבע לעצמך חברותא, תוסיף סדר לימוד. קשור את עצמך לדבר מעשי כדי שלא תהיה תלוי כל הזמן בהרגשים. **הצדיקים** אמרו שכאשר האדם משעבד עצמו לתורה, כגון על-ידי קביעת חברותא, באופן שאינו יכול להחסיר, זה יכול לשמש אותו שנים ארוכות. אכן כן, האדם צריך לבחור בטוב ולקשור את עצמו באופן שלא תהיה לו יכולת אח"כ להתחמק. וכן יש **בספרים** שכאשר האדם מקבל על עצמו קבלה, ראוי לו לגלותם לאחרים כדי שיתבייש אח"כ לעבור עליה. כך נהגו הצדיקים וכך נהגו יראי ה'. **אסרו חג פירושו: תעשה משהו שיקשור אותך, שגם כאשר לא יהיו לך**

כל ההרגשים המאירים. כך איתא בבית אהרן שצריך לקחת אתנו רשימה של אהבה, רשימה של יראה, רשימה של תשובה ורשימה של שמחה. כל אלה קיימות בתוכנו, וכשיעזור ה' ונקשור את עצמנו, הן יישארו בתוכנו ונקבל את כל צרכנו הרוחניים ועם זה בוודאי יגיע הכל, כנאמר: אורך חיים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד.

ההרגשים, לא תהיה לך ברירה ותאמר אז לעצמך: אוי, קשרתי את עצמי ועכשיו אין לי דרך החוצה. והיצר טוב יחייך ויאמר: כמה נפלא. הרווח כולו שלך. וכאמור לעיל, **כשהאדם מקשר את עצמו, הוא לא לוקח עמו את הקבלה בלבד, אלא הוא מקשר את עצמו עד קרנות המזבח.**

יהי רצון שבאמת נזכה לקחת אתנו את

יום שני פרשת נח כ"ו תשרי תשפ"ה

הוצאת הכוחות אל הפועל על-ידי מצבי החיים

וכן נמצא כתוב יסוד זה עם תוספת נפלאה **בספר העקרים** (מאמר ג פרק ב). הוא אומר שם כך: כשאתה מתבונן בפרשת בראשית, אתה רואה שאצל כל הנבראים נאמר וירא אלוקים כי טוב, ורק אצל בריאת האדם לא נאמר כן. הן **האדם הוא הבריאה הנאה ביותר, נזר הבריאה, ואעפ"כ לא נאמר בו שהקב"ה ראה והסתכל ואמר כי טוב הוא**. אמנם לאחר מכן נאמר בכללות וירא אלוקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד, אבל באופן פרטי לא נאמר כי טוב. וסיבת הדבר, מבאר בעל העקרים, כי **עדיין לא נשלמה אז בריאת האדם, והיה אז רק כלבוש ועטיפה, ורק כאשר יוציא את כוחותיו אל הפועל, אז ייאמר עליו כי טוב**.

הדביקות היא תכלית החיים

ונבאר כבר כעת שהמקום שהאדם צריך להגיע אליו הוא **שכל מציאות חיו, הנסיגות, והתורה והמצוות, והאור והחושך שיפקדוהו, יגלו לו לאט לאט שיש אלוקים בעולם, שיידע את זה וירגישו, וייטמע אצלו בכל אבריו וגידיו, ויחיה לגמרי תחת זכרון זה שהקב"ה מנהל את חיו ויהיה מלא אהבה לה'**. וזהו בעצם היסוד הנודע שהאדם נברא עם התכלית להגיע לידי דביקות, אשר זהו אחד מהיסודות **שהבעש"ט ותלמידיו הק' זיע"א** ביקשו להבהיר לכל נטעה בזה - לאן אתה שואף להגיע? אתה שואף להגיע לדביקות, לקיום מצות ולדבקה בו. **כל התורה והמצוות הן מהלכים לסייע לו לאדם להגיע לשם**, וזה כולל כל פרטי התשובה. הוא הולך למעוד וליפול ויחזיק אז בידית

דמיון האדם אל האדמה

כשאנו פותחים את התורה מבראשית, אנו רואים שהקב"ה ברא את האדם ולימדו כיצד ובמה לעבוד כדי להגיע לתכליתו, וכך באמת האדם ניגש אחרי הימים הקדושים. הוא מתחיל מחדש ומברר מה צריך לעשות כאן בעוה"ז. ובכן, יש דברים יסודיים מאוד, דברים פשוטים, אך יש לנו מראי מקומות שיכולים ממש להאיר לנו.

הנה **המהר"ל כתב בתפארת ישראל** (פרק ג) בענין הסיבה שהאדם נקרא אדם. האמת היא, **שחז"ל** (בראשית רבה) כבר אמרו שנקרא אדם כי מן האדמה לוקח, אבל יש שאנו מסתכלים על זה קצת בפליאה, כי על אף שהאדם נוצר מן האדמה, לא זהו מהותו. אם תשאל מהו האדם, כל אחד ישיב לך שהוא דבר גבוה ועליון, ואם כן מאיזה טעם נקרא שמו אדם על שם האדמה?

מבאר המהר"ל: **הדמיון של האדם אל האדמה הוא כדלהלן: כשאתה מסתכל על האדמה, אתה מבין שמה שאתה רואה בעיניך איננו סוף הדבר, אלא יש בו כח להצמיח תבואה ופירות. האדמה נראית פשוטה מאוד וחסרת חיות, שהרי היא דוממת, וכולם דורכים עליה. אכן האדמה יותר מכל דבר אחר מהווה דוגמא לדבר שחיות עצומה טמונה בו, אך הלבוש אינו מגלה את האמת. אינך רואה בה כלום, אבל אם אתה מכניס בה גרעינים, היא מצמיחה מזון להשביע המוני בני אדם. כך הוא האדם. כל מציאות האדם שאתה רואה, היא רק חלק האדמה שבו שהוא נברא להוציא את הכוח הטמון בו אל הפועל, ולכן הוא נקרא אדם על שם האדמה.**

הכוח אל הפועל יום אחד של מעשה בראשית, ולכן צריך שש אלף שנים, והאלף השביעי בו ייצא כח השבת אל הפועל, ולכן יהיה כולו שבת, כולו עוה"ב, כולו גן עדן.

ואפשר לומר בדרך צחות שמהאי טעמא בסוף האלף השישי הצרות האחרונות משכחות את הראשונות, כי בו יוצא מן הכוח אל הפועל השעות של ערב שבת שבהן בני אדם טרודים ונלאים. ובזה יש להזכיר מה שכתוב בדברי ישראל על לשון **המשנה** (שבת פ"ב מ"ז) שלושה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה, עשרתם? ערבתם? הדליקו את הנר! ואיתא בגמרא שצריך למימרינהו בניחותא. מבאר ה'דברי ישראל' בשם זקנו הרה"ק **רבי יחזקאל מקאזמיר** זיע"א שזה עולה על ימינו שהמוחין קטנים, כי לכן צריך לומר הכל בניחותא.

עכ"פ הרמב"ן מלמד אותנו שבכל עת יוצאים דברים הטמונים בבריאה מן הכוח אל הפועל, ונרחיב קצת ונאמר לצורך ההבנה שכל זה גלום בדברי **ה'אור החיים'** **הק'** תחילת התורה, שהכל בלי יוצא מן הכלל נברא ביום הראשון, ומה שכתוב בפסוקים שכל דבר נברא ביום אחר, אין זה אלא שביום זה סודר ונעמד על עמדו. הא לך שכבר מהרגע הראשון של הבריאה התחילו לצאת דברים מן הכוח אל הפועל. כשהקב"ה בורא דבר, הוא צריך לצמצמו, וכיון שכן, נמצא בו הכל אלא שהוא מצומצם, ועם הזמן הוא הולך ונפתח. נוכל לראות שגם יצירת האדם היא כך. הכל מונח בטיפה אחת, וזה הולך ומתפתח. אף לאחר שהולד נולד, בתחילה אין רואים בו כלום, ועם הזמן, ככל שהוא הולך וגדל, מגלים בו תכונות ומהן כאלה שכבר ניכרו בו בהיותו בן חודשיים. ואף בענין צורת פניו הוא כך. פעמים שבתחילה כשהוא עדיין תינוק, אין רואים למי הוא דומה, אבל

התשובה וזה יועיל לו כפי ששום דבר לא יועיל לו לראות את האהבה הגדולה שיש לו לרבש"ע. הכל כולל הירידות נועדו להביאו לידי לדבקה בו. וזהו שאמרו מהר"ל ובעל העקרים שהאדם צריך לשאוף כל ימיו להוציא את מה שנמצא אצלו בפנים מן הכוח אל הפועל. ומהו אותו דבר הנמצא בפנים? אכן מה שנמצא בפנים הוא חלק א-לוה ממעל שמכיר את הקב"ה ומרגישו ומשתוקק בכל עת להתקרב אליו, וזה צריך להתגלות ולהאיר החוצה, ולאט לאט לכבוש את לב האדם, וככל שההכרה תתחזק אצל האדם, כך יגיע יותר אל תכליתו. זהו היסוד של הבריאה הנקראת אדם.

אלף שנים ליום אחד

והרמח"ל, הן בדרך ה' והן בדעת **תבונות**, מדבר ג"כ בסגנון זה של מהר"ל ובעל העקרים, וכן הרמב"ן על התורה בפרשת בראשית, בפרשו הפסוק אשר ברא אלוקים לעשות, שואל: מאחר שכבר ברא, מה זה שאמר לעשות שהוא לשון עתיד? וביאר הרמב"ן, וכן הוא באור החיים הק', שעד כה ברא רק את מסגרת הבריאה, את הבריאה שיש לה ביכולת לעשות בה מה שצריך לעשות, אבל עדיין זה לא קרה. רק כשיילך האדם ויתפלל לרבש"ע ויתדבק בו, אז הבריאה תיעשה. זהו אשר ברא אלוקים לעשות, שנתן כח בבריאתו שיוכלו לעשות ולהוציא את כוחותיה אל הפועל.

ושם מזכיר הרמב"ן דבר נפלא, שזה שאמרו ששיתא אלפי שנין הוי עלמא וחד חרוב, ויהיה אז עולם רוחני, הוא מפני שכל הבריאה תכלית אחת יש לה, להוציא את כוחותיה הטמונים בה אל הפועל. ובכן, אם עד כה דיברנו על האדם, כעת אנו רואים שהרמב"ן מרחיב את היסוד לכל הבריאה. הוא אומר כך: לוקח אלף שנים להוציא מן

בחירת הפרנסה לפי התכונות ההכשרונות

אגב, זה נותן לנו מבט חדש על ענין בחירת הפרנסה. אנו יודעים שלפי ה'חובת הלבבות', האדם צריך לעסוק בשביל פרנסתו במה שהוא אוהב לעסוק לפי הכלים והתכונות שהקב"ה נתן לו, ולדברי הרמח"ל זה מקבל הבנה חדשה. יש לו לאדם שני צדדים, האם לעבוד בדבר שמתאים לתכונותיו הגם שמשלמים שם מעט, או שיעבוד בדבר אחר מאחר כיון שמשלמים עליו יותר ותהיה הרווחה בביטו. והנה בדרך כלל אומרים למי שעומד בפני ספק זה: עליך לחיות עם אמונה, יש לך שליחות ועליך למלאותה והקב"ה כבר ישלח לך את כספך, תראה ברכה בעמלך גם באופן פרקטי וגם באופן אמוני. אבל כשמדברים בסגנון זיכורו של הרמח"ל, אומרים לו לאדם כזה ככה: האם אתה רוצה להישאר ילד? האם אתה רוצה לעצור את גדילתך בגיל שמונה ולהישאר תמיד ילד בן שמונה?! אין לך אפשרות כזאת!

והלא זה משפיע לא רק עליו, אלא על כל העולם כולו, וכפי שכתב במסילת ישרים בפרק א' שכאשר האדם משלים את עצמו, כל הבריאה משתלמת אתו, וכשהאדם מקלקל, הוא מקלקל את כל העולם. וכבר דיברנו בעבר בענין המלמדים. הקב"ה ברא אנשים שיש להם חיות ממלאכת המלמדות, והם מתעלים ממלאכתם מלאכת שמים, ומחדשים חידושים תוך כדי שהם מסבירים ומבטאים את עצמם. כעת שמעתי על הגה"צ רבי משה וואלפסאן זצ"ל שבשנתו האחרונה והוא קרוב לגיל מאה, נתן שיחה לילדים קטנים וירד אליהם מן ההר כדי להסביר להם מה זה מעמד הר סיני. הוא שאל אותם אם הם יודעים מה זה הר. הייתם בקעמפ? הוא שאל אותם. ראיתם שם הר? ובכן, ההר

אח"כ כשנעשה בן עשר או חמש עשרה ומקבל את חותם פרצופו, רואים למי הוא דומה. בתחילה לא היינו יכולים לראות כי יש לנו כלים מצומצמים, אבל לאחר מכן אנו רואים ומגלים תוכניותיו של הקב"ה. סוף דבר, כל הבריאה בנויה באופן זה.

דרך הנברא השתלם

ובחזרה לענייננו, הרמח"ל מבאר שעיקר עבודת האדם בכל עת הוא להוציא את כוחותיו אל הפועל, ופירושו שבעוד כל הברואים האחרים אין להם בחירה, אלא כוחותיהם יוצאים אל הפועל על פי גזירת ה', הרי שהאדם מצווה לקום ולבחור להוציא את כוחותיו אל הפועל. הקב"ה אומר לו: אני בוודאי אעזור לך, כי הבא ליטוהר מסייעין אותנו, אבל כדי שלא יהיה נהמא דכיסופא, אני רוצה שבכל עת תחשוב איך עושים זאת טוב יותר. ומה הפירוש להוציא מן הכוח אל הפועל? שתשאל בכל עת: איך אני מגלה את הקב"ה בחיי? וכל אחד מגלה את הקב"ה באופן אחר, כל אחד עם הכלים ועם המצבים שלו.

אומר על כך הרמח"ל בזה הלשון: "כל נברא משתלם כשפועל מה שחוקק לו הבורא יתברך שמו שיעפעל". פירושו: כשהנברא מצליח להוציא את כוחותיו אל הפועל, אזי הוא נעשה מה שהוא באמת. קח למשל ילד קטן. אף שיש לו כוחות נפלאים, עדיין הוא ילד, ורק כשהוא נעשה בר דעת ובעל אחריות ומגיע למצב שהוא יכול לבטא את עצמו ולעשות מה שהוא צריך, רק אז הוא מגיע לשלימותו. וממשיך הרמח"ל בלשונו: "וחסר משלמות כל זמן שלא יפעלהו". כל עוד אין האדם מוציא את כוחותיו אל הפועל, הרי הוא בעל מום - כלי שבור.

עצמו בעסקי מסחר כדי להרבות הון, כיון שאינו מבטא את כוחותיו הפנימיים, הוא נשאר בריה חסרה - בעלת מום. הלא דבר הוא שצריך לשים לב אליו, כי הוא משפיע על חיי האדם בזה ובבא, והאדם יכול להרגיש זאת תיכף ומיד. אכן כדי שהאדם יוכל לעשות את הבחירה הנכונה, הוא צריך לדחוק הצדה את כל ההבלים שבני אדם עסוקים בהם, כגון מה יאמרו הבריות או מה יהיה עם כסף לחתן את הילדים. ואז האדם רואה שהוא מקבל השגה בתורה. אנשים אינם יודעים שהמלמדים זוכים לקבל השגה והבנה עמוקה בתורה ובקרבת אלוקים, הרבה יותר מאנשים אחרים שבאופן רשמי עוסקים בתורה אבל אינם מסכימים להוציא את כוחותיהם אל הפועל, כי רק כשהאדם מקיים את שליחותו ומוציא את הכוחות הטמונים בו בפנים, נשמתו מתגלית ואורה מתפשטת ומתרחבת. זוהי המציאות. כך ברא הקב"ה את הבריאה.

חשוב מאוד להבין שכל עוד האדם לא יעשה זאת, הוא יהיה שרוי בצער, לא צער חיצוני, אלא צער פנימי. מי שמחפש משהו ואינו מוצא, צערו אינו אלא מבחוץ, אבל מי שאינו מוציא את כוחותיו לפועל, צערו צער פנימי, ולכן הוא צריך להתפלל הרבה לה' שיצליח להוציאם לפועל.

תשוקת הנשמה להידבק במקורה

סיכום האמור עד כה: מהות האדם כפי ששמו מעיד עליו היא שהוא נברא ככלי ריקן וכל מלאכתו אינה אלא להוציא את כוחותיו אל הפועל, וכשהוא עושה כן, אומר עליו הקב"ה: והנה טוב מאוד. ובדרך כלל זה קורה בזמן פטירתו, כי כל עוד הוא נמצא כאן בעולם, הוא באמצע המלאכה. אכן גם כשהאדם בן שבעים ובן שמונים, הוא צריך לזכור שהוא באמצע המלאכה

התרומם ויצא ברקידה. וכך המשיך והסביר להם ונתן ביטוי לרגשותיו.

הרווח העצום של המלמד

אכן כן, כשהאדם פותח משהו להסבירו, מוחו מתחיל לפרות ולרבות ולדמות מילתא למילתא. האדם נברא לעשותו. יש לו לאדם חמימות ויש לו כח לרדת לדרגת זולתו ולהגיש לו דברי אלוקים חיים בטוב טעם ודעת, אבל אין הוא רוצה להיות מלמד דרדקי. לא מתאים לו לכבודו. או שאני אברך כולל מוצלח, או שאני איש עסקים מוצלח. להיות מלמד פשוט?! זה מה שייצא ממני בסוף? והוא מסכן גדול, כי בגלל כן הוא נשאר כל חייו בעל מום. וכפי שהוא סובל, אף העולם סובל, כי בגלל כן אין מלמד לילדי החמד, וכפי שה'מסילת ישרים' אומר, שכאשר האדם נחסר, הבריאה כולה נחסרת.

אך כשהאדם מבטא את עצמו, מוחו נפתח והוא עולה ומתעלה מיום ליום. יש שמתפללים על אנשים שנשארו ילדים קטנים. שואלים עליהם: מדוע הם מתנהגים בכזו טפשות? ויש שמיישבים את הפליאה ואומרים שהם לא מספיק עבדו עם עצמם לתקן מדותיהם, ואז יש שהאדם עצמו מצטדק ואומר שאין לו אותה דרגה של עבודה. הוא אומר: אני מנסה, אבל לתקן את כל המדות לוקח עשרות שנים. לא קולטים שיש דרך קלה וקצרה בהרבה להתבגר, והיא לבטא את כוחותיו וכשרונותיו. כשהאדם מבטא את כוחותיו וכשרונותיו, מוחו מתחיל לפרות ולרבות, והרי הוא מתחיל לקלוט דברים. כשהוא מסביר דברים, כשהוא אוהב ילדים ולומד אתם, ואינו מצמצם את עצמו בגבולות של קנאה תאוה וכבוד, הוא מתבגר והולך.

לעומת כן, אם אדם כזה מכניס את

שעמך בית ישראל עסוקים היו בקניית ארבעת המינים או בבניית סוכה, היה מי שעסוק היה אז בחמותו הזקנה אשר איננה בקו הבריאות שהגיעה לגור בביתו, ולא היה לו לא קניית ארבעת המינים ולא בניית סוכה, מפני שטרוד היה במצוה זו שהיא חמורה שבחמורות, ורק ברגע האחרון השיג לעצמו ארבעת המינים וזאת בלי שום הכנה ובלי לימוד ספרי חסידות מחוסר פנאי. עוד היה אחד שהוצרך לשהות עם אביו המתגורר בבית אבות בעת ההקפות בשמחת תורה. מעדיף היה להיות שם בשמיני עצרת, אבל הדבר לא עלה בידו, והוצרך להיות שם בהקפות בשמחת תורה. היודעים אתם כמה אנשים מאנ"ש היו במצב כזה בהאי שתא? דעו לכם שלכל הפחות כמה מאות אנשים היו במצב כזה.

קעת נעביר את הדף ונשאל עוד שאלה: כמה בחורים עדיין אינם מסודרים עם ישיבה? והנה אב זה שבנו נמצא בין הבנים האלה, עסוק היה בזה בימים טובים, לפנייהם ואחרייהם וביניהם, ולא היה מי לדבר, לא היה לו לא יו"כ ולא שמחת תורה ולא שום דבר, ואף בהושענא רבה באמירת תהלים, עסוק היה בלתפוס אברך פלוני בטלפון אשר אולי יוכל לעזור לו בענין. כולם אמרו תהלים והוא היה עסוק בטלפון. כהנה יש דוגמאות לרוב ואין צורך להרחיב יותר. כל אחד ואחד יש לו מצבים כאלה בחודש תשרי, וכל אחד יש לו מתי שהוא בחודש תשרי שאינו יכול להתחבר אל עבודת היום, אם מפני שהוא עייף אם משאר סיבות. עומד לו האדם בבית הכנסת ובעוד כולם אומרים משנה תורה או ורקדים את ההקפות, הוא מרגיש מנותק לגמרי.

ישיבתו של הקב"ה

ובכן, טעות מוחלטת יש לו לאדם והוא בא איתה גם לימות החול כאשר הוא אומר

שהוטלה עליו ואשר למענה נברא - אשר ברא אלוקים לעשות.

וכעת נחזור אל דברי המהר"ל בתפארת ישראל שהמקום שאליו צריך האדם להגיע הוא הדיקות, וכן הוא בדעת תבונות בזה הלשון: **"השלימות הזה פשוט הוא מן המקרא ומן הסברא, והוא שיהיה האדם מתדבק בקדושתו יתברך, ונהנה מהשגת כבודו בלי שום מונע מפריד ומעכב וכו' הנשמה אינה אלא חלק א-לוה ממעל, הנה אין תשוקתה ודאי אלא לשוב ולדבק במקורה ולהשיגו, כטבע כל עלול החושק לעילתו, ואין מנוחתה אלא כשתשיג את זה."**

הנחיתה אחרי הימים הקדושים

ומכאן נתקדם הלאה: האדם מגיע מהימים הקדושים, כל יום עם העבודה שלו, אלול, סליחות, ראש השנה, עשרת ימי תשובה, וכן הלאה, ויש שהוא מרגיש שאם עשה הכל לפי ההלכה על כל הפרטים והדקדוקים, היה לו חודש תשרי מוצלח, ואם לא היה כך, לא דווקא באשמתו, אלא אף גם מחמת אונס, היה לו חודש תשרי בלתי מוצלח, ועכשיו יש לו שני אופנים להתחזק, האחד הוא להסיח את הדעת - עכשיו כבר חודש חשוון, מה זה משנה איך היה חודש תשרי? זו צרה שכבר חלפה, ועכשיו אפשר להתקדם הלאה. והאופן השני הוא **להחשיב את מה שעשה - אחרי הכל קיימתי מצוה זו ומצוה פלונית.** הן יסוד גדול ואמיתי הוא בעבודת ה' **שצריך** להחשיב כל עובדא. מציאות היא שזכית לקיים מצוות והן נשארו בנשמתך.

אך יש עוד אופן שלישי ונחוץ מאוד ללמוד אותו, כי האדם צריך שיהיה לו גשר לעבור בין ימי חודש תשרי לימות השנה, בפרט כששני הצדדים נפגשים כאשר ימות החול מגיעים והאדם עדיין זוכר את הימים הנעלים. ובכן, צריך להבין כך: בשעה

אנשים צריכים היו לחזור לבתיהם ולא היה להם איך לחזור. הכל התבלבל לגמרי. וכשהאדם חזר כעבור שבועיים אל עצמו, הוא אמר ככה: אפשר להתחיל עכשיו שוב באופן רשמי מיום א' דסליחות, כי כל מה שהיה עד כה נמחק לגמרי. כבר נכשלתו בכעס עשר פעמים. לא נשאר שום זכר מכל העבודה. קבלתו בחודש תשרי היתה להתנתק לגמרי מה'נייעס'. יהיה מה שיהיה. אין יותר שום חיבור ל'נייעס'. ומה קרה במוצאי שמחת תורה? כל אחד מבין לבד. הוא לא הלך לישון בכלל. הוא עשה משמר וישב על ה'נייעס' כל הלילה ברציפות.

דבר זה קורה לכל אחד ואחד, לזה בחודש טבת, לזה בחודש שבט, לזה באופן כזה, לזה באופן אחר. זה לא באופן אפשרי, אלא באופן ודאי. יש לו לאדם תכנית שלמה ובסוף היא לא מתממשת. זה נועד להיות כך. ומה הפשט? הפשט הוא כזה: **יש שני אופנים לתורה**, האופן **האחד הוא כששום דבר מיוחד לא קרה**, והשני הוא **כשהקב"ה בוחר לאדם ענין מיוחד**. הוא קורא לו ואומר לו: היום תלמד סוגיית ביקור חולים, היום תלמד סוגיית כיבוד אב ואם, היום תלמד מסכת סוכה, היום תלמד עם בחור. **חלק מקיום המלמד תורה לעמו ישראל הוא שהקב"ה מחליט בשביל האדם איזה חלק בתורה ילמד היום**. אכן בשאר הימים הוא ג"כ בוחר בשבילו. היום תלמד קצת מסכת יבמות. חלק זה בתורה לא פחות חשוב ולא פחות נחוץ לך. אך כל זה **עד שאודיע לך שמעתה אני רוצה שתעסוק במסכת יבמות באופן יותר מעשי כאשר יקרה לך איזה ענין מסובך**.

הקב"ה קובע לאדם מה ללמוד

הקב"ה בוחר בשביל האדם מה ללמוד. באמצע חול המועד הוא מקבל שיחת

שכל מה שכתוב **בספרים** בענין עד שתחפץ, הוא רק לשאר האנשים שהתחברו לכל עבודות החודש, לא לי שהייתי במקום אחר לגמרי בהיותי טרוד בפרשה של שלום בית. אך הקב"ה לא ברא תורה כזו. גישה זו גישה ילדותית היא ודומה לגישת הבחור בישיבה קטנה שרצה ללמוד ארבע שעות ברציפות כי יש על זה מבצע גדול בישיבה, וכיון שראה שאיחר בעשר דקות, אמר: זהו הפסדתי. והוריד את הראש על השולחן ושקע בתרדמה. ממילא אין לי את זה, מה יש לי להתאמץ?

הסוכה שהקב"ה נתן לנו לחסות בצלה, באברתו יסך לך, וימינו תחבקני, נועדה באופן רשמי לאדם כמוך. הן הקב"ה הוא זה שעושה את כל המצבים. הקב"ה אינו משגיח בישיבה שקובע סדר ברור ומי שאינו מצליח להיצמד לסדר זה, צריך לבוא ולתרוץ את עצמו: אני אומר לך, יש לי תירוץ אמיתי. יצאתי לדרך מוקדם, עשיתי כל מה שיכול הייתי לעשות מצדך, ולא עלה בידי. הקב"ה הקים ישיבה מסוג אחר לגמרי. את בית הכנסת עשו לאותם אנשים שבדיק בשנה זו אין להם את הנסיון הזה, כי הם צריכים לבוא לבית הכנסת לומר משנה תורה. אנו אומרים זאת קצת קיצוני, אבל הסתכל על ימות החול, הסתכל על החיים. האדם קובע לעצמו סדר יום מושלם ובא עם כל המרץ לקיימו, ובסוף, קורה לו איזה מקרה והכל מתבלבל לו.

כשכל התוכניות משתבשות

קחו למשל את השנה האחרונה, שנת תשפ"ד, ה' ישמור. הימים הקדושים עברו עלינו בנעימים כאשר אנו מקיימים את כל המצוות בשמחה וברגשי אש קודש, ואז הגיע מוצאי שמחת תורה, ומצאנו את עצמו כל-כך מוכים, כל-כך חבולים, ואפילו מבחינה טכנית, בפרט בארץ ישראל. אלפי

לכתחילה עם תוספות, ואם לא - לכל הפחות עם דיבורי התוספות הקלים... אמנם כן, ברור שהאדם צריך לשאוף לזה, אבל עליו להיזהר שלא להיות ילד קטן ושלא להצטמצם למהלך חשיבה זו. **המחשבה ללמוד כך וכך צריכה להיות רק בשביל להיות בבחינת בא ליטהר, וכשהקב"ה יבוא לסייע לו ויגלה לו שברצונו ללמוד עמו מסכת מסוימת, לא יעשה את הטפשות לומר לו: אני מחפש חברותא אחרת כי את המסכת הזו איני אוהב ללמוד. לא יעשה כן בשום אופן. אדרבא! יאמר לרבש"ע: בשביל חברותא זו כדאי לי ללמוד מסכת זו.**

הייתי עד למעשה בבחור שהוצע לו ללמוד עם אברך תלמיד חכם מופלג, אבל הוא רצה ללמוד קצת יותר מהר מקצב לימודו של האברך, בא לשאול בעצת רבו אדם גדול בישראל. אמר לו רבו: בשביל חברותא כזו כדאי לך לשנות מתוכניתך ללמוד בצורה מסוימת דווקא. ולענייננו, **אם הקב"ה רוצה ללמוד אתך בחברותא, קלוט את זה שמדובר בחיך ולא בסטירת לחי, ותבין נקודה אחת: נבראת להוציא את כוחותיך אל הפועל כדי להגיע לידי דביקות. היא אומר: חזור קצת לאחור ותבין במה נעוצה טעותך. יש את נקודת ההתחלה, יש את נקודת הסיום ויש את כל מה שבתווך, כלומר, מה שמוביל מזו לזו. נקודת ההתחלה ידועה, נקודת הסיום ידועה ג"כ, אך לגבי מה שקורה בין זו לזו, בדרך כלל מתחוללים שינויים בכל עת.**

שבעים פנים לתורה

קח לך דוגמא מאסיפה. אנשים חכמים ונבונים מתיישבים סביב השולחן לדון בהקמת פרוייקט מסויים. הם יודעים היכן הם נמצאים עכשיו ויודעים גם מה הם צריכים להקים ולכן הם צריכים להגיע. הדברים מאוד ברורים. אומר אחד לשני:

טלפון. פרשה מחוברת נוחתת עליו. פרשה בתורה היא. השופר והסוכה, צום יום הכיפורים ושמחת בית השואבה, כולם משמשים את המצבים האלה, אך לא באופן שהאדם חושב. הוא חושב ששמחת בית השואבה קיימת בצורה אחת בלבד - בליל חול המועד עם כלי נגינה המנגנים ניגונים כאלה דווקא. אך במשך השנה יש לו מצבים אחרים. במוצאי סוכות הוא רוצה לפרק את הסוכה, ולהפסיק ללמוד מסכת סוכה. בחודש חשון הוא רוצה ללמוד בחברותא מסכת אחרת - מסכת תמורה. הוא שואל את הקב"ה: מה, זה לא בסדר? אומר לו הקב"ה: זה נפלא מאוד, אבל זה לא מושרש נשמתך. אני רוצה שתלמד בחודש חשון מסכת סוכה. איך? על-ידי שיטפוף לך מים מהתקרה בתוך חדר השינה.

התחקו אחרי הדברים ותראו שהאדם מתווכח כל הזמן עם הקב"ה באיזו צורה יתעלה. הוא אומר לרבש"ע: אני כל-כך רוצה להתעלות וזה מה שקורה לי?! הן קיבלתי על עצמי קבלה טובה, מדוע הייתי צריך לקבל באסרו חג שתי סטירות מצלצלות שנשמע כאילו המשגיח אומר לו קח את התפילין והסתלק מכאן? והתשובה היא שזה לא נכון. הגמרא דנה בתחילת בבא בתרא בשאלה מי קובע את המסכת הנלמדת, הרב או התלמידים? ובכן, לגבי **המסכת הנלמדת עם הקב"ה, הקב"ה הוא זה שקובע לתלמידים איזו מסכת ילמדו.** הוא זה שאומר לך מה תלמד. אל תתרגז, כי הקב"ה יודע באיזו מסכת אתה צריך לעסוק עכשיו. **זוהי התשובה לתפילותיך, זוהי ההשלמה לתשוקה שהיתה לך.**

בשביל חברותא כזו הכל כדאי

וכשהאדם מתבונן בזה, הוא מבין שאין לו לחיות באופן מצומצם כאומר: כל רצוני להצליח ללמוד השנה מאתיים דף גמרא,

אין קשר בין התכנית למציאות

הוצאת הכוחות אל הפועל, אינה דבר שאפשר להגדירו, עד שיוכל האדם לומר: אני צריך דווקא מנין זה ודווקא חברותא זו ודווקא סדר יום זה. לא זהו המהלך. ניקח אדם כזה שזכה ובראש השנה נתמלא לו חמישים ושלוש שנים. עושה הוא חשבון הנפש ומגיע להחלטה להוסיף לעצמו זמן ללימוד התורה, ולשם כך הוא מחליט להתחיל לעלות על יצועו כל לילה בשעה מוקדמת כדי שיוכל לקום השכם בבוקר ללמוד קודם התפילה. ובכן, מה הקב"ה רוצה ממנו? יש לו שלושה בנים שהגיעו לפרקם, ועוד יש לו שתי בנות נשואות, וכיון שהתחילה השנה, התחילו הפרשיות. ברוך ה', רק לדברים טובים... אבל למעשה, מה השייכות בין התוכנית ששרטט לעצמו בחודש תשרי, למציאות כפי שהיא נראית בחודש שבט? השעה שתיים עשרה בלילה והוא עדיין לא חושב בכלל על שינה. הוא עסוק עכשיו בסחיבת אוכל ממקום למקום כי קרה איזה מקרה וזקוקים לעזרתו. האם זה חלק מהתשרי שלו או לא? האם הוא צריך לתלות מודעה על דלתו: בעזרת ה', בשנה הבאה נמשיך מתיכן שהתחלנו. השנה זה לא הצליח.

התשובה היא שמראש הוא צריך להבין שהקב"ה הוא זה שיוביל אותו. אל תעזוב אפוא את הקב"ה אז. להיפך. הראה בחזרה פנים שוחקות, כמים הפנים אל הפנים. הקב"ה עוזר לי, ואם קרה איזה מכשול, יש לי עכשיו הזדמנות לחזור בתשובה. הפלא ופלא. הקב"ה זיכה אותי במצות התשובה. זה באמת כואב לו, אך בכל זאת הוא אומר: למעשה, עכשיו אני הולך לעסוק במצות התשובה. לא חשבתי שזה יקרה כל-כך מהר, אבל בשביל זה קיבלתי את יום הכיפורים, כדי שבעת הצורך אוכל לשלוף אותו.

טוב, אנו צריכים לצאת לדרך, ובכן, האם אתה הולך לדבר עם פלוני? בסדר, מתי אני מתקשר אליך לברר אם דיברת עם פלוני? אחרי שבועיים. בסדר, אתקשר לך אז בס"ד ומשם נתקדם הלאה. ובכן, אשאלכם: האם קורה אי פעם שזה הולך בדיוק לפי הסדר המתכונן מראש? צריכים לבנות בנין בן שש קומות, צריך להיות שם שתיים עשרה דירות, ומתכננים כמה זמן יימשך הבנייה וכמה הדירות יעלו, וכן הלאה, ומגיעים בסוף והכל הולך בדיוק כמתוכנן. האם זה יתכן? ברור שלא. אף פעם לא היה סיפור כזה. אפילו כותבי הסיפורים לילדים מעולם לא כתבו סיפור כזה, כי הם יודעים שלא יאמינו להם. זה אף פעם לא קרה ואף פעם לא יקרה. אך מה? מתחילים בידיעה לאן צריך להגיע, ומנסים כל היום... טוב, מהלך א' לא הצליח? נעבור למהלך ב'. אף הוא לא הצליח? נעבור למהלך ג', ולמהלך ד' ולמהלך ה', עד שנגיע אל היעד. כשיודעים לאן צריך להגיע ומתפללים לה', זוכים באמת להגיע.

הקב"ה אומר לו לאדם ככה: **בימים הקדושים אתה מתחיל. אתה מתפלל לרבש"ע שיעזור לך להצליח בלימודך ובסדר יומך ובתפילתך, וכן הלאה. זוהי האסיפה. אבל אתה צריך לזכור באסיפה לאן אתה צריך להגיע.** אתה יודע לאן אתה צריך להגיע? **לדביקות.** היינו שתכיר טוב יותר את הקב"ה במשך השנה, שתחשוב עליו יותר, שתתחבר אליו יותר, שתשתוקק אליו יותר, שתירא ממנו יותר כי תקיים שוית' ה' לנגדי תמיד. לשם אתה צריך להגיע. עכשיו, לגבי הדרך שתוביל אותך לשם, זה בלתי ידוע. ואם אתה רואה שיצאת לדרך אחת ולא הצלחת, אל תתייאש מפני כך, אלא תנסה דרך אחרת. באופן רשמי זה הולך ככה שהדרכים משתנות בכל עת.

כי ברוב הימים תצטרך לו

יש שהאדם קונה איזה דבר בחנות, והמוכר מוסיף לו עוד ממנו ואומר לו: זה יבוא לך לידי שימוש. זה נשבר מהר מאוד ותצטרך להחליפו. קח כבר עכשיו שנים או שלוש ממנו. הקונה מסרב: לא, אני לא צריך. והמוכר מחייך: קח, קח, זה בסדר, אני נותנך לך בחינם, תזדקק לו. ויהי למחרת, הוא פוגש אותו במנחה, והלה יוצא לקראתו וקורא בהתרגשות: כזה צדיק אתה! לא ידעתי כמה מהר אצטרך להשתמש בשני שנתת לי. והמוכר מחייך לעומתו ואומר ידעתי גם ידעתי. אף כאן, הקב"ה אומר: נתתי לך יום כיפור בחודש תשרי, מה אתה עכשיו נבהל שאתה צריך להשתמש בו? הן ידעתי מראש שתצטרך להשתמש בו, ולכן נתתי לך.

המהלך הוא שהאדם הכניס בקרבו עוד ועוד דברים, ועכשיו הוא מנסה להוציאם מן הכוח אל הפועל בידיעה לאן הוא צריך להגיע. חיי האדם נראים תמיד כך, גם בגיל ארבעים וגם בגיל שמונים. הם לא עשויים לפעול כמו שעון שווייצרי. אין מציאות כזאת. על האדם להזכיר לעצמו: נוצרתי מן האדמה ואני דומה לאדמה, כי בחודש תשרי הקב"ה הכניס בי כל מה שאני צריך, ובאסרו חג אמר לי: הייתי אתך בשמיני עצרת, ועוד מעט קט ניפגש שוב באתגליא, אך בינתיים - לך. הקב"ה נפרד ממני והיה לי קשה על הלב, אבל הוא הבטיח לי שימשיך להציץ עלי מן החרכים ושלא יטוש

אותי. וכך יחפש האדם מה לעשות כדי להגיע לידי דביקות, ויבדוק איזו מצוה הקב"ה מזמין לו בכל עת אשר זוהי שתועיל לו להוציא את כוחותיו אל הפועל.

צריך לחזור על זה הרבה ולהפוך בה, הפוך בה והפוך בה דכולה בה, וכשזוכרים את זה, זה עוזר שלא להישבר מהנפילות. תמשיך הלאה. תפוס את זה, לך עם זה, כי הקב"ה נתן לך עוד לפני שנקלעת אל המצבים השונים. וכשהאדם זוכר את זה, הוא מתהלך בשמחה תמיד והשכינה שורה עליו והוא זוכה לסייעתא דשמיא מרובה.

נזכיר שוב במה שהתחלנו שהאדם נברא להוציא את כוחותיו אל הפועל, וכעת נאמר שהוא דבר פנימי. כך מבאר המהר"ל שזהו הפירוש עמל לאדם יולד. האדם נולד לעמול בשביל הוצאת כוחותיו אל הפועל. אומרים לו לאדם כך: תלמד תורה רק כדי להוציא את כוחותיך אל הפועל, ולכן אם אתה רואה שהקב"ה מזמין לך מצוה לעשות, תבין שמצוה זו דווקא תסייע לך עכשיו להוציא את כוחותיך אל הפועל. נבראת לעורר את דביקותך הפנימית ברבש"ע, והתורה והמצוות, הן אלה שמובילות אותך ליעד זה. איזה תורה ומצוות? את זה הקב"ה מחליט. אם תדע מהי ההתחלה ומהו הסוף, אז תדע שכל השינויים שהקב"ה עושה לך באמצע, הם הכל לטובתך ולהנאתך לקרב אותך אל תכליתך.

יום שני פרשת נח כ"ח תשרי תשפ"ב

ביטול הטרדות ההכרחיות על-ידי ויתור על טרדות מיותרות

כל מצות התורה יגיעו אלינו טובות העולם הזה כולן, ובזמן שאנו עוברין עליהן תקראנה אותנו הרעות הכתובות, ואף על פי כן אין אותן הטובות הם סוף מתן שכרן של מצות ולא אותן הרעות הם סוף הנקמה שנוקמין מעובר על כל המצות, אלא כך הוא הכרע כל הדברים, **הקדוש ברוך הוא נתן לנו תורה זו עץ חיים היא וכל העושה כל הכתוב בה ויודעו דעה גמורה נכונה זוכה בה לחיי העולם הבא**, ולפי גודל מעשיו רוב חכמתו הוא זוכה, והבטיחנו בתורה שאם נעשה אותה בשמחה ובטובת נפש ונהגה בחכמתה תמיד שיסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה כגון חולי ומלחמה ורעב וכיצא בהן, **וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה** כגון שובע ושלוש ורבו כסף וזהב, **כדי שלא נעסוק כל ימינו בדברים שהגוף צריך להן אלא נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה** כדי שזוכה לחיי העולם הבא. וכן הודיענו בתורה שאם נעזוב התורה מדעת ונעסוק בהבלי הזמן כענין שנאמר וישמן ישורון ויבעט (ולאו דווקא שנעסוק בעבירה, אלא שנעסיק את עצמנו בהבלים), **שדיין האמת יסיר מן העוזבים כל טובות העולם הזה שהן חזקו ידיהם לבעוט ומביא עליהם כל הרעות המונעים אותן מלקנות העולם הבא כדי שיאבדו ברשעים.**

**תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך
בשמחה**

וסיים הרמב"ם: הוא שכתוב בתורה תחת אשר לא עבדת את ה' וגו', ועבדת את

אלה תולדות נח

פסוק פרשה זו נאמר אלה תולדות נח איש צדיק תמים היה בדורותיו, ואיתא על זה במדרש (בר"ר ל, ה), נייחא לעליונים נייחא בתחתונים וכו', ועל פי פשוטות הכוונה שהיה נח לה' ונח לבריות, אך בספה"ק 'תולדות יעקב יוסף' מפרש כך: הנה דוד המלך ע"ה אמר בתהלים דחה דחיתני לנפול וה' עזרני וגו', לא אמות כי אחיה וגו', וקשה כי לכאורה הוא כפול, הן הלשון דחה דחיתני כפול, והן הלשון לא אמות כי אחיה.

פשר הברכה והקללה בעולם הזה

מבאר ה'תולדות' שבכפלים אלו מרומז יסוד נפלא לחיי האדם. הוא מביא את דברי הרמב"ם הידועים (פ"ט מהל' תשובה ה"א) שהקשה בזה הלשון: מאחר שנודע שמתן שכרן של מצות והטובה שזוכה לה אם שמרנו דרך ה' הכתוב בתורה היא חיי העולם הבא שנאמר למען ייטב לך והארכת ימים, והנקמה שנוקמים מן הרשעים שעזבו ארחות הצדק הכתובות בתורה היא הכרת שנאמר הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה, מהו זה שכתוב בכל התורה כולה אם תשמעו יגיע לכם כך ואם לא תשמעו יקרה אתכם כך, וכל אותן הדברים בעולם הזה הן, כגון שובע ורעב ומלחמה ושלוש ומלכות ושפלות וישיבת הארץ וגלות והצלחת מעשה והפסדו ושאר כל דברי הברית.

והשיב הרמב"ם בלשונו הזהב: כל אותן הדברים אמת היו ויהיו ובזמן שאנו עושים

ישקוט ואין לו מנוחה בעוה"ז, ומכל שכן שאין לו פנאי לפקח בעסקי עוה"ב, ונמצא נדחה משניהם.

אכן כך אפשר לראות כשבאים לפעמים לאחד ומציעים לו לפנות מעט מזמנו לדברים שבקדושה, שהוא עונה: אני שקוע כל-כך בטרדוטי שאין לי זמן אפילו לאכול, איך תרצה שיהיה לי זמן לעניינים אחרים. מקוצר רוח ומעבודה קשה אי אפשר אפילו לדבר אתו. הנה אין לו לא עוה"ז ולא עוה"ב, שהרי אפילו את בניו אינו רואה מרוב שהוא טרוד בעסקיו. וכל זה מעצת היצר שרוצה לאבדו גם מזה וגם מזה.

ממשיך ה'תולדות': וכמאמר החכם ששאל את אחד שהוא טרוד תמיד בעסקי פרנסתו אם השיגו או לאו, והשיבו שלא השיג כלום, אמר לו החכם: אם במה שאתה עוסק בו לא השגת, מכל שכן עסקי עוה"ב אשר אין אתה עוסק בו שלא השגת כלום, עיין בספר 'מבחר פנינים' מזה (שער החריצות), ואמר החכם אילו היה איפכא, שעבור טרדת פרנסתו של אדם שהוא טרוד עד למעלה ראש ואין לו מנוחה היה מקבל עולם הבא, עדיין היה צריך לדון אם לעשות כך וכו' (שהרי הוא מפסיד את ישוב דעתו ואת מהותו, וכל שכן עכשיו שהוא גם מפסיד את העוה"ב שלו).

דחה דחיתני לנפול וה' עזרני

מבאר ה'תולדות': ובזה יובן לשונו של דוד המלך ע"ה דחה דחיתני לנפול, שתי דחיות, מהעולם הזה ומהעוה"ב (שהרי לדוד המלך היו נסיונות רבים מספור, לכן אמר דחה דחיתני לנפול, כי היצה"ר מבקש לדחותו משתי העולמות) אך וה' עזרני וגו', לכך אני מתפלל לא אמות כי אחיה, לא אמות בטרדת עוה"ז

אויבין אשר ישלחנו ה' בר, נמצא פירוש כל אותן הברכות והקללות על דרך זו, כלומר **אם עבדתם את ה' בשמחה ושמרתם דרכו משפיע לכם הברכות האלו ומרחיק הקללות מכם עד שתהיו פנויים להתחכם בתורה ולעסוק בה** כדי שתזכו לחיי העולם הבא ויטב לך לעולם שכולו טוב ותאריך ימים לעולם שכולו ארוך ונמצאתם זוכין לשני העולמות, לחיים טובים בעולם הזה המביאים לחיי העולם הבא, שאם לא יקנה פה חכמה ומעשים טובים אין לו במה יזכה שנאמר כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול, **ואם עזבתם את ה'** ושגיתם במאכל ובמשתה וזנות ודומה להם **מביא עליכם כל הקללות האלו ומסיר כל הברכות עד שיכלו ימיכם בבהלה ופחד ולא יהיה לכם לב פנוי ולא גוף שלם לעשות המצות** כדי שתאבדו מחיי העולם הבא ונמצא שאבדתם שני עולמות, **שבזמן שאדם טרוד בעולם הזה בחולי ובמלחמה ורעבון אינו מתעסק לא בחכמה ולא במצות שבהן זוכין לחיי העולם הבא.**

מבואר תוכן דברי הרמב"ם שזהו פירוש הברכה והקללה בעולם הזה, הברכה היא שיהיה לאדם כל צרכיו כדי שיוכל לעסוק בדברים שיביאו אותו לחיי העולם הבא, והקללה היא שיחסרו לו כל צרכיו כדי שיהיה טרוד ויאבד את חלקו בעולם הבא.

דרכו של יצר בימינו לדחות את האדם גם מהעוה"ז

וכתב על זה ה'תולדות': וכן **שמעתי^א, כי לשעבר היה היצה"ר פועל רק לדחות את האדם מהעוה"ב, מה שאין כן עתה נתחכם לדחות האדם מהעוה"ז ומהעוה"ב, כגון טרדת הפרנסה אשר יומם ולילה לא**

א. בספר 'בעל שם טוב' עה"ת (בראשית קמז) משער ששמעו כן ממורו הבעש"ט הק' זיע"א. צדיקים היו אומרים שבשמים מתייגעים להבין דיבורי רבו המשוקעים בספריו הקדושים.

שבאמת טרוד? הא תינח מי שמביא על עצמו טרדות בכח, אבל יש רבים שאינם מביאים על עצמם טרדות בכח, ולהיפך, אילו היה הדבר תלוי בהם, היו מתעלמים לגמרי מטרדותיהם ויושבים כל היום והוגים בתורה, אך הם יודעים שאין זה הדבר הנכון בשבילם, שהרי הם מחויבים לקחת אחריות, יש להם משפחה, הם צריכים להשיא את בניהם, וכי רשאים הם ליתן לדברים להסתדר לבד ובינתיים לשקוע בחובות!?

עוד יש לשאול: מה שייך יסוד זה לנח, ולכאורה נראה שאין לו שום שייכות אליו, אלא שבמקרה מצאו כתוב אצלו שתי פעמים נח והעמיסו בהם את היסוד, וכפי שנדמה לנו לפעמים כשרואים דיבורים נפלאים במדרשים או בספרי הצדיקים, שהגם שהתורה היא תורה מן השמים, מכל מקום אין לה שייכות לאותם פסוקים מסוימים ורק העמיסו בהם לשם זכרון, ובאמת טעות גדולה היא שנובעת מקוצר השגתנו בתורה, כי **אילו היינו משיגים את התורה ביתר עומק, היינו מבינים שכל דיבור של צדיק בעל רוח הקודש שמתפרש בפסוקים האור נמצא באותו פסוק ושם הוא שרשו.**

אכן הגם שלכאורה רוב הטרדות לא אנו מביאים אותן על עצמנו אלא הן באות מעצמן. הגיע לו חשבון בדואר ועכשיו הוא צריך לשלמו, אין לו רשות להשתמט ממנו. בנו חלה ועכשיו הוא צריך לרוץ אתו לרופא. הוא חושב לעצמו הלואי ולא הייתי נזקק לכך. ברם למען האמת **שורש דבר זה הוא מפני שאנו גורמים לעצמנו טרדות בעשר אצבעותינו, ולכן מביאים עלינו עוד טרדות.**

בונה או קונה שלא לצורך

אפשר להבין זאת בכמה אופנים. האופן

כדי שאוכל לפקח בעסקי עוה"ב, ובזה ואחיה לעה"ב, וכמו"ש הרמב"ם הנ"ל.

כך איתא ב'בית אהרן' כמה פעמים שהעולם אומרים **"מי שיש לו עוה"ז יש לו עוה"ב"**, כי זה הולך ביחד. אלו המגושמים שנדמה לפעמים שיש להם עוה"ז, לא צריך חכם מדי כדי לראות כמה עגמת נפש וצער יש להם. פעמים הרבה אין צריך אפילו להסתכל על העבר או העתיד, אלא ביום זה עצמו שהם מפרסמים כמה הם עסוקים באכילת בשר, אפשר לראות כמה הם סובלים מריקנות ועגמת נפש עד שהם מרגישים מוכרחים לחפות עליהן על ידי אכילת בשר ועל ידי פירסום הבליהם.

זהו דרכו של הרמב"ם, המטריד עצמו בעסקי הבלים, עונשו הוא שמטרידים אותו מלמעלה והוא מאבד הן את העוה"ז והן את העוה"ב, **ומי שמשקיע את עצמו בתורה ועבודה, מסירים ממנו את כל הטרדות כדי שיוכל לעסוק בעניינים שיביאוהו לעוה"ב.** ונמצא שלא כדי שיהיה לו נעים בעוה"ז נותנים לו את צרכיו, אלא **כדי שיהיה פנוי ויוכל לעסוק בדברים שהנשמה צריכה להם וינחל עוה"ב.**

מסיים ה'תולדות': ובזה יובן כי יש לו נייחא בעליונים לעוה"ב, **ע"י שהיתה לו מנוחה בעוה"ז בעולם תחתון, שלא היה טרוד בטרדת העולם הזה ופרנסה, והיה לו פנאי להתבודד, וזהו שאמר את האלוקים התהלך נח, וק"ל.**

היתכן שאנו מביאים על עצמנו טרדות בידיים?

הנה כולנו בוודאי מוצאים את עצמנו בדברי ה'תולדות', ועל כן עלינו להתבונן בהם היטב ולבאר כמה דברים הטעונים בירור, ונפתח בלשון קשיא: מה יעשה מי

לי? למה אני צריך למלאות בזה את מוחי ואחר כך אצטרך לשאתו?

אין הצר שוה בנוק המלך

שמעתי פעם מיהודי שבעבר כשהיו נותנים לו ספרים במתנה, היה לוקח בשתי ידיים. אך היום התחיל לטרב מבלי לבייש את הנותן, וכל כך למה? משום שהוא יודע בעצמו שאינו הולך ללמוד את הספר, וכשעשה חשבון, יצא לו שכל ספר שהוא מקבל יעלה לו כך וכך דולר בשנה, שהרי ארונות הספרים שלו כבר מלאים, ובסוף יצטרך לקנות עוד ארונות, ואין לו כבר מקום בשביל ארונות נוספים, ונמצא שיצטרך להרחיב את ביתו וכו'.

משל נחמד הוא, והנמשל: כשאחד מציע לך שטויות, הלא בסוף תצטרך לשאתו וזה ימשיך להתגלגל במוחק, למה לך? השאר אותו שם והמשך הלאה בדרכך! אל תיקח אותו! אכן אם נחוץ הוא לך, אם מדובר בידיעה שתעזור לך בתורה, אמצה בשתי ידיים, אך כל שאין המדובר בידיעה כזו, התעלם ממנה. כך אנו לוקחים לעצמנו טרדות. ועל זה דיבר הרמב"ם **שמי שלוקח בעצמו טרדות, מזמינים לו טרדות מן השמים**. אך האדם בדרך כלל אינו קולט שהוא לוקח לעצמו טרדות. האדם חושב לעצמו: אני לוקח לעצמי טרדות?! הרי אין לי כח לכלום! אין לי פנאי לכלום. אני שומע בני אדם מדברים בבית הכנסת שטויות והבלים, אותי כל אלה לא מעניינים, אני יודע שהעשרים לחודש מתקרב ועלי לכסות את החשבון בבנק. לפני שהתחלתי להשיא את צאצאי, זה ענין גם אותי, אבל היום, היום שום דבר לא מעניין אותי.

אנו סבורים שאין אנו לוקחים טרדות לעצמנו, ולמען האמת, אנו עדיין לוקחים לעצמנו מספיק טרדות, כי **עבודה גדולה היא**

הראשון: האדם החליט שהוא רוצה לשפץ את דירתו ולהפכו לארמון. כבר הגיע הזמן לכן. לפעמים יש שהוא צורך אמיתי, וכל אחד יבחן בעצמו, אבל לפעמים האדם מביא על עצמו טרדות בכח, והנה הוא נעשה עסוק למעלה ראש, הוא ממתין לפועלים שיבואו והגיעו באיחור, והם עשו זאת שלא כפי המדובר, והוא צועק עליהם שהם גנבים. מי אמר לך שהיית צריך להכנס בכל זה? הלא זה גוזל אצלך מקום רב במוחק! ושוב, לפעמים צריך לשפץ, אבל פעמים הרבה אין שום צורך, אלא שראה אצל אחרים ונתעוררה קנאה בלבו למה אני לא, ובפרט שהרי אני עתיד לערוך אי"ה שמחה בביתי וכולם יבואו וכדאי מאוד שייצאו מהתפעלות כשיראו בית מפואר ונאה המרחיב דעתו של אדם. וכנהנה דברים רבים שהאדם קונה על זה הדרך.

מעמיס את מוחו בהבלי הזמן

ועוד אופן יש שהאדם מעמיס את מוחו בדברים שאין להם תוחלת ונקרא **טרדת המח**, שהרי הטרדות הן לאו דווקא מחמת דברים שהאדם עסוק בהן, אלא בעיקר מפני שמוחו נעשה עמוס בכל מיני מחשבות אשר אין נותנות לו לחשוב במה שצריך. לפעמים עושה זאת האדם על ידי שהוא מתעניין בחדשות העולם, והולך ושוקע בהן כל כולו, והם תמיד חוזרים וניעורים אצלו, וחבל שהוא מבזבז מקום במוחו על חשבון הדברים האמיתיים.

יראי ה' לא רצו לראות כל מיני דברים, לא מפני שאסור לראותם, אלא מפני שלא רצו למלאות את מוחם בהבלים. הרי אני יודע שבסוף זה ימשיך לרצד לי מול עיניים ואצטרך להתעסק בו, הנח לי! אין לי צורך בכך. כמו כן לא רצו לשמוע כשבני אדם מספרים ביניהם, לא מחמת חשש לשון הרע, אלא גם בלי זה, זה נוגע לי? זה נחוץ

הגאון אין מכניס למוחו מה שאין בו צורך

כן מסופר על מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל שלא הכיר את מספר הטלפון בביתו, וכששאלוהו היתכן והרי הוא זוכר את כל התורה כולה בעל פה, השיב שאינו מכניס למוחו דבר שאינו נוגע לו. כך אמר שבדרכו לביתו היה חוזר על שמות התנאים והאמוראים כי הם נוגעים ללימוד התורה לומר הדברים בשם אומרו, אבל מה שאינו נוגע ללימוד התורה כלל, אינו מכניס למוחו בשום אופן.

פעמים הרבה מכניסים זאת לקטגוריה של התמדה או של אנשים גדולים. אין זה נוגע לאנשים גדולים בלבד, אלא לכל אחד ואחד. ובימינו הרי נתרבו ההבלים בעולם, והרי זה שייך לפרשת השבוע, כי בפרשת השבוע נאמר שבשנת שש מאות שנה לחיי נח נפתחו ארובות השמים, ועל זה כתוב **בזוה"ק** (וירא ק"ז, א) שכשתגיע שנת ת"ר לאלף השישי יפתחו מעיינות החכמה כפי שלא היה מעודו, וכתב **הרב המלבי"ם** שזוהי הסיבה שהחכמה הטכנולוגית נתגלתה בשנת ת"ר (ומאו היא הולכת ומתפתחת בצעדי ענק כנודע), ואמרו הצדיקים שזה לעומת זה התגלה אז אור חכמת הבעש"ט ותלמידיו ביותר, כך שכל מי שיעמיד את עצמו תחת הצינור יכול ליהנות ממנו. איננו יודעים חשבונות שמים, אבל ראינו בחוש שרצון הקב"ה היה שבאותה תקופה יהיו צדיקים רבים מאוד אשר כל אחד מהם הוא בעל רוח הקודש באיגליא מממש. תקופה שלמה היתה שנתגלה בה אור גדול.

חשוב לדעת זאת, כי בימינו אנו רואים שבמשך עשרים וארבע שעות בריציפות יכול האדם להכניס במוחו שטויות בלי סוף, ואם כי בוודאי מעורבים שם גם דברים אסורים

שלא לקחת על עצמנו טרדות. כל פעם שלא היה לאדם צורך אמיתי וקפץ לענין מסוים מיוזמתו, הרי לקח על עצמו חבילה שלמה.

מרבה עליו ריעים

נביא דוגמאות נוספות כי בכוחן לסייע לנו.

הנה הרמב"ם כתב שאילו היה האדם יכול היה צריך לדור במדבריות כדי שלא ילמד מן הסביבה, אכן מן הצד השני יש מי שיש לו חברים יותר מדי, יש לו מאה או מאתיים חברים שקרובים אליו ביותר, ולפעמים הוא מרגיש טוב עם זה, כי הוא מרגיש בעל מידות ואהוב על הבריות, והתחזק הדבר בימינו שכל אחד יכול לרכוש חברים מכל קצווי תבל, עוד ידיד נפלא, עוד ידיד נפלא... זה באמת נפלא, אבל לפעמים אדם כזה מטריד את עצמו בכח, כי אם הוא מוכרח לדבר עם כל אחד מחבריו, הרי זה ממלא את כל מוחו.

מדובר בדבר עדין מאוד, אבל אנו מדברים לברי דעת כאן, שלא נבין זאת לא נכון. אהבת חברים היא דבר נפלא מאוד וכך צריך להיות, אבל יש כזה מושג שאם היה מתבונן בשרשו, היה רואה שזה נותן לו חיות לראות שכולם אוחזים ממנו וכו' וזה מטריד את דעתו ומונע אותו מלקיים תפקידיו. כי אם למשל יש לאדם חברותא בלילותיו והוא צריך להחסיר פעמיים בחורף או שש פעמים בחורף מפני שהוא צריך להשתתף בחתונה של ידיד או קרוב, הנה זה צריך להחסיר ארבע פעמים בשבוע, כי מה יעשה וכולם הם קרובים אליו ביותר והוא מוכרח להשתתף בשמחת כולם, וכן הוא מוכרח להיות טוב עם כולם ולענות לכולם על שאלותיהם, ובסוף אינו יכול למלאות את תפקידו. זה נקרא טרדות. זה משל ונמשל לשאר דוגמאות.

לוקחים על עצמנו טרדות בידיים, והרמב"ם אומר שהלוקח טרדות על עצמו, הוא נענש שמזמינים לו עוד טרדות עד שאינו יכול לעסוק בעניינים המביאים אותו לעוה"ב.

עצה טובה קמ"ל

לאחר שהרחבנו במשלים ודוגמאות של טרדות שאינן נראות לבני אדם כטרדות, הבה נתקדם מעט. למעשה כל הטרדות מקורן בדמיון. ה'תולדות' אומר לנו: בא ואתן לך עצה שתוכל להמנע מלקחת את הטרדות. למה אתה רוצה לקחת את הטרדות? כי אתה מרגיש שאתה הולך לקבל ממנו איזושהי תועלת, ובאמת הלא אתה הולך לוותר בעבור כך על כל חיך. הרי אין לך עולם הזה. יכולים לראות בני אדם, פחד פחדים, יש להם הכל מבחינה גשמית ושום דבר אינו מספיק להם, כי יש לו מנה רוצה מאתיים.

פעם שמעתי מיהודי: בעבר חשבתי שהמאמר "יש לו מנה רוצה מאתיים" הוא מאמר נאה, אך היום ככל שהונו מתרבה, הוא רואה שהמאמר הזה יורה כחץ והורס כל אבר מאבריו...

כך נהוג לומר שככל שהונו של אדם גדול יותר הוא נעשה נצרך גדול יותר, כי אם יש לו רק מנה, הוא נצרך לעוד מנה בלבד, ואם יש לו מליון, הוא נצרך לעוד מליון. אי אפשר להסביר זאת, אך המציאות היא שבני אדם מפסידים את כל העולם הזה שלהם. יצר הרע נורא הוא ונמצא אצל כל אדם לפי ערך, ומה העצה כנגדו? העצה היא כזו: **לאדם יש רצונות ויש את רצונותיו של הקב"ה.** ואיתא במשנה **שעל האדם לומר כל היום כולו: במקום לעשות את רצוני, אני הולך לעשות את רצון ה'.** **בטל רצונך מפני רצונו.** לאדם יש בחירה אם לעשות את מה שהוא רוצה או מה

כי אי אפשר להפריד ביניהם, מכל מקום עיקר דונונינו עכשיו הוא הטרדות. טרדות הן לא רק כשצריך לרוץ לבנק והבנק נמצא בעיר אחרת וכבר היה שם ואמרו לו שהוא צריך לחזור לביתו ולהביא איזה דף. זה כבר חלק העונש, כך אומר הרמב"ם.

אם אתה צריך לסגור את הגמרא ליום אחד משום שאתה צריך לשבת באיזה משרד ולחתום על ניירות, זה כבר העונש. אבל יש טרדות רבות כל כך שלוקחים בידיים.

מקבל על עצמו ענין כספי שלא לצורך

נביא אופן נוסף שאותו הזכיר מרן ה'חפץ חיים', והוא מה שהאדם מקבל על עצמו ענין כספי כשאין לו, ואילו היתה לו יראת שמים, לא היה מקבל אותו על עצמו. אמנם צריך לסייעתא דשמיא מרובה בזה, כי אין המדובר בדברים שהם שחור ולבן, אבל לפי הנראה קיבל החלטה שאינה נכונה ומניעיו לא היו טהורים, ואילו היה מכניע את עצמו להקב"ה, היה מבין שרצונו נובע מקנאה. ונגיח שהוא לא שקע בחובות גדולים מחמת כן, אבל מאז הוא גומר את החודש בקושי רב והוא נעשה טרוד מאוד מחמת כן. הנה עונש הוא בשבילו. והוא מרגיש שמדובר בגזירה מן השמים. דע לך שהיתה לך בחירה, לקחת על עצמך טרדות.

האדם קונה עוד ועוד דברים חדשים ויש לו הרגשה שכבר ירוויח את הכסף הנדרש לכך. למען השם! איך תרוויח את כספך? הלא בשביל זה תצטרך לוותר על עוד עניינים של עבודת ה' כדי שתוכל להרוויח יותר בשביל לכסותו.

וכן הוא לענין השמחות שעורכים בימינו. אי אפשר לייסד כללים בזה, אבל הוא דבר שבהחלט צריך להתבונן בו ולהבין שאנו

שהוא מבטל אותם בשביל הקב"ה, בחינה של מסירות נפש, ולכן הוא זוכה לשכר מסוים של מידה כנגד מידה, שיקבל עוד דברים ללבו ומוחו, ולמשל, עכשיו כשיישב וילמד לא יצוצו במוחו שטויות, ובנוסף לזה יהיה לכו פתוח לקלוט את אור התורה.

האדם מחפש פתרון לאיזה קושי שיש לו, ואינו מוצא. הוא כבר חשב עשר פעמים ולא העלה שום דבר. להקב"ה יש עצות לכל המצבים, והוא נותן אותן רק בתורת שכר. **הלב נעשה פנוי לתורה ולחכמה בתורת שכר על סילוק שאר הטרדות.**

כל המתפלל על חבירו הוא נענה תחילה

הנה **חז"ל** אומרים לנו זאת באופנים רבים כל-כך, ולדוגמא **חז"ל** (ב"ק צב. א) אמרו "כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה". מה פשרו של אדם זה? הוא נצרך לדבר מסוים ונעשה טרוד בו, יכול הוא להתפלל בשביל עצמו, אבל אז ימשיך להיות טרוד בענייניו באמצעות התפילה. תחת כן הוא מסלק את רצונותיו הצדה, ומתחיל להתפלל בעד חבירו, שהרי התפילה בשביל יהודי אחר היא עבודת ה' עצומה ונפלאה, ובשכר זה מסלק לו הקב"ה את טרדתו שלו על ידי שנותן לו את הדבר שהוא נצרך לו.

אומרים לו לאדם: **הטרד את מוחך אך ורק בעבודת ה', וכשיש לך טרדות בעניינים גשמיים, במקום לחשוב עליהן, תחשוב על הקב"ה ואז הוא יסלק לך את טרדותיך.** מהלך נפלא הוא בעבודת ה'.

יחליף טרדה בטרדה

ובכן מה צריך האדם לעשות כשיש לו טרדות? עליו להבין שיש דרך יותר מועילה לסלקן. **במקום לחשוב איך לפתור אותן,**

שהקב"ה רוצה. האדם רצה להנות לעצמו, אבל הוא ויתר על רצונו, ותחת כן הלך לסייע ליהודי אחר. הוא ביטל רצונו מפני רצון ה'. כשנופל ברעיונו של אדם לקנות דברים או להעמיס את מוחו בחדשות ושטויות. רבים מהדברים אינם אסורים. אבל אם הוא אומר: הולך אני לבטל את רצוני ותחת כן אשב ואלמד, אזי ישנה **הבטחה במשנה, שהקב"ה יתנהג גם כן כמונו, והיינו שכל הדברים שבדרך כלל משיגים אותם רק על ידי טרדה, הוא יתן לו בלי שום טרדה.**

לפעמים יש שהאדם רוצה לעשות משהו והוא שואל למה איני רשאי לעשותו, יאמר לעצמו: להיפך, אם אעשנו זה יביא לי טרדות. נביא שוב את המשל שאנו מרבים להשתמש בו: האדם התאפק מלאכול משהו משום שהרגיש שאכילתו תביא לו טרדה. לא מפני שהוא עובד גדול, אלא מפני שהרגיש שאכילתו תטרידנו מן התפילה ומשאר ענייניו. **לעומת זה הוא יקבל שכר מן השמים שיסירו ממנו טרדה אחרת. כך כתב הרמב"ם והמטרה היא כדי שיהיה לכו פנוי לתורה ולחכמה.**

בחינה של מסירות נפש

הנסיון פוקד כל אדם פעמים רבות במשך היום, אך הוא יכול להרגיל את מוחו לחשוב בזה האופן: יכול הייתי להכניס עכשיו במוחי איזו שטות, אך לא, איני רוצה להעמיס את מוחי בשטויות. לפעמים יכול האדם לפעול בפעולה אחת שיפסיקו להגיע אליו שטויות רבות כל-כך, ודי למבין, בעולם של ימינו. כל השטויות אינן מעניינות אותי, לא חדשות ולא פוליטיקה, איני רוצה להעמיס את מוחי באלה. עכשיו הוא יקבל שכר עצום אומר הרמב"ם משום שביטל את רצונו מפני רצון הקב"ה, שהרי יש לו רצון ומשיכה לאותם דברים, אלא

טרוד בענייני העוה"ז ורודף אחר העוה"ז, אע"פ שהוא חוטף מצוות מעת לעת, סוף כל סוף כל מה שמסביב מביא חורבן בעולם, אם כי לא כמדרגת הרשעים, ואם כן אין זה פלא שהוא מרגיש אחר כך שהעולם חרב עליו פעמים הרבה, זה אינו הולך כשורה וזה אינו הולך כשורה, עד שהוא מרגיש הוא צף על המים מרוב טרדות.

אומר הרמב"ם, והמדרש וה'תולדות', נייחא בעליונים נובע מנייחא בתחתונים, כי זה הולך ביחד. אם נח נשאר בחיים, מוכרח להיות שהיה קודם לכן במצב של מנוחה בעוה"ז. הוא בנה עולם לכן נשאר בחיים. איך בונים עולם? כשבמקום להיות טרוד בצרכיו האישיים, הוא מטריד את עצמו בענייני הקב"ה, הוא מוותר על רצונותיו מפני רצון ה'.

נסיים במשל הבא: יש מי שמוטל עליו לעסוק בחיפוש שידוך לבנו ובמקביל בחיפוש שידוך לכן חבירו, הנה כשיעסוק בחיפוש שידוך לבנו, זה יהיה מבחינה מסוימת רק כהכשר מצוה, מה שאין כן כשיעסוק בחיפוש שידוך לכן חבירו, זה יהיה בבחינת מצוה ממש, שהרי זה גמילות חסדים בכל התוקף. אומר הקב"ה לאדם: **ברוב הפעמים יש לך רשות להמיר הכשר מצוה למצוה, ואין לך מה לדאוג, אני כבר אסדר לך את צרכיך.** הקב"ה אומר לו: **עסוק נא בעשיית מצוות! אל תהיה עסוק כל-כך להרבות ממנון כדי שתוכל בסוף לשבת בישוב הדעת ולעסוק בתורה.** עדיף שתרבה בצדקה ואני כבר אשלח לך את הכסף. **כשיש לאדם אמונה איתנה, קל לו להבין זאת. אתה השתמש בממונך ובזמנך ובכוחותיך ובכישרונותיך לעשיית מצוות ואני כבר אסדר לך את צרכיך, ואז כולם ירוויחו והעולם ייבנה, שהרי על זה העולם עומד, על תורה ועל עבודה ועל גמילות חסדים.**

אטריד את עצמי בעניינים רוחניים, והקב"ה יסלקן ממני. והרי ברוב ההצטרפויות יש ביכולת האדם להסיח את עצמו מטרתותיו למרות שהן הצטרפויות אמיתיות, ואז להטריד את מוחו בעזרה לזולת ובקביעת עתים ובתפילה לציבור, איי **מה יהיה עם הצטרפויותי? הקב"ה כבר ידאג להם. אני אמסור את טרדת המח שלי להקב"ה.** זה מה שהקב"ה רצה מכל יהודי, בין אם הוא עובד לפרנסתו, בין אם יש לו משפחה גדלה, בין אם יש לו חובות, תמיד יהיה עסוק בעבודת ה'. אבל אין יכול להיות, הרי יש מליוני פרטים טכניים שצריך לחשוב עליהם במשך היום! אעפ"כ רצון הקב"ה מח האדם יהיה טרוד בעבודת ה'.

טוען האדם: מה אעשה ואיני יכול! אומרים לו: **צא לדרך ולאט לאט תיקח לך עוד ועוד דברים להטריד את מוחך בעבודת ה', וזה מה שיסלק ממך את שאר הטרדות.**

נייחא בעליונים על ידי נייחא בתחתונים

הנה בסוף פרשת בראשית למדנו שכאשר בני האדם משקיעים עצמם בענייני העוה"ז, העולם נחרב, שהרי העולם עומד על עבודת ה', וכשאין עובדים את ה', ממילא הוא נחרב. אולם נח נותר בחיים משום שבמעשיו בנה את העולם כמבואר במסילת ישרים שהעובד את ה', הרי הוא מקיים את העולם וממילא כל העולם עומד מוכן ומזמן לשרתו ולספק לו את צרכיו. הפסוקים אומרים לנו דבר פשוט: על נח לא נגזר להסתלק מן העולם, שהרי בנה אותו במשך כל השנים שהיה עסוק בבניית התיבה, שהרי באמצעות כן ובאמצעות שאר מעשיו עורר את בני דורו בתשובה.

כך הוא אצל כל אחד, כשהאדם נעשה

יום שלישי פרשת נח כ"ט תשרי תשפ"ב

הדרך אל התיקון רצופה בחורבנות

האדם עשה שידוך וכולם שמחו עמו, היתה חתונה יקרה מאוד שעוררה רעש גדול, ובסוף התפרקה החבילה, וכל אחד הלך לדרכו.

בכל אופן, הדבר חוזר על עצמו בכל עת, וכשמתבגרים לומדים לחיות עם הכישלונות. זה לא סוף העולם, ממשיכים הלאה בחיים. הקב"ה עוזר ומצליחים בעסק אחר, במשרה אחרת, עם זיווג אחר, העולם לא נעצר.

וימח את כל היקום

אכן כשמתסכלים בפרשתנו רואים שדבר כעין זה משתקף בו. היתה שמחה גדולה של בריאת העולם, יום ראשון, יום שני, יום שלישי, מים וצמחים, וחיות ודגים, ובסוף האדם, יציר כפיו של הקב"ה. שמחה עצומה. קידוש גדול היה בשבת בראשית. והנה רק עוברים לפרשה השניה בתורה ורואים שכל זה לא החזיק לזמן רב, כישלון גדול כביכול, הכל חרב ונחרב בבת אחת. ובסוף עשה הקב"ה מעין זיווג שני, הולכים לבנות את העולם מחדש, אבל היצירה הראשונה - לא הצליחה.

יתירה מזו, הרי **חז"ל** אמרו שהמלאכים טענו מתחילה שלא יברא הקב"ה את האדם, והנה בסוף באמת התגלה שצדקו כביכול שהרי האדם באמת חטא ונתקיים בו יצר לב האדם רק רע כל היום, היתכן?! ובכלל יש לשאול: למה התורה מפרסמת את כל זה? הרי דבר בלתי נעים הוא, כביכול כל העסק ירד לטמיון, וכי מכל דבר צריך לדבר?! הרי רואים בענין הפרשיות

השקעות יורדות לטמיון

מעשים שבכל יום. אברך פותח עסק חדש בתקווה שירוויח טוב ויחזיק שנים הרבה כדי שיוכל להמשיך לעסוק בישוּבו של עולם ולפרנס את משפחתו. הוא משקיע כספים רבים הן בעסק עצמו והן בפרסומת. כשרואה בחודש הראשון שאין זה הולך כפי שציפה, הוא מחזק לבו בתקווה שבחודש הבא המצב ישתפר. כשעוברים עוד כמה חדשים ועדיין המצב אינו כפי טוב, הוא שוב שואב כוחות נפש ומתחזק, אך כשעוברת שנה תמימה והחובות רק הולכים ונערמים בעוד ההכנסות מתמהמהות לבוא, הוא מתחיל להמלך בדעתו אולי כדאי כמה שיותר מהר לסגור את העסק. הוא סוגר ומעביר דף, ואומר: כפרת עוונות. הוא פותח עסק חדש ומקווה שלא יבוא יותר מדי אנשים לשאול אותו מה קרה? למה סגרת את העסק הקודם? כבר היו לו בזיונות די והותר, אין הוא מחפש עוד.

כעין זה יש מי שפותח ישיבה ומגייס לשם כך כספים ואנשי צוות מן הטובים ביותר, ומפרסם על כל הר וגבעה שישביה זו תהיה מהישיבות המוצלחות ביותר. ובסוף, התוצאות אינן כפי שציפה. במקרים בודדים ציפיותיו של אדם כזה באמת מתממשות, ברוב המקרים התוצאות ממוצעות, ובמקרים רבים אחרים, הוא נאלץ לסגור את הישיבה על מסגר ובריח. עברה שנה או שנתיים ולפעמים פחות מזה, והישיבה נסגרת.

וכמו כן קיים הדבר בענין יותר מצער.

המשיך, ואילו כאן בפרשת נח, העולם לא המשיך, אלא הכל נחרב ורק נח ובני ביתו נשארו, העולם הראשון נמחק לגמרי ואחר כך נבנה מחדש. והיות שהכל נחרב, נראה הדבר לכאורה שמדובר בכשלון אמיתי. הקב"ה אמר נחמתי כי עשיתים, ועשה מה שעשה...

וכמו כן בפרשת **כי תשא**, הקב"ה אמר למשה אמחה את כולם ר"ל מתחת השמים ואבנה ממך כלל ישראל, היינו גם כן כמו בפרשה זו. פחד פחדים! בני ישראל קיבלו את התורה, כל האומות ידעו ושמעו, היה זה היום המיועד שבשבילו נבראה כל הבריאה כולה, ולולא משה בחירו שעמד בפרץ היו כולם נאבדים ר"ל והיה הכל מתחיל מחדש, והרי זה כשלון גדול לכאורה. אכן זוהי התורה. התורה מלמדת אותנו דבר זה.

נשמות דור המבול קיבלו את התורה

הארי' הק' ז"ל אומר - בכמה מקומות בספריו הק' - שדור המבול באו כמה פעמים לעולם בגלגולי נשמה, והם היו דור המדבר והם אלו שקיבלו את התורה, ומשה רבינו היה ניצוץ של נח, וכפי שבעת המבול היה העולם צריך להחרב, כך בדור המדבר. ועל זה יש **במדרש** שהיה דין ודברים בין משה לנח מי גדול יותר, ומשה אמר לנח: אתה לא התפללת ואני התפללתי. הרי שחזר בתקופת משה רבינו מה שהיה בדור המבול ומשה התפלל ובא הדבר לידי תיקון^א.

ובספר **"אור החכמה"**^ב (פרשת בשלח) האריך להסביר הדבר, ושם הוא כותב שנשמות אלו של דור המבול נתגלגלו כמה

שהיו בעולם, שהסתירו אותם, כי באמת אין שום צורך לדבר מהם, שהרי אין אלו מוסיפות כבוד לאף אחד. אמנם כן, לפעמים כתובים הדברים ברמיזה מחמת הצורך שבדבר, אבל אין מתעסקים בהם יותר מדי, כי אין מצוה להתעסק בהם. אף כאן, מה ענין יש לפרסם את הפרשה הכאובה על הכשלון הגדול, והתורה לא רק מפרסמת, אלא אף מונה בפורטרוט את כל העבירות שעשו וכמה התדרדרו במצבם עד שלא נותרה ברירה כי אם למחות את כל היקום.

עד שהמלך במסיבו נרדי נתן ריחו

והאמת שאם נעבור על קורות חייה של כלל ישראל, נראה שכך אירע תמיד, והדוגמא הברורה ביותר היא בחלק השני של חומש שמות. בחדש השלישי בצאת בני ישראל מארץ מצרים. הלא בשביל יום זה נבראה כל הבריאה כולה. הקב"ה נגלה בענן כבודו. כמה נפלא היה! עליונים ששו ותחתונים עלזו. ומה היה מיד אחר כך? עד שהמלך במסיבו נרדי נתן ריחו. הם חטאו ר"ל. הכשלון היה גדול. וגם שם התורה מרחיבה הדיבור בדיקו רב מה עשו ומה היתה התוצאה, ואף שניתנו להם לוחות שניות, הם לא היו באותה מדרגה כמו הראשונות.

אכן **כל התורה עוסקת בהתמודדותם של בני ישראל אל מול כל הנסיגות שפקדו אותם**, אך כשמתבוננים בפרשת נח, המצב שונה במקצת, כי כאן מדובר בכשלון שנשאר כשלון. כי הנה באמת הלא כבר בפרשת בראשית היה ענין כזה, הקב"ה ברא עולם יפה ומיד חטא האדם, אך שם הגם שנתקלל האדם והארץ, סוף כל סוף העולם

א. ראה שעה"פ בראשית דרוש ד', שעה"ג הקדמה כט.

ב. להרה"ק רבי אורי שרגא פייבל מדובענקא זיע"א מתלמידי הרה"ק רבי קהת מוואריש זי"ע ועוד זכה להקביל פני רבי' דרבי' הבעש"ט הק' ומביא מה שמעו ממנו.

את כל השאר, והיינו שיבין שיש סדר מסודר שהקב"ה מביא נשמות בעולם, ואותן נשמות צריכים לעבור כמה וכמה פעמים נסיונות כדי שיזדככו ויתמרקו, עד שיגיעו לאן שצריכים להגיע, ודבר זה נעשה פעם ועוד פעם ושוב פעם, עד שזה מצליח, והרי זה כבגד מוכתם שעובדים לנקותו, עובדים פעם אחת ועדיין לא הצליחו להסיר את הכתם לגמרי, עובדים פעם שניה ושלישית, עד שהבגד יוצא נקי וצח.

היסוד מוכח מתוכו

אמור מעתה: למבול היה תכלית גדולה. אלמלא כן ישאל כל דרדק: מה הועיל הקב"ה במה שהחריב את העולם מאחר שבנה אותו לאחר מכן מחדש? אם יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, למה יחשוב שעכשיו יתנהגו אחרת? הלא לא יעבור זמן רב עד שיחזרו לסורם! אכן לפי מה שגילה לנו האריז"ל, המבול ניקה את העולם. היה כמות של רע בעולם, והיה חשבון מדוקדק של מים, כמבואר בספרים שהיה תתק"ס כנגד העולם כשיעור המקוה שהוא תתק"ס לוגין, ולכן איתא שהקרע נמוח בעומק שלושה טפחים, ולאחר מכן לא היו הנסיונות קשים כל-כך כמקודם, שהרי כבר נתמעט הרע. ואחר כך היה להם נסיון של כפירה, זה היה דור הפלגה, עד שבאו למצרים ונתקנו, ונעשו ראויים לקבלת התורה, ואמנם אפילו לאחר קבלת התורה חטאו בעגל, אך על זה כבר אמרו חז"ל שלא היו ראויים לחטא זה, שהרי כבר פסקה זוהמתם לאחר כל מה שעבר עליהם במבול ובמצרים, אלא שמשמים גרמו להם כדי להורות תשובה לרבים. והגם שיש עדיין יצר הרע כפי שעיינו רואות, אין הוא באותה מדרגה שהיה קודם לכן, ודבר זה הולך ומתפתח וחוזר על עצמו יום יום עד ביאת המשיח או יהיה התיקון השלם.

פעמים, כי באמת היו דור המבול צריכים לקבל את התורה, אלא שגופם לא היה ראוי לכך מפני שהיתה עליהם זוהמת החיצונים ולכן לא רצו לקבלו, על כן בא עליהם המבול ומתו. אחר כך נתגלגלו בדור הפלגה ובסדום, ועדיין לא נתבררה הזוהמה של גופם עד שנתגלגלו בישראל שהיו במצרים, ובמצרים נצרפו ביסורים קשים, בחומר ובלבנים ובכל עבודה קשה, ובהשלכת היאור דוגמת דור המבול, ומשה ניצל כנח במבול, שהרי אף אותו השליכו למים ומשו אותו, ועל ידי משה באו כולם לידי תיקון, שנתמרק זוהמתם ויצאו נקיים וטהורים, ואלו ס' ריבוא נפשות דור המדבר והיו דור דעה שהיו מבררים הדעת שלהם מדעות כוזבות ונעשו ראויים לקבלת התורה.

אין מוקדם ומאוחר בתורה

הנה כאן מבואר יסוד נפלא. כשלומדים את סדר הבריאה מתחילתו, לומדים אותו שוב ושוב, וכדמטו משמיה דהגאון רבי נחום פרוצוביץ' זצ"ל ראש ישיבת מיר שמסכת יבמות לומדים רק בפעם השניה, כי בפעם הראשונה קשה לתפוס את כל המושגים הבלתי מוכרים ולהבין את הפרכות והפירוקים שבתוספות, ורק לאחר שלומדים את כל המסכת מתחילה עד סוף, אז אפשר להתחיל מחדש ולהבין. כך הוא בכל המסכתות, אך בעיקר במסכת יבמות שהמושגים חדשים. וכן הוא בלימוד התורה שבכתב, אחרי שלמד האדם פרשת וישב, מקץ, ויחי, ולמד שבני ישראל ירדו למצרים ויצאו וקיבלו את התורה, אז יוכל להתחיל ללמוד פרשת בראשית. כי לולי כן, אם ילמד רק פרשת בראשית ונח, יהיה לו קשה כל-כך ולא יוכל להבין מאומה, שהרי יראה הכל ככשלוך, ויאמר לעצמו: דברים נשגבים הם ואין אנו מבינים אותם. ואם אמנם אמת היא שהם דברים נשגבים, מכל מקום רצון ה' שילמד האדם פרשת נח לאחר שלמד

ועם הזמן הוא הולך ומשתפר.

השכל בא עם הזמן

קח לך משל מילד קטן ששוכב על הרצפה ובוטט ובוכה, ועוד לפני שחושבים מה לעשות עמו, הוא קם ושובר בחמתו כלי יקר. אם מבינים שאך ילד קטן הוא וככל שיגדל ילך השכל ויתחזק בו ויפסיק לעשות דברים כאלה, יכולים להירגע ולא לאבד את העשתונות נוכח דבר כזה. זהו הסדר, הקב"ה רוצה שזה יתחיל כך, ושהאדם ילך ויגדל והשכל יגדל עמו. כשלונות אמנם יצוצו אצלו עד זיבולא בתרייתא, אבל הם יהיו כל פעם במדרגה אחרת.

זהו סדר בריאת בריותיו של הקב"ה, בתחילה הנשמה חלשה והגוף חזק, ולאט לאט **כשהגוף מזדכך, הנשמה מתחילה להאיר**. לכן בפרשיות בראשית, נח, לך-לך, תמצא הרבה ע"ז, דור הפלגה, דור המבול, וכן הלאה. אין זה כשלון. להיפך, **זה היה התכנית לכתחילה, וכל פעם מתקדמים לקראת מתן תורה**. ואף **לאחר מתן תורה** לא היתה התכנית שלא תהיה בחירה מעתה, כי אם לא תהיה בחירה, תתבטל התכלית, אלא **שהבחירה תהיה במדרגה אחרת לגמרי, שהרי הם מקושרים כבר עם הקב"ה, וכך הדבר ממשיך**, הם בונים את המשכן והעולם נעשה יותר טוב ומזוכך **מיום ליום**.

נח הכניס הרהורי תשובה בלבות בני דורו

ומזה אנו מבינים שכל פעם שאירע מה שאירע, התכלית נתקיימה, אלא שלא ראינוה באופן חיצוני עד לאחר זמן. ונביא בזה מדברי ה'שפת אמת' (פרשה זו תרמ"א): הנה **רש"י** כתב: הרבה ריוח והצלה לפניו, ולמה הטריוח בבנין זה, כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה מאה ועשרים שנה

וצריך להדגיש, בני ישראל לעולם לא יחזרו למה שהיו קודם מתן תורה. אפילו יעבור על כל העבירות שבעולם, לא יוכל לחזור למה שהיה קודם מתן תורה, ולכן אתה רואה שיש לו תשובה אשר היא אחת ממצוות התורה, כי במעמד הר סיני פסקה זוהמתן.

את השמים ואת הארץ

הנה הקב"ה ברא עולם שמעורב בו רע, והכל לשם התכלית, וכמו שכתב ה'מאור עינים' על הפסוק "בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ" שברא עולם שמצד אחד אפשר להגיע לרום המעלות ולהיות בעל רוח הקודש (ואין הכוונה דווקא להיות צדיק גדול, אלא כל אחד באשר הוא יש לו זמנים ומצבים מרוממים שבהם רוח הקודש מבצבצת בו, והרי צדיק הוא בחינה בעבודת ה', וכמו שיש מה**בעש"ט** בפרשה זו, שכאשר האדם מקשר עצמו בכל לבו אל המצוה ומתענג עליה, הוא נעשה בבחינת צדיק יסוד עולם) ומצד שני הוא ברא את הארץ, וכפי שאתה מבין שאין שיעור למדרגות שאפשר להתעלות לשמים, כך תבין שאין שיעור למדרגות שאפשר לרדת בארץ. את השמים ואת הארץ. **ומדוע ברא הקב"ה כשלונות גדולים כל-כך? כי כשמתקנים עולם כזה, התיקון השלם גדול בהרבה, כי אז לוקחים את העולם מתוך החושך החשוך ביותר ומעלים אותו עד שהוא מאיר והולך**.

ובכן, כשהאדם מתחיל ללמוד את התורה, הוא רואה בלי סוף כשלונות, ולא סתם כשלונות אלא כשלונות נוראים, וככל שהוא מתקדם בלימודו, הוא רואה איך הדברים מתעדנים ומתמתקים. לא תמצא בפרשת בראשית פסוקים מלהיבים כמו אלה שנמצאים בפרשת וזאת הברכה. אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה'. כי **כך הוא הסדר, בתחילה הדבר נראה גרוע**

שהלהבת אותו, אילו לא היה שומע את כל מה ששמע עד כה, לא היית מועיל לו כלום בדיבורך. מבאר ה'שפת אמת': אף כאן, **נח הכניס הרהור תשובה בנשמות אלו, ואע"פ שלא הועיל להם על אתר, הועיל להם לעתיד** כדי שבסוף תידלק בהם אש התשובה ויוכלו לקבל את התורה.

הן גם בשידוכים הוא כך, ובדרך כלל מתעוררות שאלות בהלכה בעבור כך. אחד הציע את השידוך, ועוד אחד הציע אותו, והשלישי דחף מאחור, ולמעשה הוא לא השתכנע. כעבור כמה שבועות הגיע שדכן חדש והציע אותו בפעם ה"ט"ו והשידוך יצא לפועל. בוודאי זה יצא לפועל, כי עד כה קשה היה לו לקבל את ההחלטה, ועכשיו כשהציעו לו בפעם ה"ט"ו, נגמר הדבר אצלו. כל העולם פועל כך.

בכל דור ודור בני ישראל בונים את התיבה

ראו נא לשונו הנפלא של ה'שפת אמת': וכדמיון זה **בני ישראל בגלות מעידין בכל יום על השי"ת ואומרים שהעולם יחרב, ושעיקר הקיום על ידי התורה הכל על זו הכוונה, שיתקרבו גם מהרשעים מי שראוי לכך.** והצלת נח היתה במצוה אחת, עשיית התיבה, כמו שכתוב ויעש נח כאשר צוהו. מכל שכן **בני ישראל בכח תרי"ג המצוות עתידין להנצל, רק שצריכין להתדבק בתורה, ושנדע כי הכל הבל וסוף העולם ליחרב, ואז התורה ומצוות מצילין את האדם.**

הוא מסיים שם שגם שבת קודש הוא מעין תיבת נח, ובלשונו: וכמו כן **השבת קודש הוא בריחה שיכולין לברוח מן הטבע ולהתדבק בשורש העליון על ידי בחינת השבת,** והוא מעין הצלת נח כנ"ל.

הנה מגלה לנו ה'שפת אמת' **שעל ידי**

ושואלין אותו מה זאת לך, והוא אומר להם עתיד הקדוש ברוך הוא להביא מבול לעולם, אולי ישובו. ולכאורה יש לשאול: ההצליח הדבר? שוב זה נשמע כמו כשלון, שהרי בסוף לא חזרו בתשובה, והראיה שהגיע המבול.

כתב על כך ה'שפת אמת': יתכן לומר **שכמה מהם עשו תשובה ע"י מעשה התיבה,** והם בכלל אשר בחרבה מתו שכתב **בזוה"ק פ' ויגש ע"ש,** רק שלא היו כ"כ זכאין לראות במפלת הרשעים כמו נח, ומתו מקודם.

אך יותר מזה כתב שלפי דברי האריז"ל הנ"ל הועיל נח בבניית התיבה בשביל הגלגולים העתידיים של אותן נשמות, ובלשונו: ואף שלא מצינו שפעל בהם לשוב, **נראה שהיו בהם הרהורי תשובה ע"י התיבה,** ואם כי לא יצא מכח אל הפועל, **הועיל על הגלגולים שנתגלגלו אח"כ** כידוע בספרי קודש.

הלא בסוף קיבלו בני ישראל את התורה, ואותן נשמות חזרו לבורא עולם, אלא שהוצרכו לעבור הרבה מהלכים, וכל המהלכים קידמו אותם לעבר המטרה.

אחד הביא את העצים ואחד הביא את האור

אם למשל היה אחד מוכשר גדול אך לא רצה ללמוד תורה, דיברו אתו באופן כזה ובאופן אחר, ושום דבר לא הועיל, ואז לאחר שנתיים ימים, נתן לו אחד שיחה נלהבת ולמרבה הפלא דבריו קנו שביתה בלבו והתחיל ללמוד בהתמדה. ועכשיו מרגיש אותו נאה דורש טוב בלבו, כאילו הכל נוקף לזכותו.

ולמען האמת, הלה כבר היה דלוק כמעט לגמרי מכל אלה שדיברו אתו עד כה, ורק ניצוץ אחד היה חסר לו. תבין שהגם

ללמוד את התורה. ומוצאים זאת ללא הרף. **סדר הדברים הוא שהאדם מביא הרהור תשובה לעולם וממשיך בדרכו, ואחר כך בא יהודי אחר ונהנה ממנו.** כשאחד מתפלל על פלוני שיחזור בתשובה ואינו רואה שהוא חוזר בתשובה, אין זה שבאופן סגולי יתכן שהגם שזה לא עזר לו זה יעזור לנכדו, אלא זה סוד הקיים מששת ימי בראשית שכך יפעל העולם עד סוף כל הדורות, כי כבר אז נקבע שיבואו נשמות לעולם ואותן נשמות יחטאו, ויזדככו על ידי עונשים וכו', **ואז יחזרו בתשובה עד שיגיע התיקון השלם, אך זה לוקח זמן כפי מה שהקב"ה יודע עד שיבוא התיקון השלם.**

כשאדם הראשון חטא, חטאו עמו כל הנשמות (חוץ מאותן נשמות בודדות שברחו קודם החטא, ואף זה היה לתועלת הענין, כדי שיהיה לעזר בעתיד לאותן נשמות שחטאו). זה היה השלב הראשון. השלב השני היה כשחטא כל הדור והגיע המבול, ואח"כ דור הפלגה וסדום וכו'. זה הולך לאט לאט לאט, עד שזה מגיע לשיא במצרים, ואז הם נגאלים ומגיעים להר סיני ומקבלים את התורה. כך הוא לאורך כל התורה כולה.

תפקידנו בדור האחרון

ומעתה כשרואים שדבר זה ממשיך אף בימינו, כאשר לדאבון לב יש נשמות שיורדים מדרך התורה, נשמות מכל מיני בתים ובכל מיני אופנים, ויש כל-כך הרבה צער ועגמת נפש עד שאי-אפשר להשיג בשכל אנוש, מבינים שזה קשור למהלך הבריאה, **ואם יחזיק ראש ויתפלל על אותן נשמות שיחזרו בתשובה, מתוך רוגע ושלום, יקיים בזה את תפקידו.**

לנח היה תפקיד. הוא ראה את בני דורו עוברים על העבירות החמורות ביותר כדאיאת **במפרשים**, ותפקידו היה לבנות את התיבה, וכך הכניס הרהור תשובה

קיום התורה והמצוות ובפרט על ידי השבת מודיע האדם לכל שאי אפשר להנצל על ידי העיסוק בעניינים הגשמיים כי אם על ידי ההתקרבות אל הקב"ה, ובזה הוא מעיד שיש אלוקים בעולם ובונה בזה תיבה, **ודעת זו נכנסת לעולם ונמצא מתקן את העולם.**

דמעותיה של אם שבורה

המגיד **רבי פסח קראהו שליט"א** סיפר: כידוע, לאחר השואה, היו רבים מהעולים לארץ ישראל מזניחים את דרך התורה. היה אז אחד שבנה את ביתו על טהרת החילונית ואמרתו שגורה בפיו אכול ושתה כי מחר נמות. ויהי היום ובשכנותו הגיע לגור יהודי שומר תורה ומצוות מדקדק בקלה כבחמורה. לא עברו ימים מרובים והנה בנו של החילוני התחיל להתקרב אל השכן החדש, למד מדרכיו וחזר בתשובה שלמה. לא יכול היה החילוני לסבול זאת והזמין את שכנו לבית המשפט בתביעה שגזל ממנו את בנו.

אולם כשהגיע לבית המשפט אירע דבר פלא. השופט שהיה גם כן חילוני גמור, כשראה את התובע נכנס לאולם, התחיל לדבר אתו בשפת האידיש: האינך פלוני בן פלוני?! הלא שנינו באים מאותו עיירה באירופה! אני מכיר אותך היטב, שנינו התדרדרנו ביחד. התחיל התובע לשטוח את תביעתו, אך השופט עצר אותו מיד משטף דיבורו וכה אמר לו: מה שבנך התקרב אל היהדות אינו קשור כלל לשכנך. זה קשור לאמך. אני זוכר כמה בכיות הייתה בוכה כשראתה מה יצא ממך. השופט פסק את פסקו וסגר את התיק.

אכן כן, סדר הבריאה הוא דבר זה. הנה פעמים הרבה משתמשים בביטוי "דמעות הסבתא הועילו לו". סדר הבריאה הוא. זה חומש רש"י. כך גילה **האריז"ל** שכך צריך

ימיהם והכניסו הרהורי תשובה לבות בני דורם, השביעו לכל הדורות הבאים אחריהם. וכל פעם שהאדם מהרהר בתשובה, עוסק בתשובה, מתפלל לתשובה, הוא מכניס בכך הרהורי תשובה. הנה אנחנו רואים היום את התוצאות של הדורות הקודמים לנו, והרבה ממה שאין לנו יכולים לראות, נוכל לראותם בעתיד. אבל סדר זה התחיל מהיום הראשון של הבריאה. אין זה ענין של חיזוק שהארגונים המציאו כדי לחזק הורים שבורים. הוא מסודר מראשית הבריאה באופן זה. כל חורבן שאנו רואים, הוא רק כדי להגיע לשלב הבא.

הדרך אל ההצלחה רצופה בכישלונות

נסיים מעין ההתחלה שבאותה מידה ממש, **מי שפתח עסק או בית מסחר**, והכל ירד לטמיון, אין לו להתעלם מזה, אלא אדרבא, יש לו לדבר מזה, **כי אין זה טעות כלל.** אמנם יש הרבה פעמים שהאדם פתח איזה עסק ועשה בזה טעות גדולה, אך **גם אז הוא חלק גדול מהצלחתו, שהרי הוא לומד מטעותו, והרי זה התחלת הצלחתו בהמשך, ובעיקר הצלחתו ברוחניות.** אבל גם אם האדם לא עשה טעות חמורה, ולהיפך, **היה לו ביטול והכנעה והתפלל להקב"ה שינחהו בדרך הנכונה ושאל בעצת הצדיק ונתברר לו שזה מה שהוא צריך לעשות,** ובסוף ירד הכל לטמיון ונחל הפסד גדול. למה כישלון? איזה כישלון? וכי כישלון יותר גדול הוא מהמבול?! אלא מאי, כל דבר פועל בצורה זו. **כשהאדם רואה שהביא עליו חורבן, הוא לומד מה שצריך ללמוד, וממילא הוא הולך ומתקרב להקב"ה,** והרי הוא ממשיך בזה את סדר הבריאה.

בליבותיהם, והיה לו הצלחה גדולה בזה. אמנם **יתכן שלפעמים יש לו אדם הזדמנות לעשות יותר השתדלות מאשר להתפלל בלבד,** וכמו שאמרו חז"ל על נח שיתכן שהיה יכול לעשות יותר ולהגן על הדור, אבל **כמה שעשה, הועיל ללא ספק.** עם כל הכאה בפטיש גרם שבסוף יעמדו על הר סיני ויקבלו דעת נכונה וראויה לקבל את התורה. והיה נחת רוח בעליונים ובתחתונים, הכל בגלל הרהור התשובה שהכניס בהם.

מוחנו קטן כל-כך ולכן אין לנו מבינים מה שנעשה, אבל שני דברים ברורים לנו מפני שאנו לומדים אותם מתוך הפרשה, האחד **שכל מציאות שנעשית בדור, כפשוטו ממש יש לה שייכות עם הדורות האחרים.** אין צריך להשתמש בביטוי "מה אנו מבינים? יש גלגולים!". לא, זה הרבה יותר פשוט מזה. יש סדר שלם. פקח עיניך וראה. אף השואה האיומה היתה חלק מזה. העולם חרב ונחרב, אך המשיכו הלאה. כל דור ונסיונו, כל דור ועניינו, אך הרהורי התשובה שבני האדם מכניסים משפיעים להלאה.

הרהורי התשובה של בעל נועם אלימלך

הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א אמר: דער ראדינער² (ה'הפץ חיים' מראדין) היה מחזיק נועם אלימלך על שולחנו, והוא היה אומר שכל יהודי שיש לו הרהור תשובה בימינו, הוא בזכות צדיק זה בעל נועם אלימלך.

אכן אותם צדיקים שעסקו בתשובה כל

ג. הרה"ק מבעלזא היה נמנע מלהזכיר תיבות מן המקרא שלא מתוך הכתב ולכן קראו לחפץ חיים כן, וגם לחזון איש לא היה קורא בשם ספרו ולא בשם עירו המוזכר ביהושע יט, מה, אלא קראו בכינוי "דער גרויסער איד פון די קליינע שטאט".

השלם, ולכן אמרו **חז"ל** על רוח אלוקים מרחפת על פני המים זה רוחו של משיח, כי מאז היום הראשון כבר התחיל התיקון להיעשות לקראת ביאת המשיח, ועבודה זו ממשיכה עד היום, וכבר קרובים אנו עד מאוד לתיקון השלם ולביאת המשיח במהרה בימינו אמן.

וכן הוא לענין שאר הדוגמאות שהבאנו לעיל. **הקב"ה קבע מתחילת הבריאה, שכל דבר שיארע לאדם יקדמנו ויקרבנו אל תכליתו.** ואע"פ שאין רואים זאת באותו דור, אין שום צורך בכך, סוף כל סוף זה הולך ומצליח מיום ליום. ונמצא לפי זה שכבר בפרשת בראשית מרומז התיקון

יום חמישי פרשת בראשית כ"ד תשרי תשפ"ב

שניים מקרא ואחד תרגום עם פירוש רש"י - חלק א'

הקיבוץ, וזהו אמרם זכרונם לברכה לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור, כדי שישכיל בדברים יותר בקרותו אותו בביתו.

מבואר מדברי החינוך שמטעם זה לא הסתפקו חז"ל בקריאת הפרשה בבית הכנסת, ולכאורה היא עדיפה על הקריאה בבית, שהרי בבית הכנסת היא נקראת בציבור ומתוך הספר התורה, מה שאין כן בבית, משום שבבית יכול האדם להתבונן יותר במה שהוא קורא וללמוד כפי מה שנוגע אליו, מה שאין כן בבית הכנסת שהחזן רהיט בקריאתו ואין השומע יכול לעצרו כשאינו מביין.

ואפשר לומר בדרך צחות שזהו "לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור" שעל האדם להשלים את מה שמע בקריאת התורה. אמנם שמעת ויצאת ידי חובה מדין שומע כעונה, אבל עכשיו אתה צריך להחדיר את מה שמעת בעצמותך ולראות כל דיבור ודיבור איך הוא נוגע אליך. הרי כל אחד יש לו את הדברים שהוא מרגיש שמשם יוכל למצוא נוחם לנפשו, והקב"ה **הלא נתן את התורה באופן שכל אחד שיתיישב ללמוד אותה לשמה, יזכה לסייעתא דשמיא שיתגלה לו מה שנוגע אליו** ומה שיכול להאיר את נשמתו*. לכן נצטווה האדם להשלים את פרשיותיו עם הציבור, כדי שישכיל בדברים יותר, כלשון החינוך.

לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור

היות שמתחילים את התורה מבראשית, הזמן גרמא לעסוק בחיוב זה המוטל על האדם להעביר הסדרא מדי שבוע בשבוע שנים מקרא ואחד תרגום, וכדאיתא במסכת **ברכות** (ח, א): "אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי אמי: לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום, ואפילו עטרות ודיבן (שנראה שאין התרגום מוסיף בהם כלום), שכל המשלים פרשיותיו עם הצבור מאריכין לו ימיו ושנותיו". וכן נפסק להלכה.

כדי שישכיל בדברים יותר

ובספר החינוך בהקדמתו נותן לנו המבט הנכון על מצוה זו, וזה לשונו: אחת מן המצוות והיא עיקר ויסוד שכולן נשענות עליו היא מצות לימוד התורה, כי בלימוד יידע האדם המצוות ויקיים אותן. ועל כן קבעו לנו **חכמינו זכרונם לברכה** (ב"ק פב, א) לקרות חלק אחד (כלומר, פרשה אחת) מספר התורה במקום קיבוץ העם שהוא בית הכנסת, לעורר לב האדם על דברי התורה והמצוות, בכל שבוע ושבוע עד שיגמרו כל הספר, ולפי מה ששמענו רוב ישראל נוהגים היום לקרותו כולו בשנה אחת. ועוד חייבנו **חכמינו זכרונם לברכה** לקרותו כל אחד ואחד מישראל בביתו בכל שבוע ושבוע כמו שקורין אותו במקום

א. וכנודע מדברי החתם סופר* עה"פ ג' עדותיך שעשועי אנשי עצתי (הו"ד בדרשותיו לסוכות שנת תקפ"ז בהגה"ח). ראה עוד 'אגרא דכלה' בראשית (ד"ה מסרה וירא אלקים את האור). ומיוסד על מה שאמרו ז"ל במדרש תנחומא (תירי): אם בקשת ליטול עצה מן התורה הוי נוטל.

תעשה עד תשלום כל התרי"ג. אף שהרבה פרשיות הן שלא נמצא שם איזה מצוה, ואף שאינה מצוה פרטית מתרי"ג, מכל מקום היא מצוה רבה והיא ענף ממצוה שהיא נמנית בתרי"ג, עכ"ל.

לדוגמא הלומד פרשת בראשית או פרשת נח, הוא לומד להאמין בהקב"ה ומקיים מצות אנכי ה' אלוקיך, וכן הוא לומד שאסור לגנוב, ועוד לומד ענין שכר ועונש. ועל זה הדרך כל שיתבונן האדם יראה שחוץ ממה שהוא מקיים מצות תלמוד תורה על ידי קריאת פרשיות התורה, הוא גם קורא אותן לשמור ולעשות ולקיים.

מספיקין בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות

והאמת שבדברי השל"ה הק' מונח יסוד נפלא. הנה התנא אמר **באבות** (פ"ד מ"ה) הלומד על מנת ללמד, מספיקין בידו ללמוד וללמד, והלומד על מנת לעשות, מספיקין בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות. ובכן ישנם אנשים שאומרים כל יום פעמיים באהבה שמע ישראל אך לא עלה ברעיונם אף פעם לכוון בעת אמירת "ולא תתרו אחרי לבבכם" שתחשב להם לזכות, לסייעתא דשמיא להנצל ממראות אסורות, והרי בשביל זה ניתנה לנו מצות ק"ש, שנספיק על ידה ללמוד וללמד לשמור ולעשות. אומר לנו השל"ה הק' שזה היה עיקר התקנה גם בקריאת שמו"ת.

יצר הרע המכונה 'עניינים'

יש יצר הרע שאפשר לכנותו יצר הרע דעניינים. כשהוא רואה שיש משהו שנחוץ מאוד להצלחת האדם בזה ובבא, ומן הסתם ירצה האדם לעשותו, הוא בא אליו ומספר לו שיש בדבר זה עניינים מעניינים שונים,

יתבונן במה שקורא

בדומה לזה איתא בשל"ה (שבת נר מצוה א' יז) וזה לשונו: וכשקורא שנים מקרא ואחד תרגום, **ישים לבו ועיניו להתבונן במה שקורא. הן במצות התורה, הן במדות, הן בדרכי מוסר, הן בכל תועלת אשר יוכל להוציא מכל ענין וענין. ויקרא, כדי ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים.**

הנה השל"ה הק' מזהיר אותנו שלא נקרא שמו"ת במרוצה רק כדי לצאת ידי חובה, אלא נקרא במתינות ונתבונן במה שנוגע לנו לדעת את ה' ולעבוד אותו. הן רבות המה ההשקפות העקומות שהשתרבבו בקרבנו וסבורים שמקיימים בכך מצוה, והרי על ידי לימוד התורה, יכול כל אחד לראות בגלוי שהשקפות אלו עקומות ומעוותות. אם כן מי פתי להפסיד את ההזדמנות להתבונן במה שהוא קורא וליישר את השקפותיו. הרי לימוד קל הוא, חומש עם רש"י, וכי גם זה לא ילמד האדם!?

הן אמר אחד שבליל הושענא רבא בעת אמירת משנה תורה, גמר אומר בנפשו במקום להסתכל בכל עת כמה דפים עדיין נשארו לו, להתבונן במה שהוא קורא, והנה כמה נפעמה רוחו כשנתגלתה לו נעימות התורה והרגיש איך משה רבינו מדבר אליו, מחזקו ומעודדו ומנשא אותו על כנפי הרוח.

להבין ענין המצוות שבכל פרשה

עוד כתב השל"ה הק' בהקדמתו לחלק תורה שבכתב: **בענין גודל המצוה שציוו רבותינו ז"ל להשלים פרשיותיו שנים מקרא ואחד תרגום, בודאי הכוונה הוא ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים.** על כן צריך האדם לידע ולהתבונן בכל פרשה ופרשה, ולהבין ענין המצוות הכתובים בזאת הפרשה, הן מצות עשה הן מצות לא

עליך ללמוד חומש עם רש"י ושאר מפרשים, ולא לשם ידיעה בלבד או לשם סגולה (הגם שכל אלה אמת), אלא משום שיחסר לך ביראת שמים אם לא תלמד אותם.

דמו בעצמכם אחד שנתמנה למלמד לראשונה בחייו. קודם ליום הראשון הכין את החומר הנלמד במשך שש שעות ואסף משלים וציורים, הכל כדי להתחיל ברגל ימין. בדמיונו חוזה כי הנה מחר יהיה בכיתתו מעמד הר סיני ממש. אך כיון שהגיע היום המיועד והתחיל לשאת את שיעורו, מיד התחילו הילדים להשתובב ולא הצליח להוציא אף לא הגה אחד מפיו. איזה צער! איזו עגמת נפש! וצערו הולך וגדל ככל שהוא רואה את המלמד בכיתה המקבילה (parallel) בעל ט"ו שנות נסיון שמלמד את הילדים ברוגע ובנעימות וכולם מקשיבים לקולו ואין פוצה פה ומצפצף, וכל זאת למרות שלא הכין שש שעות ואף לא רבע מזה. הוא ניגש אליו ושואל: היכן היושר? אומר לו אותו מלמד: שמע נא ידידי, יש לי כבר ט"ו שנות נסיון, ולמדתי כללים, יש דברים שמועילים לייסד משמעת (discipline) אצל התלמידים ויש דברים שאינם מועילים. להכין את החומר במשך שש שעות הוא אמנם דבר חשוב מאוד ומורה על רצינות, אבל אין זה מכריח שתוכל לייסד משמעת בכיתתך. עשה נא מצוה, אומר לו אותו מלמד, לא אתי תעשה מצוה ולא עם המנהל, אלא עם עצמך, אם רוצה אתה להנעים לך את חייך, למד קורס אחד ואז תראה שאתה תאהב את התלמידים והם יאהבו אותך ודברייך יקלטו במוחם ולבם...

נניח שהמלמד דן התווכח עם המלמד של הכיתה המקבילה במשך שנתיים ימים וטענתו תמיד בפיו שאין לו זמן וכסף בשביל קורס כזה, אך לאחר שנתיים כשבאו לו מים עד נפש כי המנהל איים עליו לפטרו

הכל כדי שישים מעייניו באותם ענינים וישכח את העיקר. וכפי שכתב בספה"ק **מאור ושמש** (שבועות ד"ה וכל העם רואים), שכמה כתות מישראל היו עסוקים בעת מתן תורה בקולות וברקים שהיו שם, וכן יש בכל שנה בשמחת תורה, שהיצר הרע גורם לבני אדם להיות עסוקים בכל מיני ענינים חיצונים וטפלים, העיקר שלא יהיו עסוקים בדבר עצמו. אף כאן, היצר הרע מפתה את האדם להעביר את הסדרה שמו"ת כשהוא עטוף בענינים שונים, ובדרך משל, שיקרא את הכל בבת אחת דווקא וביום ששי אחרי המקוה דוקא, ובלי להפסיק בדיבור, ואם יפסיק יחזור להתחלה.

הן אמת שיש למצוא אצל הצדיקים שהיו נוהגים כך, אבל אצל אנשים כערכינו יכול לנבוע מעצת היצר, כי האדם הפשוט שעושה כן, לפעמים בתחילה יוכל לעמוד בזה, כשיזדמן לו איזה שבת שבע ברכות וכדו' ולא יעלה בידו לנהוג כן, ויותר לגמרי. אך יותר גרוע מזה, הלא הוא יפסיד מחמת כן ללמוד את יסודות היהדות, שהרי יהיה עסוק בכל עת בהסתכלות על השעון, וכבר יתכן שימצא את עצמו בגיל חמישים ודברים מפורשים המופיעים בפסוקים יהיו מחודשים אצלו, וכל זה משום שמעולם לא השכיל לשים לב למה שהוא קורא בעת אמירת שמו"ת.

הנאתך ולטובתך

החינוך והשל"ה הק' אומרים לנו: קריאת שמו"ת היא דבר יקר ביותר. עשה נא טובה לעצמך והקדש לה מספיק זמן כדי שתוכל לעשותה במתינות. ואכן מסיבה זו חשוב כל-כך שהשקפת האדם על קריאת שמו"ת תהיה נכונה וישרה, ובהתאם לכך יסדר לעצמו איך ומתי לעשותה. הרי הקב"ה קרוב אליך מאוד ונתן לך את תורתו כדי שתועיל לך במצב שלך, אינך רשאי להתעלם מזה.

שמים יקרא תרגום וגם פרש"י. ואמר על זה הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א: אין הפירוש שירא שמים לומד את שניהם, אלא שהרוצה להיות ירא שמים לומד את שניהם. והדברים פשוטים, שהרי רש"י הוציא מן המקראות את מה שנחוץ לאדם לדעת בשביל חייו כמו שהרב בשיעור ההלכה שלו בוחר את ההלכות הנחוצות לשומעיו. ויש להדגיש שוב: בתחילת דרכו של אדם, כשאף פעם לא למד חומש באופן זה, אין הוא יודע על מה מדובר. הוא אומר: אני לא זכיתי לראות שהדברים נוגעים לי. אמנם הסיפורים עם יעקב ויצחק מעניינים מאוד, אבל מה הם נוגעים לי. לכן אומרים לו: ככל שתלך ותתמיד בלימודך באופן זה, ילך לימודך ויערב לך. והרי זה דומה ללימוד הגמרא והתוספות, כי גם שם הלומד המתחיל שעדיין אינו יודע איפה מסתיימת הקושיא ואיפה התירוץ, אינו מוצא בהם טעם, אבל אחר כך כשהוא מתחיל להבין, הוא מוצא בהם טעם נפלא של עונג.

זכורני בבחרותי, כשהייתי במחנה קיץ באמריקה, ערב תשעת הימים. היו שם כמה מכונות כביסה ומטבע הדברים התור היה גדול לכבס את הבגדים לרגל תשעת הימים הממשמשים הבאים. הלכתי לכבס את בגדי באמצע סדר הלימוד, ולמזלי המשגיח תפס אותי. הוא שאל אותי לאן אני הולך ועניתי לו: אני הולך לכבס את בגדי, כי המכונות תפוסות כל הזמן ואין לי ברירה אלא לכבס את בגדי באמצע הסדר. אמר לי המשגיח בזה הלשון: בשביל המשגיח הוא תירוץ נפלא ומתקבל, אבל אתך מה יהיה? סוף כל סוף הפסדת סדר לימוד, ומה יהיה עם כל הידיעות שהיית יכול לרכוש בשעה זו?

דבריו נחרטו במוחי משום שיצאו ממקום אמיתי שלב, והם מלווים אותי עד היום. האדם יכול להמציא תירוצים וחשבונות בלי סוף, אבל בסוף מי יפסיד

ממלאכתו, הסכים להשתתף בקורס, אך בפועל יושב שם עם משניות כלים ומלמל, כי קיבל על עצמו לסיים מסכת כלים עבור נשמת זקנו. הוא באמת היה בקורס ואף שילם עבורו טבין ותקילין, אבל מלמל אז פרקי משניות, ואף המעט ששמע, לא התייחס אליו ברצינות כי נדמה לו שכבר יודע את הכללים מימים ימימה. הוא מסיים את הקורס בשעה טובה ומוצלחת, ושוב מוצא את עצמו מתייסר ביסורי נפש, היתכן שעדיין איני יכול לייסד משמעת בכיתתי!?

אם ראית גנב ותירוץ עמו

לדאבוננו אף אנו מתנהגים בדומה לאותו מלמד טיפש. הרי התשובות לכל בעיות החיים שלנו מופיעות בפסוקי התורה. ולא בדרך רמז וגימטריא, אך האדם אומר: מה אעשה? אין לי זמן להעביר את הסדרה. יש לי משפחה ברוכת ילדים ב"ה ואיני יכול להתאכזר עליהם, איני יכול לברוח מהבית לשתי שעות. אכן אני מבטיח לעצמי להעביר את הסדרה בליל שבת אחרי הסעודה, אך תמיד אני מוצא את עצמי נרדם על החומש. כל התואנות האלה נכונות כל עוד האדם סבור שמדובר בסגולה בעלמא. יקראו לו ויבקשו ממנו לפרט שלוש בעיות שיש לו בחייו, יאמר: הלוואי יהיו לי שלוש, יש לי כהנה וכהנה. יאמרו לו: דע לך שאם תלמד חומש רש"י תמצא פתרונות לכל בעיותיך, ואם תלמד אוה"ח הק' תתיישרנה השקפותיך והכל יבוא אל פתרונו. אינך מאמין בזה מפני שלא ניסית, וכשתנסה תראה עד כמה הדברים נכונים ואמיתיים. ובכן אל תתחיל ביום שיש אחר הצהריים, כי אם תתחיל אז, לא תמצא את הזמן להתבונן בפסוקי התורה וללמוד פירוש רש"י.

ירא שמים יוצא ידי שניהם

הן כך כתוב בשו"ע (א"ח רפה, ב) וירא

חסרון, ואינו חסרון אמיתי, אלא פירושו שהשפע נעלם מעיני האדם, ועל ידי כן מתעורר בלבו צורך גדול לאותו דבר, ומתוך כך הוא פונה אל הקב"ה ומתפלל אליו, וכשהוא נענה, הוא מכיר לו טובה וכך הוא נעשה קשור אל הקב"ה בכל עת והבריאה מגיעה אל תכליתה.

וכתב מהר"ל (גור אריה) על דיבור רש"י זה: כלומר, ואסור לעשות טובה לאיש שאין מכיר בטובה, ולפיכך כל זמן שלא היה האדם לא המטיר.

הדרך לחיים מאושרים

מדובר בוודאי בסוגיא גדולה, אך ניקח פרט אחד מתוכה. הנה החובת הלבבות כתב שכל היהדות מיוסדת על הכרת הטוב להקב"ה ומטעם זה צריכים בני אדם להכיר טובה זה לזה, והנה בדרך כלל נוטים לפרש שמתוך שיכיר האדם לזולתו, יתרגל להכיר טובה להקב"ה, אך המתבונן בדברי רש"י אלו מבין שהוא הרבה יותר מזה, והוא כי האדם אינו נפרד מהקב"ה אלא חלק הוא ממנו (חלק א-לוה ממעל), וכשהאדם מכיר טובה לאדם, הוא מכיר בזה טובה להקב"ה. הקב"ה סיבב שפלוני יחשוב עליך ויטיב לך, ובשעה שהוא מטיב לך הקב"ה נמצא אצלו, ולכן כשאתה גומל לו טובה תחת טובה, אתה גומל בזה טובה להקב"ה.

הנה כשהאדם חי עם זה, נעשים חיוני מלאי שמחה, כי הוא מבין שלא רק כאנשים מטיבים לו הוא נסבב על ידי הקב"ה, אלא גם כשהם מריעים לו, הכל נעשה על ידי הקב"ה לטובתו, והוא מבין שעליו להכיר טובה להקב"ה שעוזר לו להזדכך ולהתעלות. הא לנו דוגמא אחת של דיבור ברש"י שנוגע לאדם בכל עת ובכל שעה, ובכל פרשה ישנם דיבורים כאלה למכביר.

מזה? אך ורק הוא מפסיד מזה. תירוצו עמו ששמחת תורה היה ביום שלישי ובחול"ל ביום רביעי, ועד שמצא לו זמן לנשום כבר הגיע פרשת נח. הוא צודק מצד עצמו, אבל מה יעשה עם כל העצות לבעיות חיו ששמצאות בפרשת בראשית, וכי אינו חבל?! יחשוב האדם מה היה קורה אם היה נודע לו שהיתה איזו חלוקה, חילקו לכל משפחה אלף דולר, והוא לא ידע ולא שמע, איך היה מרגיש אז? נו, מה ההבדל? הרי לפי הפשט התרגום ניתן לנו כדי שנבין את התורה, כי זה היה שפת ההמון, ולכן אנו צריכים לקרות שנים מקרא ואחד תרגום, ומהאי טעמא ירא שמים לומד גם רש"י.

וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ - הכרת הטוב

קחו לכם דוגמא מפרשת בראשית: בפסוק נאמר "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלוקים על הארץ ואדם אין לעבוד את האדמה", ופירש רש"י: טרם יצמח - עדיין לא צמח, ובשלישי שכתוב ותוצא הארץ, על פתח הקרקע עמדו עד יום ששי, כי לא המטיר - ומה טעם לא המטיר? לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים.

הנה דברי רש"י אלו כוללים הרבה מאוד ואפשר להרחיב בהם עוד ועוד, אך ראשי הפרקים הם שדרכו של הקב"ה בהנהגת הבריאה להכין שפע לאדם ולא להראותו לו, וזאת כדי שיתעורר האדם להתפלל אליו, ורק כשיתפלל אליו, אז יבוא אליו השפע שכבר עמד מוכן ומזומן להגיע אליו, וכל זה משום שתכלית הבריאה שיכיר האדם את בוראו. לכן הקב"ה בורא

ארוכים, אך אל תבנה על זה, כי אם תבנה על זה מה תעשה כשלא יסתדר לך? והרי היצר הרע מכיר אותך, ואם שבוע או שבועיים לא תתחיל קודם, תשכח לגמרי שזו היתה קבלתך. עליך לקבוע לעצמך סדר קבוע, ואל תוותר על זה בכל מחיר, הרי אתה רוצה ללמוד מה שכתוב בתורה. הרי יהיה לך אמונה ובטחון, וממילא יהיה לך כסף ודברים יותר מועילים מכסף. ובכן, אל תוותר מהר כל-כך על קריאת שמו"ת כדבעי.

מצטדק האדם ואומר: הלא דובר אמת אנכי ואמת היא שאין לי פנאי. אכן זהו הזמן שיקח חלק מחייו ויקדישנו להעביר הסדרה עם פירוש רש"י. ואע"פ שהדבר קשה לו עד מאוד, יוותר על אחד מהדברים שהוא עושה במשך היום ובזמן שיתפנה לו יעביר את הסדרה. הבה נעשה חשבון פשוט: אינך מדבר כלל שיחת חולין במשך היום? אינך מכיר כלל את חדשות העולם? אה, מפעם לפעם אתה קורא חדשות, ומה נקרא אצלך מפעם לפעם? אין נעים לך לדבר על זה, שהרי אתה קובע עתים בזה בבוקר בערב ובצהריים חוק ולא יעבור. תוותר מעט מקריאת החדשות, תוותר על רבע שעה מעבודתך, וכבר כתב בספר **חסידים שעל האדם לוותר אפילו מסדר לימודו בשביל להעביר את הסדרה**, תוותר על שינתך, תוותר על אכילתך. כי כן אתה צריך לשלם מחיר, וכל עוד לא תהיה מוכן לכך, לא תוכל להצליח בקבלתך.

תשלם את המחיר על ידי שתפרד מדבר שהיה נראה לך עד כה חשוב מאוד, ואז **תלמד את הפרשה תוך כדי תפילה לה' ויפתחו לך מעיינות החכמה, וכשתגיע לשמחת תורה, תגיל ותשיש בזאת התורה שהתאחדת עמה.**²

קריאת שמו"ת כדבעי רק על ידי תשלום מחיר

קעת נשלים את דברינו בענין אחד נחוץ. הנה למדנו במסגרת שיעורי הבטחון בענין שינוי הרגלים, ונתבאר שאחת מהסיבות שבני אדם אינם מצליחים לשנות את הרגליהם היא משום שאינם לוקחים בחשבון בשעת לקיחת הקבלה שיצטרכו לשלם מחיר. האדם רוצה בדרך משל לקבל על עצמו לקום כל יום באשמורת הבוקר. קבלה נפלאה, אבל כדי שהקבלה תעמוד במבחן המציאות, עליו להיות מוכן לשלם עבורה את המחיר, והמחיר כולל לוותר על כל מה שעשה עד כה בלילותיו כגון לנהל שיחות נעימות עם בני משפחתו וכדו', וכן לוותר על אכילה בשעה מאוחרת או על אכילת מאכלים כבדים במשך כל שעות היום, כי אלו יפריעו לו לקום באשמורת הבוקר, ובכן **אם יקח הכל בחשבון ויהיה מוכן לשלם את המחיר המלא, אז יוכל לשנות את הרגלו.**

כך הוא ממש בענין העברת הסדרה שמו"ת, דהיינו באופן האמור, **במתניות והתבוננות ועם פירוש רש"י, ובאופן של שאיבת חיות ושייפתחו לו מעיינות החכמה למצוא רעיונות נפלאים** שיועילו לו להגיע לאהבה ויראה וענוה, עליו להיות מוכן לשלם מחיר. **אם תסכים לשלם את המחיר, תוכל להתפלל ותזכה לסייעתא דשמיא, אך אם לא תבין שעליך לשלם מחיר, אפילו תתפלל לא יועיל לך שהרי אינך עושה את החלק שלך להרבות בישיבה.**

ומה נקרא לשלם מחיר? קודם כל תדע שאינך יכול להתחיל בלי חשבון. יש אמנם שבועות שבהם אפשר לסמוך על שבת עצמה, כגון בפרשיות קטנות ולילי שבתות

מדור אור החיים

ליל שישי פרשת נח ב' חשוון תשפ"ג

רק המתוקן בבין אדם לחבירו ראוי לתורה

פחות משהו פרוטה, והיו מתחכמים לגזול באופן שלא יתבעו אותם (מחמת אי הנעימות)."

לקול בין אדם לחבירו מחריב את העולם

והסבר לדברי ה'אור החיים' הק' אנו מוצאים בדברי ה'כתב סופר'. **הרמב"ם** בשמונה פרקים מביא מחלוקת בין החוקרים מיהו האדם היותר טוב, האם זה שמתאוה אך כובש תאוותיו או זה שהגיע למדרגה שאינו מתאוה כלל. והכריע הרמב"ם שהדבר תלוי **בדברים שבין אדם למקום, מי שמתאוה וכובש תאוותיו - עדיף**. וסיבת הדבר, כי טבע האדם להתאוות לדברים אסורים. וכן טבע האדם להתאוות לאכילת בשר, ולא מפני שהבשר נבילה, לא יתאוה לאכלו. אבל הוא נמנע מלאכלו מפני שהקב"ה צוה. וזהו שאמר **חז"ל** "אל יאמר אדם אי אפשר לאכול בשר חזיר, אלא אפשרי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי". אך **בדברים שבין אדם לחבירו, מי שמתאוה לגזול ולרמאות** (או להרוויח על חשבון הזולת) וכדומה, **זה טבעו רע ומקולקל בעצמו**, כי בטבע האדם שלא יגזול ולא יחמוס. אין טוב לאדם שיאמר: "רצוני לגזול, ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי". מדוע אתה מתאוה לדברים כאלה? למה

חומסים מתורת האדם

ידוע שהמבול הגיע בגלל החמס, כלשון הכתוב "ותמלא הארץ חמס". ובאור החיים הק' מביא מהמדרש שגנבו באופן מחודש, וזה לשון **המדרש**: "היה מביא קופה תורמוסים (מין קטנית) וכל אחד לוקח תורמוס אחד (שאינו שוה פרוטה) ואינו יכול להוציאו בדיינים".

וכתב ה'אור החיים' הק': "כבר קדמו **ראשונים** והקשו דבני נח נהרגו על פחות משהו פרוטה (ומה הרוויחו במה שגזלו פחות משהו פרוטה). ולי נראה כי המדרש מגלה כי **מלבד שביטלו עיקר תורת ז' מצוות, עוד להם שהיו חומסים מתורת האדם השכליית**".

ה'אור החיים' הק' מסביר שפירוש המדרש אינו שלפי ההלכה אי אפשר לתבוע על גזילה של פחות משהו פרוטה, אלא הפירוש הוא שבדרכי בני אדם, כשאחד רואה שפלוגי לקח ממנו פחות משהו פרוטה, הוא מתלבט - לתבוע או לא לתבוע? לא נעים לו ללכת לתבוע ממנו דבר כזה פעוט ומרים את ידיו.

ובלשון ה'אור החיים' הק': "כי הגזול פרוטה הוא דבר שהיו תובעים אותו ולא

כגון **לכבד את הזולת ולעולם לא לזלול באף אחד**. הנה יש את האנשים שקרובים אל האדם אשר בדרך כלל הוא מיקל לעצמו להשתלח קצת. וכמה דיברו על זה **חז"ל** ואמרו **"לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו**, שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו". וכן צריך האדם ללמוד **לצאת מן השורה כדי לעשות בשביל אחרים**. אכן כן, **בין אדם לחבירו הוא תחום שלם בעבודת ה' שאפשר להתקדם בלי סוף**, וכבר אמרו **חז"ל** שגמילות חסדים אין לה שיעור למעלה, לא בכמות ולא באיכות. וכן צריך ללמוד **שלא לפגוע בממון הזולת וברכשו**.

אכן כשהאדם רוצה מתעורר ורוצה לקחת את עצמו בידים, בדרך כלל הוא פונה מיד אל הדברים שבין אדם למקום. הוא מקבל על עצמו להוסיף בתורה ותפילה ולהיות יותר שמור. זה בוודאי נובע ממקום טוב ובוודאי נכון הוא, כי האדם צריך לבנות את עצמו עם יסודות הדת. דא עקא שעל בין אדם לחבירו אינו חושב כלל. אף כשהאדם מפשפש במעשיו כי אירע לו משהו וכדומה, בדרך כלל, אפילו יהיה בטבורה של איזו מחלוקת, לא ישים לב לכך, אלא אם כן הוא לקוי מאוד, שאז יתכן שיחשוב שהוא זקוק לישועה גדולה בבין אדם לחבירו. אך כפי שהתורה מלמדת אותנו, **בין אדם לחבירו הוא בסיס לבין אדם למקום**.

בין אדם למקום הוא כאילו מספר שתיים. אמנם צריך להיזהר איך אומרים זאת, כדי שלא ירגיש האדם שהותרה הרצועה מאחר שהוא עוסק כעת בבין אדם למקום. אך בוודאי לא זו כוונתינו. אנו מדברים על מי שאינו עובר עבירות, אלא כבר עומד על הרגליים ורוצה להתעלות. הנה עליו לדעת **שדבר ראשון צריך להיות אדם, אדם לפי השקפת התורה. וככל**

להיות אדם כזה עקום? לא. **הרבה יותר טוב להיות כזה שאינו רוצה לגעת כלל בשל חבירו**.

כותב על כך **ה'כתב סופר'**: והנה מי שחוטא בין אדם למקום, התנצלותו בצדו, שיצרו מתגבר עליו ובטבעו הוא כן. פשוט שהוא עובד על עצמו, אבל זה שהוא רוצה, אינו משונה. אבל **בין אדם לחבירו אין התנצלות זו**. וזהו הפירוש כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ, היינו דרכו שהוטבע לו מיצירתו שלא להתאוות כלל לגזול ולחמוס להרוג ולאבד, וזה דרכו של אדם, ודרך זו השחיתו והתעיבו. ולכן **אי אפשר לקיים העולם, כי מקולקלים הם בעצמותם**.

וזהו הסבר נחמד בדברי ה'אור החיים' הק' שאומר כך: עזוב עכשיו הלכה. הפסוק התכוון לבטא שהם התנהגו באופן בלתי אנושי ויצאו מסדר העולם. הגונב, הוא אדם מקולקל. ובכן, יש מי שגונב אבל עדיין אפשר לתבוע אותו. אבל מי שמתחכם וגונב באופן כזה שאף לתובעו אי אפשר, אם מדינא אם מחוסר נעימות, הרי הוא עוקר לגמרי את סדר החיים, ומקולקל הוא בעצם, וזה מה שעשו דור המבול ולכן הוצרך הקב"ה לאבד את העולם.

בין אדם לחבירו הוא הבסיס

ולענין מעשה, האדם הרי צריך תמיד להתעלות הן בבין אדם למקום והן בבין אדם לחבירו. צריך לזכור זאת. יש לחשוב שאם אינו מסוכסך עם אחרים, אינו צריך להתקדם. הוא אומר כך: "יש אנשים שקשה להם, יש אנשים שעדיין חסרים להם היסודות. הללו צריכים להשקיע עבודה. אבל אני, הרי אינני מסוכך עם אף אחד, ואת היסודות הבסיסיים בין אדם לחבירו יש לי, ומה עוד אני צריך". ואין זה נכון, כי **דרך כה ארוכה ללכת, בדברים המשוטטים,**

ודברים אחדים. למדת ששנאוי המחלוקת וגדול השלום".

בדרך כלל כשלומדים דיבור זה ברש"י, הוא נראה קצת כהגזמה. האדם שואל: "יידעתי מעודי שגדול השלום, אבל עד כדי כך?! המריבה יותר חמורה מכפירה בעיקר?! אך לפי מה שראינו עכשיו, אנו מקבלים בזה הבנה, ובצירוף דברי הרמב"ם בריש פאה שעל איזה דברים אמרו שהעוסק בהם אוכל פירותיהם בעוה"ז הגם ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא? על דברים שבונים את העולם בין אדם לחבירו, כיבוד אב ואם, גמילות חסדים, ביקור חולים, הכנסת כלה, הליות המת, והבאת שלום בין אדם לחבירו. כשהאדם מתקן את העוה"ז חוץ ממה שהוא פועל בשביל העוה"ב, הוא אוכל את פירות מצוותו בעוה"ז חוץ מהקרן שקיימת לו לעוה"ב. מה שאין כן כשהאדם פועל רק בשביל העוה"ב, כי אז הוא מקבל את שכרו רק בעוה"ב.

האדם ניכר בכיסו בכוסו ובכעסו

עכ"פ האדם צריך להבין שתמיד יוכל למצוא היכן הוא לקוי בבין אדם לחבירו. ולא דווקא בדרגות הגבוהות. אפילו בדברים הפשוטים. תמיד יוכל לראות שהוא לא לגמרי מעודן. הבה לא נשכח! לא תמיד אנו במצב הרוח הטוב ביותר. כשהאדם נמצא במצב רוח טוב - הוא גם רענן וגם שבע וגם למד טוב וגם התפלל טוב וגם מתפרנס טוב - אז הוא בדרך כלל מתנהג כמו שצריך בין אדם לחבירו. השאלה היא איך זה נראה כשאנו במצב כזה? מה קורה כשהוא עייף? איך נראה אז השיג ושיח שלו עם הקרובים אליו? מה אתה מתרגז כל-כך? מה עם לכבד דעת זולתך? מה עם לקבל את חולשתו? וכשמגיע לכסף... והרי לכל אחד יש מתי שהוא בחיים נסיון בכסף שבו הוא בטוח שפלוני אינו צודק, איך אתה

שהאדם לומד להיות ישר בעניני ממון ולכבד כל אדם מפני שהוא אדם, ושלא לזלזל באף אחד, הרי הוא האדם שעליו יכול לחול תורה וקדושה, ויראה הצלחה גדולה.

לעולם יהא אדם

בפרשת נח התורה אומרת לנו כך: עוד מעט נגיע לפרשת לך-לך אשר ממנה והלאה מדברים כבר על התורה, על התורה שאברהם אבינו קיים ועל הדביקות שהיתה לו בה' ועל האור שהביא לעולם, אך קודם לכן צריך אתה להבין שהאדם צריך להיות אדם, וכפי שתראה שבדור המבול כיון שלא התנהגו כבני אדם, הוצרך הקב"ה לברוא את העולם מחדש, כי רק כך אפשר להגיע לפרשת לך-לך. אי אפשר לתקן עולם מקולקל כזה עם 'חאניוקעס' (צדקות יתר). לא תוכל לומר: "בסדר, המצב בין אדם לחבירו לא כל-כך טוב. ניחגר בעוד חגורה, והכל יהיה בסדר". לא, לא, לא. אם אין בני אדם, אין עולם. אמחק את העולם ואעשה אותו מחדש, ועכשיו יהיה העולם יותר עדין (כפי שהספרים מסבירים שהמבול זיכך את העולם כעין מקוה) ויוכלו לבנות בו תורה.

למדנו ששנוי המחלוקת וגדול השלום

וכך כתב רש"י בפירוש על הפסוק הנאמר גבי דור הפלגה "על כן קרא שמה בבל כי שם בלל ה' שפת כל הארץ ומשם הפיצם ה' על פני כל הארץ": ומשם הפיצם - "למד שאין להם חלק לעולם הבא. וכי אי זו קשה, של דור המבול או של דור הפלגה? אלו לא פשטו יד בעיקר (רק חמסו מאחריים), ואלו פשטו יד בעיקר כביכול להלחם בו, ואלו נשטפו (במי המבול), ואלו לא נאבדו מן העולם. אלא שדור המבול היו גזלנים והיתה מריבה ביניהם, לכך נאבדו, ואלו היו נוהגים אהבה וריעות ביניהם, שנאמר שפה אחת

שאחרים יראו, אלא **כדי לבנות את עצמי. אני רוצה להיות ירא שמים אמיתי**, איך אני עושה זאת? - **על-ידי שאני נזהר מלגעת בממון הזולת ונזהר שלא לדבר על אחרים ושלא לשנוא אחרים**, ועושה הכל כדי לחיות באהבה ואחוה שלום ורעות.

דרך ארוכה שהיא קצרה

נסיים במשל: שני בחורים נכנסים לשיעור עיון. האחד לא הכין קודם לכן, ובשעת השיעור הוא מתייגע הרבה להבין כל מילה ואינו מבין ושואל וכותב וחוזר אח"כ שלוש שעות עם חבריו. והשני הכין הרבה מאוד. הוא למד קודם לכן את הסוגיא גמרא רש"י תוספות שלוש פעמים ויודע אותה על בוריה. הנה הוא כשיושב בשיעור, כל מה שיוצא מפי המגיד שיעור, נכנס מיד למוחו ונשאר שם.

אומרת לנו התורה בענין בין אדם למקום: אתה יכול להתעלם מבין אדם לחבירו ולהתייגע בבין אדם למקום... פעם ילך לך, פעם לא ילך לך. תעבוד ותזיע... הפלא ופלא. אבל קח בחשבון **שאם תרכך את לבך על-ידי שתשקיע בבין אדם לחבירו**, וכשפלוני יפגע בך לא תענה לו, וכשאתה תפגע בפלוני, תיסע אליו לביתו ותבקש את סליחתו, **תראה שיהיה לך הרבה יותר קל להתקדם בבין אדם למקום.**

נראה אז? ומה אם מדובר בסכום גדול? אכן כן, אין זה נסיון קל. ובל נשכח, חושן משפט זה חושן משפט, אבל עם בין אדם לחבירו בתוך המצב הזה? איך נראית התנהגותך? איך נראה דיבורך? ומה עם לכבד את הצד השני מתוך מחשבה שהוא רואה את הדבר אחרת? סוף דבר, **לכל אחד יש הרבה מאוד עבודה.**

כלל הדבר שהפרשה מלמדת אותנו הוא שכאשר אין האדם מתוקן בין אדם לחבירו, אי אפשר לבנות עליו אברהם אבינו. הבניה תהיה לחינם, כעין פיתום ורעמסט. ובוודאי צריך להדגיש שכאשר התורה שהאדם לומד אינה לשם קרבת אלוקים וכדי להתדבק בה, אלא לשם כבוד וכדומה, אין הוא רואה כל סתירה. הוא יכול להיות מושחת בין אדם לחבירו ובעל פה מלוכלך ויחד עם כן להיות מוצלח גדול בתורה. אך **כשהאדם מבין מה התורה צריכה לעשות ממנו**, אזי הוא מבחין תוך שתי דקות בסתירה. **הוא רואה בחוש שאין התורה יכולה להשפיע עליו אם אינו מתוקן בבין אדם לחבירו.**

סדר הפרשה מלמד אותנו להבין מה האל"ף ומה הבי"ת. **אם אני מתנהג כאדם, אני נעשה כלי מוכן להיות יהודי.** ואני צריך להיות יותר משאר בני אדם, לא כדי שיהא שם שמים מתאהב על-ידי, לא כדי

מדור

שיעורי ליל שישי

ליל שישי פרשת נח ב' חשוון תשפ"ג

השומר פיו ועיניו אינו משתעבד לכלום

זהו פירוש דברי המדרש. המקור שהעבד יוצא בשן ועין, הוא כאן. על-ידי וירא ויגד נעשה האדם לעבד, ומזה תבין שכאשר הפיל שינו או סימא עינו, **כיון שתיקן את שני החושים האלה, הוא יוצא לחירות.**

תנה בני לבך לי ועיניך דרכי תצורנה

ממשיך ה'שם משמואל': "ויש לי להוסיף עוד דברים, כי כל רמ"ח אברים שבאדם הם לעומת רמ"ח מצות עשה, אם כן **יש בהם דוגמא וצורה עליונה ושורה עליהם כח רוחני.** אך באשר הם גשמיים, אין בהם כח לקבל את הכח הרוחני אלא **ע"י אמצעות הכוחות הנ"ל הראיה והדיבור,** הראיה מתייחסת למוח והדיבור ללב, **וכאמרם ז"ל** (חובת הלבבות שער הבחינה פ"ה) **לישנא קולמסא דליבא, וכאשר הם שלימים כולם הם שלימים באמצעותם,** וכמו שנאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו' למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי, שכל מצוותי הם כולל נגד כל רמ"ח אברים, וכמו שכתוב (משלי כג, כו) **תנה בני לבך לי ועיניך וגו' ובירושלמי** (ברכות פ"א) **אם אתה נותן לבך ועיניך לי, אני ידע דאת שלי, ואם לאו - אין את שלי, שהכל תלוי בשני אלה."**

ה'שם משמואל' מוכיח שכוח הדיבור והראיה מרוממים את כל האדם. במילים

וירא ויגד - עבד עבדים יהיה

ב'שם משמואל' הביא **מדרש פליאה.** **חז"ל** אמרו שעבד שאדונו הוציא לו את שינו או את עינו, יוצא לחירות. ומה המקור הראשון לזה בתורה שבכתב? כתב המדרש שהוא בפרשה זו. הפרשה מספרת על נח ששתה ואירע מה שאירע, וירא חם אבי כנען ויגד לשני אחיו בחוץ. משתי התיבות, וירא ויגד, אנו יודעים שהעבד יוצא בשן ועין.

מביא ה'שם משמואל' מאביו הגה"ק **'אבני נזר' מסאכטשוב** זי"ע פירוש נפלא: המושג **שיעבוד,** היינו שדבר אחד משועבד לדבר אחר, **שייך רק לחומר,** כמו בהמה המשועבדת לאדם. אבל **רוחני אינו ראוי להשתעבד.** והנה **חוש הראות והדיבור הם הכוחות היותר רוחניים שבאדם, ועל כן איש שיש בו כוחות רוחניים אלו, אינו ראוי להשתעבד,** רק חם באשר פגם בחושים אלו על ידי 'וירא ויגד', על כן נתקלל להשתעבד. עד כה היה חם יצירה רוחנית עם חוש הראות והדיבור, וכיון שראה נח שקלקל את החושים האלה, קילל אותו: עבד עבדים יהיה לאחיו. מעתה דומה הוא לבהמה וראוי להשתעבד לאחרים. ומעתה **כאשר הפיל שינו או סימא את עינו, נתמרק החטא, ושוב אין ראוי לו השעבוד.**

ולפי מה שביאר ה'שם משמואל' כך הוא פירושו של דבר: **כשהאדם שומר בקדושה את חוש ראייתו...** הוא משתמש בו להסתכל באותיות התורה ולהסתכל על צדיקים ועל דברים שבקדושה... **הרי הוא אדם רוחני ואינו משועבד לשום דבר. וכיון שאינו במעלה זו, נופל הוא ממדרגתו, וכיון שכן, הוא נעשה כשאר הנבראים אשר הם כולם משועבדים לאחרים.**

אכן כן, לדאבון לב יש יצרים קשים ששובים מוחו ולבו של האדם הגם שאינם לדברים אסורים, אלא להבלים ולביטול זמן. מי שאינו מרמה את עצמו, רואה בחוש שיש לו יצרים ששובים את מוחו ולבו והופכים אותו למשועבד.

וכפי שראינו בדברי ה'שם משמואל', זהו היסוד של 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם' אשר אמרו חז"ל שהם מינות וזנות. והרי הם כנגד 'יורא ויגד'. הדיבור משעבד את הלב וראיית העיניים משעבדת את המוח. **והתורה מזהירה את האדם: "אל תהפוך את עצמך למשועבד, אל תהפוך את עצמך לבהמה"**. אכן בימינו אין צורך להסביר יותר מדי מה זה שהאדם נהפך לבהמה על-ידי הראיה.

אחרי נמכר גאולה תהיה לו

מסיים ה'שם משמואל': "וממוצא הדברים להנצל משעבוד, אין עצה טובה הימנה רק להשקיע מוחו ולבו בתורה ועבודה שהם כנגד המוח והלב, וכמו שנראה בחוש משנתמעט שוקדים על התורה ועל העבודה, נמשך עול השעבוד והשתרנו עלו על צוארינו".

ה'שם משמואל' מסביר שהם עומדים זה מול זה. בו ברגע שהאדם משקיע את מוחו

אחרות: **מי ששומר את פיו ואת עיניו, הוא אדם זך ונקי, כי כששני החושים האלה מזוככים, כל רמ"ח האברים נעשים רוחניים וראויים להשראת השכינה.** וסיבת הדבר, כי הראיה שולטת על המוח ומשפיעה עליו יותר מכל החושים, וכמו שאמרו חז"ל "לא תהא שמיעה גדולה מראיה". **והדיבור שולט על הלב, כיודע שהדיבור מלייב את הלב.** וכיון שהם שולטים על המוח והלב השולטים כל האברים, לכן כשהם שלימים, כל האברים שלימים באמצעותם. הוא ממשיך לבאר שם עוד שבזמן בית המקדש לא היה שעבוד מלכות, כי התורה שהיתה אז בלשכת הגזית, השלימו את המוח, והקרבנות שהקריבו על המזבח השלימו את הלב. וכיון שהיו להם שלימות המוח והלב, היו כל אבריהם רוחניים, והרוחני אינו משתעבד.

זהו הכלל. **כשהמוח והלב שלימים, האדם נעשה רוחני במהותו, ואינו משתעבד לאף אחד.** וכיון שמתקיים בו 'יורא ויגד', היינו חשושי הראות והדיבור נפגמים ובעקבותם המוח והלב, הוא נעשה אדם משועבד במהותו.

התמכרות לראיה ודיבור

ולענין מעשה, אנו רואים בענין מי שהתרגל רח"ל לראיות האסורות ולדיבור האסור, שהקליפה מושכת אותו באופן שהוא מרגיש משועבד - מכור*. ולא רק בענין במי שהתרגל לראיות אסורות ולדיבור האסור הוא כך, אלא גם במי שהתרגל לקניית ומכירת חדשות. הוא צריך כל הזמן לראות את הנעשה ולשתף בהם אחרים וכל מהותו נעשית כזאת. וסיבת הדבר, כי חושי הראות והדיבור משפיעים על מוחו ולבו והרי הם נעשים משועבדים.

כח להוציא גמרא וללמוד, היה מוציא ספר תולדות חיים של צדיק או חסיד. כשהאדם עושה כן, הוא משעבד את מוחו ולבו לקדושה. הן ודאי שיש מדרגות יותר גבוהות, אבל במדה מסוימת גם זה נקרא שהוא משעבד את מוחו ולבו לחזור תמיד אל התורה ואל התפילה.

הנה בישיבות נפוצה הדעה שחוץ מארבע השעות בבוקר שלומדים עיון, יתקיים עוד סדר של עיון במשך היום, כגון בסדר שלישי. הרעיון העומד מאחורי דעה זו הוא שאם הבחור נפרד מן הסוגיא בשעה אחת וחצי בצהריים וחוזר אליה רק למחרת בבוקר, אין מוחו ולבו שקועים בה, ולא תהיה לו התועלת הרצויה מלימוד העיון. תכלית לימוד העיון הרי אינה לרכוש עוד ידיעה ברשב"א, אלא להרגיל את הבחור שמוחו יהיה שקוע לגמרי בסוגיא שהוא עוסק בה, ואם כן הוא מוכרח לחזור אליה שוב במשך היום.

אכן עצה זו שייכת לכל אחד ולא דווקא לבחורי ישיבה ולא דווקא ללימוד העיון. הרעיון הוא **שהאדם יעשה פעולה המשעבדת את המוח לחזור אל התורה בכל עת**. וכן הוא הדבר לגבי תפילה. **אם יבחר האדם לעצמו חמש דקות ביום**, שלא בעת התפילה, **שבהן ילמד פירוש מילות התפילה, יראה שזה ישנה את מהותו להיות שקוע בתפילה** ולחזור אליה שוב ושוב. אין הוא כאותו שמרגיש בסיום התפילה שהוא נפרד עכשיו מהסידור עד לזמן התפילה הבא. אכן כן, **הפעולות הקטנות שהאדם עושה להחזיר את מוחו ולבו אל התורה ואל התפילה, כח עצום יש להם**, ומי שעושה כן, מתקיימת בו הבטחת המשנה: "כל המקבל עליו עול תורה, מעבירין ממנו עול מלכות", ולא רק מחמת בטחונו, ולא רק מפני שמגיע לו שכר, אלא **מפני שנעשה אדם רוחני, כי מסר את מוחו**

ולבו בתורה ועבודה, הוא חוזר וזוכה ביתרון האדם. וזהו שאמרו **חז"ל** "כל המקבל עליו עול תורה מעבירים ממנו עול מלכות". ומעתה אנו מבינים מפני מה ציונו הקב"ה: "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך וגו' ודברת בם בשבתך בביתך ובכלתך בדרך ובשכבך ובקומך". האדם מתפלא: "מדוע באים אלי בטענות? הרי אני קובע עתים לתורה!". הנה כל פעם שהוא קורא ק"ש, אומר לו הקב"ה: "לא, לא. מה אתה עושה לפני שאתה עולה על יצועך? אתה מכלה אז את זמנך כמה שעות בהבלים?! לא טוב". שואל האדם: "מדוע לא טוב? אני חייב להיות ה'עובד' הגדול ביותר?! יש לי הרי חברותא לשעה ביום". אכן הטענה עליך היא מדוע אתה משועבד להבלים? **הקב"ה רוצה שנהיה אנשים רוחניים**.

יהודי בר דעת אומר בלבו: **תוכניתו של הקב"ה היא שאקח את מוחי ולבי ואשעבדם אליו**. אכן האדם מחויב להפוך את עצמו לאדם כזה שתמיד חוזר אל הספר. כל פעם שיש לו כמה דקות פנויות, הוא נמשך אל ארון הספרים - "אה, פלוני אמר איזה מדרש, איזה ספר חסידי, אני באמת רוצה לראות את זה בפנים". באופן כזה **מוחו ולבו משועבדים אל התורה, וככל שהם משועבדים אל התורה, אינם משועבדים ליצר הרע**.

עצה טובה קא משמע לן

ה'שם משמואל' עצה טובה קא משמע לן. הוא אומר לאדם: **תראה מה אתה יכול לעשות כדי שמוחך ולבך יחזרו תמיד אל התורה ואל התפילה**. ולמשל, **קנה לך ספר שמואד מעניין אותך** ללמוד בו. הנה בדור הקודם, כשהודי היה ממתין לחבירו שיבוא, מה היה עושה אז באופן ממילא? מה היתה הפשטות? הפשטות היתה שאם לא היה לו

כי כשמוחו ולבו של האדם נמצאים במצב הנכון, אזי ה'קולמוסא דלכא' יוצא באופן שאי אפשר לתארו.

האמת שבדברי ה'שם משמואל' הנ"ל כתוב עוד **ששבת קודש הוא זמן נפלא שבו האדם ניצל משעבוד, וסיבת הדבר, כי בשבת קודש מוחו ולבו משועבדים בלתי לה' לבדו.** בשבת קודש מרגיש היהודי כאילו כל מלאכתו עשויה. אין שום דבר חוץ מהקב"ה. שבת קודש מצילה משעבוד מלכיות. בשבת קודש אין האדם משועבד לשום דבר, ואם כן זמן הוא לשירה וזמרה.

אכן כפי שהאדם מחובר אל השבת, כך הוא יכול לשיר. ואם אין מוחו ולבו כאן, אין שירתו שירה. מבקש היהודי מהקב"ה: "החזר לי את מוחי ולבי, הבא לי בית המקדש, הבא לי שבת, עזור לי שמוחי ולבי לא יהיו משעובדים לשום דבר - ויזמרון לך שירין ורחשין בירושלם קרתא דשופריא".

ולבו להיות כלים לרוחניות, והרוחני אינו משתעבד."

הן כך כתב רש"י בפסוק "וירדו בדגת הים" - "יש בלשון הזה לשון ריודי ולשון ירידה, זכה רודה בחיות ובבהמות, לא זכה נעשה ירוד לפניהם והחיה מושלת בו". פירושו של דבר שהבריאה בתיקונה אמורה להיות באופן שהחיות יראות מן האדם, אך כשהאדם מגשם את עצמו, הוא נעשו ירוד לפניהם והחיה מושלת בו.

ויזמרון לך שירין ורחשין

לסיום: בליל שבת אנו מבקשים בערגה: "למקדשך תוב ולקודש קודשין, אתר די ביה יחדון רוחין ונפשין". כשאנו מבקשים על בית המקדש, אנו מבקשים על מוח ולב, כי בבית המקדש היה לנו קרבנות ולשכת הגזית - הלב והמוח. ויזמרון לך שירין ורחשין". בבית המקדש יכולים לשיר. מדוע?

ליל שישי פרשת נח ב' חשוון תשפ"ג

יהיו מזונותיי מרורין כזית בידו של הקב"ה

המדרש מפני שהם נוגעים למעשה, כי הם מלמדים אותנו שבעל שכל ישר בוחר בעלה זית מיד הקב"ה על פני מזונות מתוקין כדבש מידי בשר ודם. והמשל לזה אצל האדם הוא, **כאשר האדם יודע שאם ישליך את ידו על הקב"ה, יצטרך לשלם על זה מחיר. הוא ירגיש מרירות.** אבל הוא אומר: "תחילתו מר וסופו מתוק, ואיני יכול לוותר על המתיקות שתבוא לבסוף, ועל כן מוכן אני לוותר על המתיקות של ההתחלה".

דוגמא לדבר בנוגע לענייני כספים. כגון, שיש לו לאדם רשות מבית דין לעשות איזו פעולה להוציא את כספו מפלוני. כך הורו לו בית דין בפירוש. מדובר בכסף שלו שמוחזק אצל פלוני ואינו רוצה ליתנו לו, ואמרו לו שהוא רשאי להשתמש בכלים מכלים שונים כדי להוציא ממנו, כגון להוציא עיקול על נכסיו או להזמין לבית המשפט. האדם בא לשאול אם הגון וישר להשתמש בכלים האלה, והתשובה היא שאם בית דין הורו לך כן על פי הכתוב בחושן משפט, זה הגון וישר, אבל ידוע יידע שאם הוא בוחר להשתמש בכלים האלה, הוא בוחר לקבל את מזון מתוק כדבש (ומסתבר לפי האמת שאין זה מתוק כלל) מידי בשר ודם. אבל אם יחליט בלבו ויאמר בפיו: "אני בוחר ללכת בדרך השנייה. לא אוציא עיקול על נכסיו ולא אזמין לבית המשפט, אך **אבטח בה' שיתן לי את המגיע לי**"...

כל היועצים מסביב אומרים לו: "אין דרך אחרת... האיש חייב להבין שאם לא יתן את

האדם לומד קל וחומר מהיונה

וּתְבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרְבָ וַהֲנֵה עֹלָה זֵית טָרֵף בְּפִיהָ. פִּירַשׁ רַש"י: "דרשו בפייה, לשון מאמר. אמרה: יהיו מזונותי מרורין כזית בידו של הקב"ה, ולא מתוקין כדבש בידי בשר ודם". והביאור בדרך הפשט, כמובא **בכלי יקר ובגור אריה למהר"ל:** במשך השנה התמסר נח ליונה בכל נפשו, כדרך שהתמסר לכל בעלי החיים, והאכיל אותה בכל עת, יום ולילה לא ישבות, ועכשיו שלחה לראות היבשו המים. ועם מה היא חוזרת? עם עלה זית בפייה, כאשר כוונתה לומר לו: "מצאתי משהו יותר טוב. עלה זו עדיפה לי מכל המזונות שנתת לי במשך השנה". היתכן?! היתכן שעלה זו עדיפה לה מכל המזונות הטובים שנתן לה במשך השנה?! אך כן. היונה הרגישה שטוב לה עלה זית מר **ובלבד שהיא מקבלת אותו מידו של הקב"ה, ממזונות מתוקים שהיא מקבלת מידי בשר ודם.**

כותב על זה הרמב"ן: "**וכל שכן בני האדם שאין רצונם להתפרנס זה מזה.**" רוצה לומר, אם היונה מבינה זאת, כל שכן שהאדם מבין שמתוק ונעים בהרבה לקבל מידי הקב"ה אפילו מזון מר, מלקבל מזונות מתוקים מידי בשר ודם. זהו בעצם מה שהיונה אמרה לנח. היא אמרה לו: "אני מוכנה ללכת". אמר לה נח: "איני יודע מה יהיה לך שם... זה על אחריותך האישית..." והיונה השיבה: "הכל בסדר. כדאי הוא לי..."

כדאי היא המרירות

והנה ברור הדבר שרש"י הביא את דברי

אליהם והודיע להם חגיגית: "הבאתי את כל סכום הכסף". **איזו קרבת אלוקים הרגישו אז! והקרבה הזו, שימשה אותם ועדיין משמשת אותם לכל עבודת האלוקים שלהם.**

זוהי דוגמא אחת מיני רבות שבהן האדם יכול לקחת את מזונו מיד בשר ודם ויכול לקחתו מיד הקב"ה. אם יקחנו מיד בשר ודם, בתחילה הוא יהיה מתוק כדבש, אבל הוא מבין שכדאי לו לקחתו מיד הקב"ה, כי הגם שיהיה לו בתחילה מר כזית כי לא יידע מאין יבוא עזרו ומה יהיה בסופו, אבל בסוף יהיה לו כל-כך מתוק.

דוגמא נוספת היא זו שהאדם מחפש עסקנים שיעזרו לו... תחילתו של דבר זה, אינו מופרך, אבל כשהמוח והלב מסתמכים על זה והאדם ממשיך לפנות אל העסקנים שוב ושוב שמא שכחו, אם כי יתכן שגם זה אינו מופרך לגמרי, והכל תלוי במציאות, מכל מקום מזונו נעשה מסור ביד בשר ודם. **וכיון שהאדם יודע שהוא צריך להגיע ליד הקב"ה, הרי הוא יודע שהגם שהוא טועם עכשיו טעם זית, בסוף יהיה לו מתוק.**

הצעתו של הקב"ה

והרי זה מביא אותנו להבין שכאשר **האדם נקלע לפעמים למצב שאין לו בו בחירה** (בשונה מהיונה שהיתה לה בחירה אם לחזור ולהכנס לתיבה או לא), מצב שבדרך כלל האדם מתרגז בו, כי אין האדם אוהב להיות במצב של חוסר שליטה, **עליו לזכור שהקב"ה נותן לו לטעום עכשיו טעם מר כזית**, והוא מציע לו שימשיך ללכת אחריו ולטעום את המתיקות כאשר תבוא הישועה ויבין שרק הקב"ה יכול היה להביאה ושהוא עצמו לא עשה כלום בשביל זה.

הכסף... " אך הוא עומד מולם בנחישות ואומר: "בוחר אני בדרך אחרת." "מהי הדרך האחרת?", הם שואלים. והוא מסביר: "כבר הודעתי לו שהוא חייב לי את הכסף. הוא יודע כבר. מעבר לזה אינני רוצה לעשות שום דבר שיש בו כדי לעורר מחלוקת. **מעתה אני סומך על הקב"ה. את השתדלותי כבר עשיתי.**" הוא מתפלל שילך בדרך נקל וממשיך בסדר יומו.

הנה כשאח"כ מגיע לו הכסף מיד הקב"ה, כמה מתוק ונעים לו! הוא כבר טעם מהעלה זית בפיה. במשך שני חדשים שהמתין ולא ידע מה יהיה, וכל הזמן התלבט: "אולי בכל זאת! אין זה תכלית. חייבים לסיים עם זה", היה לו מר. אבל **עכשיו כשהוא מקבל את מזונותיו מיד הקב"ה, הוא מרגיש כוז קרבה**, שהוא אומר: **היתה לי כדאי כל המרירות בשביל המתיקות הזאת שאני מרגיש עכשיו.** אם היונה מבינה זאת, כל שכן שהאדם מבין זאת. כדאי לי לבחור בדרך ארוכה שהיא קצרה, בדרך שתחילתה מר כזית וסופה מתוק הרבה יותר מדבש.

בשביל המתיקות שבסוף

יש כל-כך הרבה סיפורים כאלה, כולל של אנשים היושבים אתנו כעת. מדובר היה בסכומים גדולים של כסף, והיועצים אמרו להם שאין להם ברירה אחרת כי אם לפעול בכוח, וידעו שיש להם היתר, אבל המתינו והתפללו לה' - "רבונו של עולם! עזור שכספי יגיע אלי על ידך". הם כבר עשו את המוטל עליהם. הם כבר השתדלו. כך שלא חשודים היו בעצלות. אבל **בחרו ללכת בדרכי שלום.** כולם אמרו להם שלעולם לא יראו מבעלי חובם אף לא פרוטה אחת, ובסוף, ביום בהיר אחד, בעלי חובם הגיע

מקבלת מתיקות הבאה מחומר. אך יש לי על השולחן מתיקות מסוג אחר, מתיקות שיש בה קרבה. ואף כי המאכל עצמו מר כזית, אני בוחרת במתיקות הקרבה. מלמדנו רש"י לחיות את חיינו באופן זה, והוא אחד מהיסודות הגדולים שאנו לומדים מפרשה זו...

הכלל הוא שיש מתיקות הבאה מגשמיות ויש מתיקות הבאה מקרבה, וכל בר דעת מבין, אפילו הגוי, שמתיקות הבאה מדבר מאכל, היא מתיקות הרבה יותר חלשה מזו הבאה מקרבה, אפילו קרבה עם חבר. הציגה היונה חשבון פשוט: כשאני מקבלת ממך מזונות מתוקים כדבש, אני

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינני' במקומים הבאים:

ארה"ק

מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76	ירושלים
מקווה תולדות אהרן	שבטי ישראל 35	
מקוה צאנז	זית רענן	
מקווה דושינסקי	שמואל הנביא	
מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה	בית שמש
ביהמ"ד תולדות אהרן	רח' בן איש חי 66 גבעת ירושלים	
ביהמ"ד בית גדליה	רמה ב טל: 053-317-0944	
בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה	בני ברק
מקוה בית פנחס	רחוב יואל	
מקוה ויזניץ	רחוב רבינא	
מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5	
ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק ניסים פינת עוזיאל	
סופר מילר	רחוב אור החיים	
מעדניית יאפצ'ק	רחוב עזרא	
בית המדרש לעלוב	רחוב ברויער 27 שיכון ה'	
בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז	אשדוד
מאפיית הנשיא	רחוב יהודה הנשיא 8 רובע ז	
בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג	
מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הנס	
ביהמ"ד בית פנחס	רחוב ינאי 12	
היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מבבלזא רובע ג	
ביהמ"ד מאקווא	רחוב התלמוד 9	
ביהמ"ד בית ישי	רחוב חטיבת גבעתי 3	
בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5	ביתר עילית
בית המדרש בעלזא	רח' הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59	חיפה
ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720	
שכונת הבעש"ט	052-760-0162	פתח תקוה
מקווה בעש"ט	רחוב מנחם בגין 115 א	
מקווה ויזניץ-צמח צדיק	רחוב יונתן בן עוזיאל	אלעד
מקווה חוג חתם סופר	רחוב ברטנורא	
מקווה קרעטשניף	רחוב נתיבות שלום 2	קריית גת
בית המדרש אמרי חיים ויזניץ	רחוב טרפון	מודיעין עילית
ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	מתחם בתי הכנסת ברכפלד	
בית מדרש באיאן	גרין פארק	
ביהמ"ד בעלזא	רחוב גור אריה	גבעת זאב
ביהמ"ד לעלוב	רחוב ט"ו בסמוך למלון רימונים	צפת
ביהמ"ד דרכי איש	הדף היומי 8	תל אביב
חנות ספרים טובים	קרית צאנז	נתניה

אם ברצונך לקחת חלק **בזיכוי הרבים** ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות למכון הבינני בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינני' במוקדים הבאים:

חול

4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	כארא פארק
4909 13th Ave	Kosher Discount	
	ע"י המקוואות	מאנרא
Phyllis Terrace 25	ספרים שאפע ווישניץ	מאנסי
5678 Park Ave	Zoubris	מונטריאל
5665 Park Ave	Copy BQ	
Lange Leemstraat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van Spangenastraat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
Lamoriniestraat. 118	ביהמ"ד בית אהרן	
Brialmontlei 16	ויזניץ	
Antoon van Dyckstraat 41	גור	
Mercatorstraat 58	בית המדרש פשעווארסק	
Sint-Vincentiusstraat 26A	טשרנויבל	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	
1 Belz Terrace	ביהמ"ד בעלזא	
18 Hildaville Drive	ביהמ"ד הגדול ישמח ישראל	וועסטקליף
105 Hamlet Court Road	ביהמ"ד מילוים לאפוד	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מוקה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

842106199482